CARRER 142

DESEMBRE 2016
WWW.FAVB.CAT

FEDERACIÓ D'ASSOCIACIONS DE VEÏNS I VEÏNES DE BARCELONA

La repressió franquista a Barcelona

(dossier, pàgines 13 a 24)

JUAN GENOVÉS

Mentre Nacions Unides declarava l'accés universal a l'aigua, Agbar va continuar amb els talls. L'empresa pretén atemorir les veus ciutadanes que posen llum a les seves irregularitats

A cop de burofax!

ALIANÇA CONTRA LA POBRESA ENERGÈTICA

Acció de protesta de l'Aliança contra la Pobresa Energètica a una oficina d'Agbar

PLATAFORMA AIGUA ÉS VIDA

Al número 140 de *Carrer*, la revista de la Favb, es va publicar l'article "Sis anys de saqueig de l'aigua a Barcelona", escrit per Quim Pérez, membre de la Plataforma Agua és Vida. El 20 de juny de 2016 Aigües de Barcelona-Empresa Metropolitana, composada majoritàriament per Agbar (70%), Criteria (15%) i l'Àrea Metropolitana de Barcelona (15%), va trametre un burofax a *Carrer* apuntant que l'article incloïa una sèrie de "consideracions inexactes" i apel·lant al dret de rectificació per exigir la publicació de la seva versió del fets.

Carrer i la Plataforma Aigua és Vida varen considerar que, tot i que les formes emprades per Agbar eren desmesurades, impròpies i d'un cert to intimidatori, publicaríem la rectificació sense reproduir en el mateix número el parer d'Aigua és Vida.

Els tribunals no són el nostre camp de joc i, en canvi Sgab-Agbar s'hi mou com a peix a l'aigua (amb més o menys "vida").

La gent que voluntàriament participem als moviments socials som humans, no som perfectes i no escrivim a gust de tothom. Si hem escrit alguna "consideració inexacta", demanem disculpes com a persones que som.

Ara bé, sí que volem posar les coses a lloc i transmetre noves informacions aconseguides gràcies a la Llei de Transparència a partir d'una petició formal d'informació d'Ecologistes en Acció i Enginyeria sense Fronteres en nom d'Aigua és Vida.

75.000 talls en vuit anys

La informació aconseguida demostra que Agbar va tallar l'aigua a més de 49.000 famílies a l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) entre els anys 2008 i 2010. Tot i que el 28 de juliol de 2010 l'Assemblea General de les Nacions Unides en la seva resolució 64/292 reconegués el Dret Humà a l'aigua

> Agbar va tallar l'aigua a més de 49.000 famílies de l'Àrea Metropolitana entre 2008 i 2010, i els talls van continuar fins a l'any 2015

i al sanejament, els talls d'aigua a les famílies continuaren el 2011 (6.552), 2012 (8.343), 2013 (6.855), 2014 (4.837) i 2015 (1.733).

Aigua és Vida també va sol·licitar i aconseguir l'històric de talls per barris a Barcelona. La majoria de barris quadrupliquen o quintupliquen el nombre de talls dels barris més benestants com les Corts, Sarrià i Sant Gervasi.

Després d'una crua història de talls i d'un augment d'un 85% de la tarifa de l'aigua, aquest 2016 hi ha hagut un canvi significatiu amb la nova presidència d'Ada Colau a l'AMB: es redueix la tarifa de l'aigua per primera vegada en un 2,4% i no s'ha executat cap tall d'aigua a l'AMB.

La gestió i el negoci de l'aigua protagonitzat per Agbar ha estat envoltat de foscor informativa, gràcies a la permissivitat d'una Àrea Metropolitana de Barcelona fins fa ben poc presonera dels designis i directrius d'Antoni Balmon, qui, en comptes de defensar els interessos de la ciutadania i l'aplicació del Dret Humà a l'aigua, conreava i facilitava els beneficis d'Agbar.

El deute de les famílies

La nostra segona petició sobre qui feia front realment als fons d'ajuda va ser resposta amb què el Fons de Solidaritat havia estat creat voluntàriament per l'empresa mixta el 2012, i la Tarifa Social de l'1 de gener de 2014, per aprovació de l'AMB.

No obstant, encara no hem pogut saber si aquestes ajudes han suposat augments en les tarifes, i si la font econòmica ha provingut de forma proporcional des de l'accionariat públic (15%) i privat (85%), o s'ha emprat un altre tipus de mesura, de la qual no tenim cap coneixement.

Així mateix, la informació mostra amb claredat el gran endeutament de les famílies vulnerables, atès el gran increment de factures ajornades. No acabem d'entendre la dimensió d'una tragèdia de 16.406 factures ajornades el 2015 i de milers de beneficiaris de mesures de gestió de la vulnerabilitat mitjançant el Fons de Solidaritat i la Tarifa Social. Cal un esclariment urgent sobre aquest punt.

25 anys exercint la llibertat d'expressió

ANDRÉS NAYA
CODIRECTOR DE LA REVISTA *CARRER*

El passat 20 de juny vam rebre a la redacció de *Carrer* un burofax de la companyia d'aigües Agbar. Era el primer en 25 anys d'història de la revista. A la mateixa vegada el rebia la revista digital *Crític* i la Favb, per haver reproduït en les seves pàgines web el contingut de l'article "Sis anys de saqueig de l'aigua a Barcelona" de Quim Pérez, publicat al número 140 de *Carrer*.

La companyia enviava un text i exigia la seva publicació als tres mitjans, apel·lant al dret a rectificació. L'espai i l'extensió havien de ser equivalents als de l'original. La Llei de Premsa dóna massa facilitats als poderosos. El to del burofax era amenaçant.

El cos ens demanava resistir-nos a la pressió. Amb la col·laboració d'algun amic periodista de *Carrer*, vam consultar un gabinet jurídic especialitzat en tot allò referent a l'exercici de la llibertat d'expressió, que ens va recomanar la seva publicació. Les grans companyies hi compten amb potents recursos jurídics i nosaltres no podíem obrir una guerra en aquest terreny.

Van enviar la seva amenaça sense posar-se prèviament en contacte amb nosaltres, sense demanar explicacions, sense buscar un altre tipus de solució més "civilitzada". Ens consta que el gabinet de premsa d'Agbar no compartia els criteris del seu servei jurídic.

Les grans companyies utilitzen tots tipus de mitjans per protegir el seus interessos.

És coneguda la pràctica habitual de no posar publicitat en aquells mitjans que gosin publicar informacions sobre les seves males pràctiques laborals o els seus abusos empresarials. En 25 anys, Agbar ha posat un parell d'anuncis a *Carrer*, que va suprimir en el moment que vam informar sobre els preus abusius de les factures, els talls de subministrament, la il·legalitat del seu contracte a Barcelona o el perill que representa que un servei públic fonamental es realitzi a través d'un monopoli, sense transparència.

Així ens hem comportat durant 25 anys i així continuarem. S'ha d'aconseguir la municipalització de serveis bàsics que afecten drets socials bàsics, com ara la gestió de l'aigua.

Podem entendre el nerviosisme dels executius d'Agbar davant d'aquestes dades i davant la intenció d'importants ciutats que estudien la remunicipalització del servei, com ara Ripollet, Terrassa, Girona o Barcelona. Entenem el deteriorament de la imatge corporativa davant els grans beneficis de l'empresa en contrast amb els talls executats i els deutes que sembla que acumulen les famílies vulnerables per l'impagament dels rebuts de l'aigua.

Legalitat i ètica

La Societat d'Economia Mixta Aigües de Barcelona, anul·lada pel Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, vol justificar 75.000 talls d'aigua executats en 8 anys (segons la seva pròpia informació) amb l'argument que no ha incomplert cap llei.

No entrarem en un debat legal sobre aquest aspecte, però la ciutadania sí que pot fer la seva anàlisi i resoldre si executar talls d'aigua i incomplir una resolució de l'Assemblea General de les Nacions Unides del 2010 és o no un gran incompliment ètic. Allò que col·loquialment diríem: "No hi ha dret!".

Cap metge, cap expert en salut qüestionaria que un tall, que la falta d'accés a l'aigua, pot provocar problemes greus de salut i

> No entrarem en el debat de si va ser 'legal' l'execució de 75.000 talls d'aigua i l'incompliment d'una resolució de l'ONU

fins i tot la mort. Tot i això, el dret a una vida digna que respecti els drets humans està en greu risc si no posem límits a la cobdícia de fer més i més negoci.

Aigua és Vida ho té molt clar. L'aigua ha de ser gestionada de forma pública amb control ciutadà i mai no ha de ser objecte de negoci.

DANI CODINA

Seu actual de la companyia Agbar, a la Zona Franca

Grans empreses, serveis públics i regles del joc

ALBERT RECIO
VICEPRESIDENT DE LA FAVB

Els guanys de les grans empreses sempre tenen una relació directa amb la política: les lleis i regulacions o les polítiques econòmiques configuren les seves oportunitats de lucre. En molts casos el sector públic constitueix una font directa de negoci, en forma de compres públiques o gestió de serveis. Per això una part crucial del quefer de les gran companyies és l'activitat política legal (pressió sobre els legisladors, relacions públiques amb polítics i "creadors d'opinió", etc.). Fa

> Les grans empreses realitzen maniobres de tota mena quan els poders polítics o els moviments socials els hi volen posar control

anys un tècnic municipal em va comentar, mig en broma mig seriosament, que algunes constructores d'obra pública tenien més advocats que paletes a la seva plantilla. Sovint alguna d'aquestes activitats acaba la línia de la corrupció.

Fets recents de l'actualitat municipal ens donen una bona mostra que ajuda a exemplificar el fenomen. Agbar, la principal filial espanyola del grup francès Suez Environnement (on el grup La Caixa hi manté una participació significativa), ha gestionat durant anys immemorials el subministre d'aigua a la ciutat de Barcelona. Quan un jutge va fer palès que ho feia sense contracte, va aconseguir que CiU i PSC avalessin la creació d'una nova empresa mixta que els hi permetés mantenir el negoci. Ara, una sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya declara nul·la la creació d'aquesta empresa. I davant d'un nou equilibri municipal que comença a moure fitxa per municipalitzar la gestió de l'aigua (com ja ha passat a París i Berlín), l'empresa està nerviosa i llença el seu aparell legal per frenar un procés que li faria perdre milions. L'amenaça que, en forma de burofax, va patir *Carrer* és només una mostra de com se les gasten aquestes empreses amb qui qüestiona els seus mètodes.

ACPE

Filials del grup Agbar han aparegut en casos de corrupció i donatius a polítics

L'exemple de FCC

Un altre exemple el tenim en FCC, l'empresa constructora i gestora de serveis ara controlada pel gran empresari mexicà Carlos Slim (enriquit amb la privatització de la telefonia del seu país). Es tracta de la continuadora de FOCSA, l'empresa que també durant quasi tot el segle XX ha controlat bona part de la neteja municipal a Barcelona i altres ciutats de l'Àrea Metropolitana. Ara s'ha descobert que FCC ha fet trampes (i possiblement estafat) per obtenir uns ingressos addicionals de 800.000 euros al 2014 (i altres quantitats indeterminades en anys propers). La mateixa empresa que també ha estat denunciada per l'Ajuntament de Badalona. FCC ha anunciat una "investigació interna" (segurament per descobrir qui ha filtrat les dades) i prepara la batalla legal per defensar-se.

Llarga llista d'afers judicials

Aquestes dues empreses estan implicades en una bona llista d'afers judicials. Filials del grup Agbar (Aquagest) han aparegut en casos de corrupció i donatius a polítics a Astúries (casos *Pokémon* i *Punxín*), Cantàbria, Torrevieja i Oriola, i figuren entre els donants de la Fundació Catdem. Per la seva banda, FCC apareix implicada en casos relacionats amb Adif, Acuamed (per exemple, en el controvertit buidatge dels residus de Flix), al "càrtel de residus" al Camp de Gibraltar, al *cas Gürtel*, als *papers Bàrcenas*, i figura com a donant de la Fundació Trias Fargas. Massa indicis per ser una casualitat.

No es tracta tampoc de casos únics d'aquestes empreses en concret. La llista dels afers de corrupteles inclou pràcticament tots els grans grups de serveis. El seu poder implica una forta prepotència sobre la ciutadania, que no pot esperar d'aquestes empreses més que amenaces i maniobres de tota mena quan els poders polítics o els moviments socials els hi volen posar control. Per això una part substancial de tot procés de democratització exigeix canviar les regles del joc de la gestió dels serveis públics i un canvi radical en la posició de poder entre empreses, poders públics i ciutadania.

PUBLIREPORTATGE

Nova promoció d'habitatges a Can Batlló

Després de dècades d'abandó, l'antic recinte fabril de Can Batlló va recuperant a poc a poc la vida amb l'arribada de nous veïns. Gràcies a l'empresa **SOLUCIONS SA**, una trentena de famílies ha pogut estrenar a preu assequible un pis de propietat al carrer Constitució 75 del barri de La Bordeta. L'acte oficial d'entrega de claus de la promoció d'habitatges amb protecció oficial de règim general portada a terme per la cooperativa FEM CIUTAT SCCL. per a la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona (FAVB) es va celebrar el 19 de novembre i va comptar amb la presència de la regidora del districte de Sants-Montjuïc Laura Pérez i la presidenta de la FAVB, Ana Menéndez.

Lliurament de claus als nous veïns

El sòl per construir-hi els 33 habitatges es va adquirir a l'Ajuntament de Barcelona a canvi d'entregar al consistori cinc habitatges de la promoció immobiliària i un de lliure per destinar-lo a reallotjament. Les 28 famílies adjudicatàries són majoritàriament veïns dels barris de Sants, Badal, Hostafrancs i la Bordeta; i es concentren en la franja d'edat que va dels 29 als 49 anys. Els pisos, amb vistes al carrer Constitució i al futur parc de Can Batlló, tenen una superfície útil que va dels 75 als 95 metres quadrats distribuïts en una sala-menjador, cuina, dos banys i tres dormitoris.

El cost dels habitatges amb aparcament inclòs de Can Batlló oscil·la entre els 166.000 i 184.000 euros, una quantitat que situa el preu final quasi un 5% per sota del Preu de Mòdul de l'Habitatge de Protecció Oficial (HPO). L'empresa **SOLUCIONS SA**, amb experiència en la gestió de diverses cooperatives d'habitatge arreu de Catalunya i amb una cartera de 4.728 pisos construïts al llarg d'aquests últims 25 anys, s'ha encarregat íntegrament de la promoció de Can Batlló projectat pels arquitectes Ricard Mercader i Aurora Fernández, i finançat a través de Triodos Bank.

Vista de Can Batlló des d'un dels pisos de la promoció

Acord amb la FAVB

Aquest projecte immobiliari és producte del conveni firmat entre el consistori barceloní i la FAVB. A través d'aquesta fórmula s'han construït a Barcelona des de l'any 1999 més d'un miler de pisos que han fet realitat el somni de moltes famílies excloses del mercat lliure pels seus ingressos. Tot això no hauria estat possible sense la professionalitat d'una companyia com SOLUCIONS SL, que des del 1989 treballa colze a colze amb les cooperatives d'habitatge per assegurar l'accés assequible a un habitatge de qualitat. SOLUCIONS neix a partir de l'experiència de SOGEUR S.A. i de la gestió de més de 4.000 habitatges arreu de Catalunya, sobretot a Barcelona i la seva àrea metropolitana, i continua amb la filosofia amb què el seu predecessor va néixer fa vint-i-set anys.

Solucions

SOLUCIONS
Almogàvers, 199 local
08018 Barcelona (Spain)
(+34) 93 488 20 10
info@solucionshabitat.com

Crònica

6 Dues dècades de lluita per la sanitat pública a Barcelona

7 Futur incert de l'Arnau, l'últim teatre 'de barraca'

El dret a l'habitatge ha estat un dels més vulnerats des de l'esclat de la crisi. Si les afectacions sobre les persones amb hipoteca van ser les primeres en fer-se visibles, d'un temps ençà el focus s'ha centrat en l'augment del preu dels lloguers

El lloguer ofega els barcelonins

LAURA AZNAR LLUCIÀ

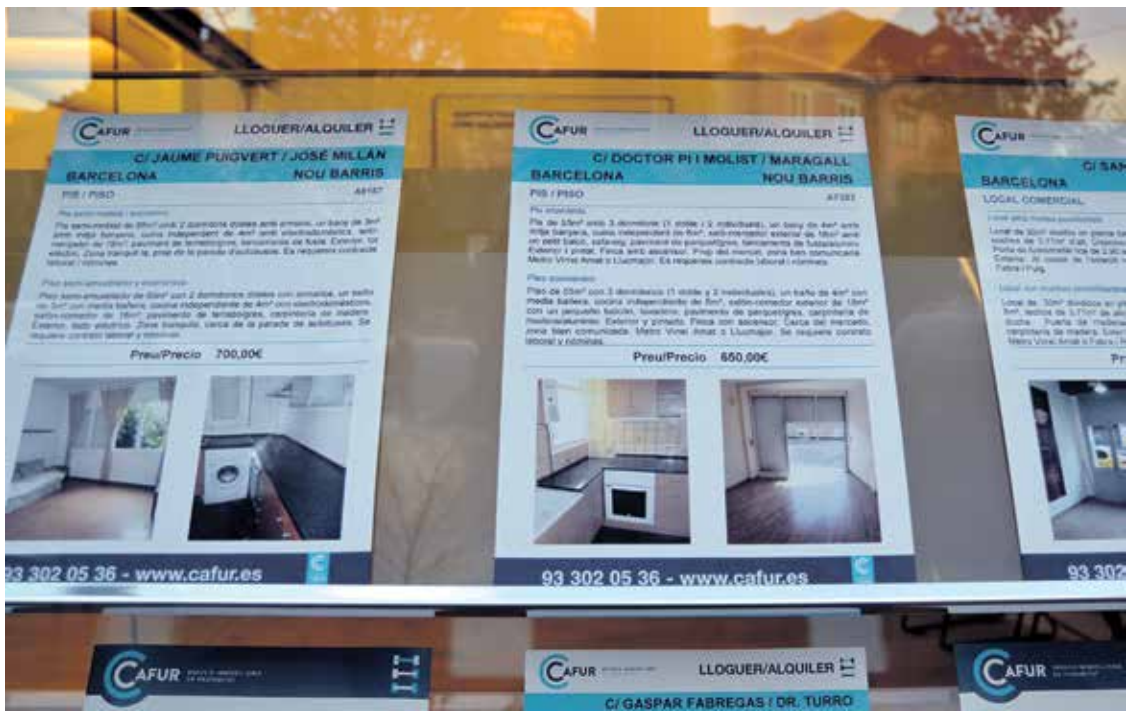

IGNASI R. RENOM

Als barris de menor renda els preus són més baixos, però els veïns hi dediquen més part dels seus ingressos

Barcelona és l'exemple més obvi que, en matèria d'habitatge, preval el negoci sobre la funció social. Segons el portal immobiliari *Idealista.com*, de mitjana, el preu del metre quadrat de lloguer a la ciutat (17,4 euros) ja supera els nivells assolits durant la bombolla immobiliària. A dia d'avui, els llogaters paguen tres euros més per metre quadrat que fa un any, i 5,5 euros més que el que pagaven el setembre del 2014. La capital catalana és la ciutat de tot l'Estat espanyol que més està patint l'efecte pujada, i els preus desorbitats, sumats a les xifres d'atur juvenil, als salaris, la temporalitat i la precarietat dels contractes, dóna com a resultat que el 80% dels menors de 30 anys no puguin marxar de casa els pares, tal com indica l'Observatori d'Emancipació. El lloguer de pisos a la capital catalana ha esdevingut un negoci molt suculent per als arrendadors. Però... ¿com hem arribat fins aquí?

El turisme no és l'únic factor

Els veïns i veïnes de Barcelona qualifiquen el turisme com el segon problema més greu que té la ciutat, segons els resultats de l'Enquesta de Serveis Municipals d'enguany. La preocupació per aquest fenomen es fa especialment palesa en barris com el Gòtic, la Barceloneta, el Poblenou o la Sagrada Família. La relació entre la massificació turística i l'augment del preu del lloguer sembla incontestable, sobretot en les zones amb major presència de pisos turístics, on el cost de pernoctar-hi pot inflar-se tant com els seus propietaris desitgin. Això fa que als arrendadors els surti molt més rendible llogar el pis per dies o setmanes a residents temporals que destinar-los a les famílies dels barris. "Malgrat la moratòria i que ja no es donin permisos, és una invitació a convertir un habitatge residencial en un habitatge d'ús turístic", sentencia Joan Balañach, responsable de la vocalia d'Habitatge de la Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona (Favb), "i el més pervers és que molts ciutadans s'han convertit en petits especuladors". L'actual govern municipal té la voluntat manifesta d'abordar aquest problema i de sancionar els pisos turístics il·legals i les plataformes que els promocionen, però de moment "hi ha dedicat pocs recursos econòmics i humans". "Dir que fas una normativa però no posar mecanismes de control és un brindis al sol, perquè la rendibilitat econòmica d'aquests allotjaments és superior a la sanció que puguin tenir els propietaris", continua Balañach.

> Mentre que els veïns dels barris rics poden dedicar un 5% de renda al lloguer, els dels pobres pot ser d'un 35%

Però seria un error considerar que la pressió turística és l'únic factor que explica l'augment del lloguer. D'una banda, la demanda supera amb escreix l'oferta, un fet que obre la porta a la inflació dels preus, i de l'altra, a l'hora de "competir" per un pis, els barcelonins s'enfronten cada vegada més amb persones estrangeres amb una capacitat adquisitiva superior a la mitjana dels veïns i veïnes. "Són gent amb diners que es trasllada a Barcelona com una ciutat atractiva globalment", matisa el sociòleg Ancor Mesa "i ofereixen més diners dels que pot pagar un habitant de classe treballadora".

I a tot plegat, se li suma el fet que ja no són els particu-

PASSA A LA PÀGINA 6

Absència d'un marc normatiu protector

L'àmplia majoria dels desnonaments a Barcelona ja són per impagament de lloguer, però no hi ha un marc legal que aixoplugui els llogaters. La darrera reforma de la Llei d'Arrendaments Urbans (LAU) del 2013 redueix la durada dels contractes de lloguer de cinc a tres anys i brinda la possibilitat d'inflar el preu de l'habitatge any a any, sense tenir en compte els condicionants socioeconòmics dels inquilins. "Abans els contractes estaven una mica blindats, però ara, si l'arrendador et diu que en un any vol el teu pis, tu has de marxar en el termini d'un mes", afegeix Laura González, advocada de la Favb. Al respecte, l'Ajuntament de Barcelona s'ha compromès a treballar en un índex de preus orientatius, on definirà el que hauria de costar el lloguer d'un habitatge en funció de factors diversos, com els seus metres quadrats, la ubicació o l'antiguitat de l'immoble. "És un primer pas", afirma González, "però el problema és que aquest índex no és vinculant", cosa que vol dir que el consistori no té competències efectives per establir un topall en el preu dels lloguers. Aquesta és la diferència substancial entre Barcelona i altres ciutats europees com París o Berlín, on els contractes poden pujar com a màxim un 10% i un 20%, respectivament, per sobre d'un índex de referència.

Neix el Sindicat de Llogaters

La figura del Sindicat de Llogaters fa anys que existeix en algunes de les principals ciutats europees i ha servit perquè, a l'hora de pactar els preus, hi hagi una negociació col·lectiva entre llogaters, administració i propietaris que ha permès que s'arribi a un pacte acordat, i que es respecti. L'observació de la realitat en matèria de lloguers i el contacte amb el sindicalisme d'altres països ha establert les bases perquè a Barcelona es plantegi la creació del primer Sindicat de Llogaters. Tot i que encara es troba en una fase molt embrionària, l'Observatori DESC, l'entitat impulsora, té la voluntat que aquesta eina respongui a un doble objectiu: d'una banda, pressionar perquè es creï un mecanisme de control sobre el preu del lloguer i redefinir els terminis dels contractes, i de l'altra, esdevenir interlocutors amb l'administració i la ciutadania.

"Els propietaris estan molt ben organitzats i els inquilins no ho estan gens", explica Irene Escorihuela, directora de l'Observatori, "i nosaltres hem de ser una veu de denúncia". Conscients que aquestes finalitats són de màxims, la meta principal, per ara, és donar resposta als problemes quotidians amb què es troben els llogaters, i anar guanyant petites victòries. "Si per exemple, el propietari vol recuperar el seu habitatge", proposa Escorihuela, "volem aconseguir que l'inquilí disposi de més temps per marxar, perquè no quedi desemparat".

VE DE LA PÀGINA 5

lars, sinó els grans fons inversors nacionals i internacionals, els qui gestionen el gruix del parc de lloguer. La "marca Barcelona" els ha interpel·lat amb força. La capital catalana s'ha convertit en una ciutat de negoci, en un pol d'atracció econòmica i en una inversió segura.

Incidència per barris

Barcelona és una ciutat molt polaritzada i això també es fa evident en el preu dels lloguers per barris. Segons l'Informe sobre el Lloguer a Barcelona, elaborat per la Favb, els tres barris amb un preu per metre quadrat més elevat són la Barceloneta (17,51 €), la Vila Olímpica (16,53 €) i Sarrià (16,50 €). Per contra, a Baró de Viver, a Sant Andreu, el preu és molt més baix que a la resta de la ciutat, concretament de 2,82 €. Això es podria deure, dedueix l'estudi, "al fet que hi hagi un alt nombre de pisos de protecció oficial i que l'oferta de pisos en lloguer sigui més reduïda que en altres barris". També destaca l'elevat preu del districte de Sarrià-Sant Gervasi, caracteritzat per l'alt nivell adquisitiu dels seus habitants. "Si aquesta pujada continua", puntualitza Mesa, "en un parell d'anys els preus de lloguer a Sarrià-Sant Gervasi podrien duplicar els que hi havia durant la bombolla immobiliària". Paradoxalment, la bretxa de desigualtat entre els habitants de la ciutat fa que els residents dels barris més benestants destinin entre un 5 i un 10% de la seva renda a pagar l'habitatge de lloguer a les zones on és més costós, mentre que els veïns de Nou Barris, on els preus són substancialment més baixos, hi destinen el major percentatge: aproximadament un 35% dels seus ingressos.

I mirat en perspectiva, el portal "idealista.com" determina que en només dos anys el cost del lloguer a Barcelona ha pujat un 45,7%. Lidera el rànquing el districte de Sant Martí, amb un augment del 62% des del tercer trimestre de 2014 fins a l'actualitat, seguit de l'Eixample (53%) i Gràcia (52%).

L'increment exponencial dels preus ha tingut un triple efecte sobre els barris: L'expulsió dels veïns en pro dels residents temporals i de persones amb una capacitat adquisitiva superior, el canvi en la morfologia de la ciutat i una Barcelona despossseïda d'identitat. "Ciutat Vella és l'exemple més clar", puntualitza Balañach. La gentrificació està fent mutar els negocis de tota la vida, que van donant lloc a locals "hipsters", d'oci, orientats a satisfer les necessitats del turista i del nou resident. "Canvia l'activitat econòmica, l'ocupació de l'espai públic, la ciutat es desvirtua i això afecta la cohesió social".

I se'n podria deduir un quart efecte, que es tradueix en el desplaçament de residents dels centres a les perifèries i el posterior encariment del lloguer en aquestes zones perquè la demanda supera l'oferta. "Sabem el cas del barri del Coll, que està rebent molta població rebotada de la Vila de Gràcia, que ja no pot assumir el lloguer, i la gent del Coll també es troba que puja el preu de l'habitatge i ha de marxar a un altre barri més popular", afirma Mesa, "és un efecte dòmino".

PEDRO CLICK

Dues dècades de lluita per la sanitat pública

La Comissió en Defensa de la Sanitat Pública de la Favb celebra 20 anys de reivindicacions des de la base veïnal, just quan les retallades han afeblit més el sistema

DAVID GARCÍA MATEU

IVAN ORTIZ

Cadena humana per la sanitat pública, 17 de maig de 2015

Organització, participació i acció. Les reivindicacions no són simples manifestos de paper. Les lluites de carrer es gestionen des de diferents fronts. La trinxera adquireix una dimensió o altra segons quin sigui el perjudici a combatre. En el món sanitari, la batalla per un sistema de salut digne, públic i de qualitat fa anys que dura. Dues dècades, per ser exactes. La Comissió en Defensa de la Sanitat Pública de la Favb és una de les puntes de llança dels usuaris i usuàries d'hospitals, centres d'atenció primària i tants altres espais sanitaris. Instal·lacions que esdevenen el camp de batalla entre els neoliberals i els defensors d'un sistema públic participat.

> Les actives comissions de sanitat veïnals denuncien que els consells de salut encara són poc participatius

Històricament, les associacions de veïns i veïnes sempre han comptat amb una vocalia de sanitat. Una bandera que ha sigut més o menys activa segons la persona que hi havia al seu capdavant. Marcel·la Güell és una de les figures visibles de la comissió de la Favb i memòria viva de la trajectòria del moviment veïnal en matèria sanitària. Tal com assenyala: "els problemes i els col·lapses a les urgències de 1996 s'estan tornat a reproduir en els darrers anys".

"A Barcelona teníem centres d'atenció primària molt degradats i va ser una de les reivindicacions més potents de l'època", recorda Güell. Les pressions veïnals contra la conselleria de Salut de l'època pujolista eren reiterades. "Era aleshores quan s'estava minant el sistema sanitari públic, quan s'estaven creant les subestructures en favor del neoliberalisme sanitari i que no s'ha descobert fins fa quatre dies, amb la recessió econòmica", considera l'activista de la Comissió de Salut, Teresa Martínez.

A parer de la Comissió de Salut, el que sí que han tingut de "positiu" les retallades és la resposta en forma de mobilització veïnal. Tal i com destaca Güell, "és cert que abans del tripartit érem molt actius, però després les mobilitzacions van anar de baixada". Confessa que fins i tot es van arribar a plantejar la possibilitat de desfer la comissió, ja que "s'estaven millorant molt les coses, però sempre hi havia aspectes en els quals s'havia d'estar a sobre". Tot i això, d'aquella etapa el que més li agrada recordar és com les grans corporacions privades van entrar en crisi: "Van perdre de les seves borses de clients aquelles persones que van recuperar la confiança en el sistema públic".

Tot i la suposada bona marxa que havia pres el sistema sanitari públic a partir del 2003, hi havia una sèrie de punts que continuaven petrificats sobre la taula dels despatxos polítics. La participació veïnal en l'organització del sistema català de salut era i continua sent una assignatura pendent. Si bé a Barcelona es van aconseguir constituir els Consells de Salut als barris, el seu funcionament no deixa de resultar paradoxal per a Güell: "Són espais on t'expliquen el que ells volen i pràcticament no pots preguntar". "No són participatius", sentencia.

El problema a escala nacional, a més, es multiplica. "Volíem que aquesta participació veïnal es reconegués en la llei d'ordenació sanitària de Catalunya, però mai no van fer res al respecte i quan semblava que es posaven en marxa, l'any 2010 van argumentar que les eleccions se'ls van tirar a sobre i no van tenir temps de plantejar-ho al Parlament", critica la vocal de la Favb. Un cop produïdes les retallades de CiU els anys 2010 i 2011, les demandes van mutar en grans mobilitzacions, empeses també pel 15-M.

L'organització de base va esdevenir un dels puntals més importants per fer front a les intencions del conseller de salut Boi Ruiz. Una organització, però, que s'ha anat desgastant per "l'anestesia" que han produït factors com la reforma laboral, apunta Teresa Martínez. "Cada vegada hi ha més treballadors que estan en precari, i per tant, les mobilitzacions dins d'aquestes estructures és més difícil", assenyala. "El que estem veient és que els únics que es mobilitzen són els veïns i les veïnes", a diferència dels 90, quan a les comissions participaven tota mena d'actors públics i polítics. "A escala de partits i sindicats, pràcticament ja no queda cap mena de mobilització després de 20 anys", completa l'activista veïnal Corina Albir, qui assenyala que el seu proper cavall de batalla serà la gestió dels equipaments sociosanitaris.

Fins a 11 anys de diferència en esperança de vida

Des del 2011, la guerra ideològica sobre el sistema sanitari ha anat *in crescendo*. "Amb l'esclat de la crisi, hi ha hagut un creixement molt important de persones que s'han fet clients de mútues", assenyala Teresa Martínez, apunt que completa la seva companya de comissió Corina Albir: "Aquesta dada a més porta implícita tota una sèrie de factors, com pot ser l'agreujament de les diferències entre les classes socials; només cal observar que el percentatge de persones que tenen doble cobertura a Sarrià o Sant Gervasi és molt més elevat que no pas a Ciutat Vella". A més, el nivell de vida d'un barri o altre també s'acaba reproduint en una altra dada rellevant: l'esperança de vida. Fins a 11 anys menys viurà algú de la Barcelona pobre respecte als veïns de l'altra Barcelona.

“Al Palau encara li dura la vacuna”

Joan A. Llinares
Exdirector executiu del Palau de la Música nomenat per “fer neteja”

MARIA FAVÀ

Joan A. Llinares va ser “l’home de la neteja” del Palau de la Música quan es va descobrir el lladronici de Millet i Montull. Va ser nomenat director executiu el juliol de 2009 i durant el seu mandat, que va durar 18 mesos, va descobrir una frondosa teranyina de suborns i comissions que esquitxava molta gent i que va avergonyir tot el país. Ell va arribar a provar que en els darrers 10 anys s’havien “despistat” 35 milions d’euros dels quals va poder-ne recuperar set. “Però una cosa és la realitat -diu-, i una altra la veritat jurídica, i aquesta és la que estableixen les sentències”.

“El Tribunal Suprem ha legalitzat un suborn amb la sentència de l’hotel del Palau de la Música” afirma taxatiu Llinares només començar l’entrevista que ha concedit a *Carrer*. Li han agradat els dos exemplars de la revista que li hem portat i ha expressat la seva simpatia cap al moviment veïnal, on ell també va començar a militar, en la dècada dels setanta, en la seva Alzira natal. L’Andrés Naya li ha recordat que el jutge de Barcelona que portava el cas del Palau va exigir a la Favb una elevada fiança per poder exercir l’acció popular i Llinares ha qualificat aquesta penyora de vergonyosa: “Et castiguen per exercir l’acció pública”.

No és habitual que tot un senyor gerent de l’Ajuntament de Barcelona, càrrec que ocupa des de mitjan any passat, surti a rebre al passadís uns periodistes. Ho ha fet amb naturalitat i amb aquest mateix tarannà ha anat descabdellant una història real que sembla una novel·la negra. I ho fa sense aixecar la veu, amb tranquil·litat, malgrat els mals tràngols que va passar quan el van nomenar director executiu del Palau amb l’objectiu d’aclarir el forat negre i encarrilar la gestió. Se’n va anar a casa quan el govern va canviar de color polític.

DANI CODINA

Joan Llinares al seu depatx actual de l’Ajuntament de Barcelona

▬ La sentència de l’hotel [veure el número 141 de *Carrer* del mes d’octubre 2016] és una mala notícia, sobretot per la manera com el Suprem interpreta els fets. Reconeix que hi va haver un tràfic de 900.000 euros però exculpa aquests senyors -Millet i Montull- perquè el promotor immobiliari no estava acusat, dient que els diners els havien rebut pels treballs que havien fet. I s’oblida que aquests senyors eren funcionaris públics de la Fundació del Palau i com a tals no podien rebre cap quantitat sota cap concepte. En la sentència es reconeix que es van fer coses mal fetes i que hi van haver relacions indegudes entre els promotors i l’administració, però no ho considera prevaricació i per tant absol.

Llinares qualifica aquest pagament de 900.000 euros “d’il·legal, il·legítim, fraudulent” i creu que aquesta sentència absolutòria és una prova de com funciona la justícia en aquest país.

— La sentència també beneeix una manera de fer ciutat que la Favb rebutja.

▬ Si qualsevol ciutadà ve a l’Ajuntament i diu que té un terreny a Collserola i voldria que el requalifiquessin, a veure com el tracten.

— Es podria tornar a produir un nou cas Palau o el mateix Palau podria tornar a fallar?

▬ Al Palau li dura encara la vacuna i aquell descontrol absolut de factures falses, convenis fraudulents que en realitat encobrien comissions d’obra pública... coses com aquesta ja no poden passar. Una altra cosa és la gestió del dia a dia, que es pot fer millor o pitjor. En el cas Millet hi havia una confiança absoluta en la seva persona i ell se’n va aprofitar. S’ha de produir un canvi cultural que hem d’assumir tots els ciutadans. Aquest mes de novembre entrarà en funcionament a l’Ajuntament una bústia ètica perquè tothom pugui denunciar.

— Denunciar és arriscat. Vostè mateix va patir represàlies.

▬ Vaig tenir dificultats per reingressar en el cos de funcionaris. Podia haver concursat i potser m’hauria tocat molt lluny de casa. Vaig preferir mirar les vacants que es van produir en el meu àmbit geogràfic i va ser impossible. Quan enviava el currículum em contestaven que buscaven un altre perfil.

Finalment va anar de subdirector general a l’IVAM, que ell ja havia ajudat a crear, i es va trobar amb un merder que s’assemblava al del Palau. “Allà també van fallar els controls. El primer que fan els corruptes en arribar al poder és eliminar els controls, o reduir-los a la mínima expressió, o no donar-los mitjans. I si cal, mouen funcionaris del seus llocs, els amenacen. I això genera desencant, desmotivació. I el funcionari normal et diu: jo no sóc un heroi.”

— Vostè va acomiadar gaire gent del Palau?

▬ No gaire. Diverses persones van marxar voluntàriament. Quan jo vaig arribar, pensava que la feina d’investigació ja estava feta i que hi anava per garantir la bona gestió. I ens trobem que encara estaven destruint documents dins del Palau, que per les càmeres de vigilància se’ls veia traient papers i objectes.

— Potser es pensaven que no els enganxarien mai.

▬ Sí, eren molt confiats. Vàrem trobar molta informació a l’abast, coses anotades en les llibretes, en les agendes.

— Va rebre amenaces?

▬ Hi va haver una primera trucada molt amenaçadora i, per tenir tranquil·litat, tant la presidenta com jo vàrem portar protecció durant mesos. A mesura que anàvem investigant, allò va passar de ser un circ d’una sola pista on només actuaven Millet i Montull, a un circ de diferents pistes. Hi van anar apareixent altres actors i aleshores hi van haver molts nervis, pressions subtils i moltes dificultats per poder acabar la feina.

— Quants diners van anar a parar a CiU?

▬ Ha quedat acreditat que la Fundació del Palau de la Música va donar, via conveni, 600.000 euros a la Fundació CatDem. Després hi havia uns sis milions d’euros amb factures de quantitats variables, que ningú no sabia a què corresponien, i els pagaments de les quals es feien a un tal Daniel, l’antic tresorer de CiU.

— Sempre s’ha dit que l’escorcoll a les cases de Millet i Montull es va retardar massa i que si s’hagués fet amb diligència s’haurien recuperat més diners i objectes. Al primer jutge que va portar el cas els veïns el van batejar com “el jutge cargol”. Ara que per fi ja hi ha data per al judici, es rumoreja en els ambients judicials que s’arribarà a un acord i que no es farà la vista pública.

▬ Ho he sentit a dir. Però per evitar el judici haurien de reconèixer el que han fet i indemnitzar les víctimes, l’Estat, la Generalitat, el mateix Palau... Dubto que hi hagi un acord.

— Vostè va poder investigar els darrers deu anys i va estimar el forat en 35 milions. Si hagués pogut investigar tota l’etapa Millet, que són 30 anys, ¿de quant estima que seria el robatori?

▬ És impossible d’estimar. Els deu anys investigats són quan més obra es fa. Es fa el Petit Palau, per exemple, que es construeix amb subvencions del Ministeri de Cultura. I es reben el doble de diners dels que realment s’utilitzen per a les obres. Això és el “tocomocho”, perquè enviaven certificacions falses. Que fàcil que era enganyar el Ministeri de Cultura!

— Aquests són els altres actors del circ de moltes pistes?

▬ La relació de Millet amb el PP era molt bona. Ell i l’Aznar eren molt amics. I Millet era membre de la FAES. El més normal és que del Palau també sortissin diners cap a FAES, però no ho vàrem trobar. Els bancs no hi van voler col·laborar.

— I no se’ls podia obligar?

▬ És clar. El jutge podia obligar-los, però no ho va fer. Els qui no van voler donar la informació, no la van donar.

— Uns cantaries em van explicar que quan anaven de gira menjaven entrepans: no m’ho vaig creure.

▬ Habitualment menjaven “bocates”. Els cantaires són voluntaris, amants de la música, van dos dies a la setmana a uns assaigs molt rigorosos i se sotmeten a proves també molt rigoroses, perquè la seva compensació, el gran plaer, és poder fer concerts. I quan sortien fora de Barcelona, menjaven “bocates”. Mentre que el senyor Millet es donava la gran vida i el seu xofer anava a buscar viandes a un restaurant de la Via Laietana. No hi havia diners per fer concerts fora de Catalunya però han aparegut factures de viatges a Kenya, a la Polinèsia, de Millet i de la família.

— He sentit a dir que vostè va plegar abans d’hora.

▬ Vaig plegar quan tocava i quan vaig creure que la meva feina estava acabada. M’hi vaig estar divuit mesos, més del que havia previst en un principi. L’altra qüestió és que hi van haver canvis polítics [es refereix a les eleccions del novembre del 2010, que guanya CiU] i jo no m’hauria sentit còmode. Jo vaig descobrir el finançament il·legal del partit que guanya les eleccions. Per a mi era incompatible despatxar amb ells i ells tampoc no tenien cap intenció de contractar els meus serveis.

Una ‘rara avis’

En aquest món tan caïnita de polítics, periodistes i gerents, Joan Llinares és una “rara avis”. Tothom en parla bé. Subordinats i col·legues. Diuen que amb ell es treballa molt a gust. El defineixen com una persona íntegra, honesta i alhora flexible i amb la ment oberta. Un paio amb sentit comú. És llicenciat en Dret i va treballar com advocat laboralista. És funcionari del cos nacional de Secretaris, Interventors i Tresorers de l’administració local. Diuen que simpatitza amb les idees ecologistes, que fa una paella boníssima amb foc de llenya i que no ha perdut mai la seva militància valencianista. I és, sense dubte, un home d’esquerres.

IGNASI R. RENOM

L'estat ruïnós de l'Arnau, el teatre centenari del Paral·lel, és més que evident

I vet aquí un gat, vet aquí un gos, que l'Arnau ja s'ha fos

Hi havia una vegada un vell teatre de barraca *tan valuós que l'Ajuntament el va comprar en plena bombolla... per deixar que es pansís i proposar enderrocar-lo*

MERITXELL M. PAUNÉ

El centenari Arnau, ruïna i icona del mitificat Paral·lel de fa un segle, ha flirtejat amb la piqueta més d'una vegada però aquest octubre s'hi ha acostat més que mai. És l'últim teatre de tipus 'barraca' que queda a la ciutat i des que va tancar l'any 2000 està buit i amenaça ruïna. L'alcalde Jordi Hereu va comprar-lo el 2011 en vigília d'eleccions per 2,5 milions d'euros a l'Església Evangèlica Cristiana Xinesa, que l'havia aconseguit per quasi la meitat -uns 1,5 milions- només cinc anys abans. L'adquisició pública a preu de bombolla -com ja havia passat amb la Casa Burés- estava justificada precisament pel valor històric i sentimental de l'immoble. No obstant, en cinc anys ni el govern de Xavier Trias ni ara el d'Ada Colau -ni abans ni després del retorn del PSC a la Casa Gran- han posat sobre la taula un projecte clar per omplir de vida la vella sala. La pressió ciutadana ha revifat els darrers anys, però tampoc no ha articulat una proposta unànime: la reivindicació de veïns, entitats i sector cultural ha desembocat en diverses plataformes que hi defensen usos diferents. De moment l'únic punt de consens ha estat obrir un procés participatiu profund, que està en marxa i tancarà al març.

Degradació severa i creixent

Mentrestant, la degradació de l'Arnau s'ha accelerat. Un informe tècnic encarregat per l'Ajuntament i firmat per l'arquitecte

> De moment, l'únic punt de consens al voltant del teatre és el desenvolupament del procés participatiu

Andreu Ibáñez certifica aquest octubre que l'estat de conservació és "entre deficitari i molt deficitari" i "afecta la globalitat del conjunt". Davant d'aquesta dura -tot i que previsible- diagnosi, l'Ajuntament va córrer a subratllar que el procés participatiu segueix endavant però va obrir clarament la porta a l'enderroc. Al seu lloc s'hi alçaria un edifici a mida dels usos que finalment es decideixin, que estaria enllestit cap al 2020. Fins i tot en un article conjunt a *El Periódico*, la regidora del districte Gala Pin (BC) i el tinent d'alcalde de Cultura Jaume Collboni (PSC) van defensar que "la conservació, per raons de seguretat, resulta inviable" i van prometre "un nou Arnau" que "inclourà el millor del seu passat" [sic] i alhora serà un "emblema de canvi de paradigma" perquè serà gestionat i definit pels ciutadans.

L'informe, malgrat com va ser anunciat, no va més enllà de confirmar que la degradació de l'Arnau és severa i creixent. Indica quines mesures de seguretat provisional s'han de dur a terme i assevera que s'hauran d'executar "abans de dos anys". Però de facto va suposar un petit triomf per a la via pragmàtica, que fa anys que fa proselitisme pels passadissos municipals amb arguments molt llaminers, com que un nou edifici permetria guanyar molts més metres quadrats -el centenari teatre només en té 1.462 i mal repartits en tres nivells (platea i dos altells de llotges)- i permetria conciliar més d'un ús. Els solars públics escassegen i, com ha passat amb la remunta de la Casa de la Lactància o la Vil·la Urània, la temptació d'exprimir l'espai a costa del patrimoni és molt poderosa. No obstant, la via patrimonialista encara compta amb un sector de l'ICUB que es resisteix a solucions "radicals", tot i que a hores d'ara ja tothom assumeix que més que una rehabilitació caldria parlar d'una reconstrucció molt fidedigna de la pell de l'edifici... sobre un esquelet modern i normatiu.

També pendents del subsòl

Per si encara faltessin ingredients, cal tenir també en compte que sota el teatre hi hauria restes de la muralla del Baluard -la mateixa que a les Drassanes- que mai no s'han excavat i que podrien donar sorpreses: endarrerir les obres,

> Amb l'amenaça de l'enderroc a sobre, el debat sobre els futurs usos suma tensió entre les entitats ciutadanes

condicionar-les o fins tot plantejar deixar-les al descobert si la trobalLa fos prou interessant.

"Encara no està res tancat", sosté ara la regidora de Ciutat Vella i de Participació, Gala Pin. "Ara estem centrats en el procés participatiu i hem creat tres grups de treball -Patrimoni, Arts escèniques i Vincle comunitari- que es reuneixen cada setmana; farem tots els esforços per consensuar tot el que es pugui", afegeix. L'article consignat amb Collboni acabava "subscrivint" [sic] un lema d'un dels col·lectius veïnals implicats, Recuperem l'Arnau: enlloc de "definir un projecte al voltant d'un edifici, ara imaginarem un edifici al voltant d'un projecte".

Espai d'arts escèniques...

La menció explícita sembla posicionar l'Ajuntament del costat d'una de les plataformes del procés participatiu... i del projecte que aquesta defensa: convertir l'Arnau en un "espai d'arts escèniques de gestió comunitària" per a petites companyies teatrals de la ciutat que actualment no disposen d'espai. "Apostem per l'economia social amb un equipament cultural on la gent que hi treballi cobri un sou digne", explica l'urbanista Andrés Martínez de la Riva, de la plataforma Recuperem, on participen representants del Col·lectiu de Companyies de Teatre Independent, de l'Ateneu Cooperatiu La Base i Som Paral·lel -combatius opositors a la reforma light de l'avinguda feta pel govern Trias- i també veïns del Poble Sec, Raval i Sant Antoni a títol individual, diverses cooperatives i nombrosos actors i gestors culturals. A més d'acollir estrenes i assajos, proposen que el nou Arnau tingui "espais que tinguin en compte la memòria del Paral·lel": "No creiem que s'hagi d'enderrocar per complet ni ho donem per segur, de fet preferiríem que es reconstruís o s'assemblés al màxim al teatre de barraca", descriu Martínez de la Riva. "Es poden buscar solucions arquitectòniques per guanyar metres i preveure sales polivalents on compaginar usos", afegeix.

...o memorial del Paral·lel?

Pel seu cantó, la plataforma Salvem l'Arnau no veu cap justificació a redissenyar, ni totalment ni parcial, el vell cabaret. "Tot edifici és rehabilitable, només cal mirar el MNAC que tampoc té fonaments, o el Liceu que va quedar devastat a l'incendi del 94", assevera el portaveu de l'entitat, l'historiador Enric H. March.

Proposen que l'Arnau es reconstrueixi i aculli part del fons del Museu de les Arts Escèniques, un ampli fons de decorats, vestuari, programes de mà, cartells i tots els materials imaginables sobre la història del teatre a Catalunya. Actualment no és visitable perquè des de fa anys està exiliat en un racó de l'Institut del Teatre mentre espera una seu que no arriba. "L'Arnau podria acollir exposicions d'aquest fons i ser alhora un centre d'interpretació del Paral·lel artístic i obrer i una biblioteca especialitzada per a la recerca acadèmica i el veïnat", assenyala. Assegura que durant els darrers mesos s'han sentit "una mica marginats" davant la "sintonia evident entre Recuperem i l'actual Ajuntament" i apunta que la reclamació "legítima" d'un espai escènic per a companyies independents "es podria satisfer en un altre lloc, per exemple al solar buit on hi va haver el Teatre Talía" del Paral·lel. En donar-se a conèixer la diagnosi i el posicionament municipal, van tenir el rampell de dissoldre's. Però passada la decepció inicial han decidit seguir al procés participatiu i redoblar la pedagogia sobre el valor històric de l'immoble. "Mentre hi ha vida, hi ha esperança!", proclama.

“El gran gen de la violència a Colòmbia és el capitalisme”

– Danelly Estupiñán
Activista i militant del Procés de Comunitats Negres de Colòmbia

CRISTINA PALOMAR

L’activista i militant del Procés de Comunitats Negres de Colòmbia Danelly Estupiñán ha vingut a Barcelona per defensar el dret de la comunitat afro-colombiana de Buenaventura a viure amb dignitat en la seva terra. Estupiñán exigeix a les autoritats catalanes que es responsabilitzin dels estralls que provoca la *marca Barcelona* en el seu país i que pressionin l’Estat colombià i l’empresa TC-Buen perquè acabi amb gairebé vint anys de violència.

CRISTINA PALOMAR

Danelly Estupiñán en la seva visita llampec a Barcelona

— Què ha portat Danelly Estupiñán a Barcelona?

▬ He vingut a Barcelona a defensar els drets de les comunitats negres de Colòmbia. A Buenaventura hi ha una violació sistemàtica dels drets humans de les comunitats afro-colombianes. Després de tants anys de fer comunitat, ens trobem amb una desterritorialització que afecta la vida de les comunitats, i que té a veure amb les instal·lacions portuàries de la ciutat. Estem en ple procés d’incidència tant intern com en tots aquells països que tenen interessos econòmics a Colòmbia per garantir els nostres drets.

— Vostè atribueix a la privatització del port de Buenaventura tots els mals, començant per la violència. ¿Quins són els principals actors del règim de terror que denuncia?

▬ Els grups armats, tant guerrilles com paramilitars, però també l’Estat colombià i les empreses perquè darrere de cada conflicte hi ha un nou projecte econòmic. A Buenaventura es reprodueixen tots els tipus de violència que un es pugui imaginar. És una situació dramàtica que afecta tota la població i que existeix des de fa uns vint anys. S’ha legitimat la violència com una forma de vida i qui no ha patit desaparicions forçoses i assassinats assumeix que el comportament agressiu és l’únic que els garanteix la supervivència.

— Buenaventura ocupa el segon lloc en la llista de ciutats més violentes del continent americà. ¿No és un problema fruit de la violència endèmica de Colòmbia?

▬ No per ser colombians tenim un gen especial violent. És una situació que pateixen tots els països llatinoamericans i africans per la submissió als models econòmics que exporten continents com l’europeu. En el cas de Colòmbia, aquest esquema s’estén per tot el país, però sobretot en ciutats amb una gran biodiversitat i cultura. S’aplica una violència molt cruel amb un objectiu final: la consolidació de les grans plataformes econòmiques.

— Què busca el capital a Buenaventura?

▬ Recursos naturals per fer negoci. Recorre a la violència per tenir-los i estigmatitza les comunitats perquè crea una dinàmica de guerra que repercuteix en les víctimes.

— Els grans problemes no són el conflicte armat i el narcotràfic?

▬ No. El gran conflicte de Colòmbia és el model de desenvolupament que s’imposa i per aplicar-lo es creen diferents estratègies, començant per la violència. El gran gen de la violència a Colòmbia és el capitalisme perquè ens veu com a territoris d’abastiment.

— Quin paper juga la “marca Barcelona” en aquest escenari?

▬ El juga a través del Port de Barcelona i de l’empresa Terminal de Contenidors de Barcelona (TCB). Ells van comprar accions de TC-Buen, que és l’empresa de contenidors de Buenaventura i quan un compra les accions no només inverteix en un negoci, sinó que també compra les violacions de drets que s’estan produint en el marc de l’execució d’aquest port. La relació no és només econòmica perquè compromet gran part del patrimoni cultural d’una comunitat que estava allà abans del port. És fals dir que TC-Buen va arribar fa 40 anys a Buenaventura i que no hi havia ningú, perquè a la zona hi ha assentaments de població des de fa més de 80 anys.

— I la consultoria de l’exalcalde Jordi Hereu?

▬ La firma Steyco va fer un Master Plan de Buenaventura. Quan vam revisar la projecció a 50 anys vam descobrir que només contemplava el desenvolupament d’infraestructures portuàries i ignorava la comunitat. Sabem que hi ha un interès clar per fer realitat el projecte perquè s’han pagat molts diners a Steyco. I el més greu és que no s’ha consultat, sinó que s’està imposant.

— Quina resposta han rebut del Port de Barcelona?

▬ Durant la primera visita a Barcelona vam constatar que desconeixien el que estava passant. Es van interessar en la proposta de reparació que els vam fer arribar, però fins ara no hi ha hagut cap avenç. No s’atreveixen a verificar sobre el terreny el que està passant, prefereixen fer-ho a través de l’empresa.

— Què demanen a la seva proposta de reparació?

▬ Cal reubicar les cases més pròximes al port i més afectades per les obres, i reurbanitzar tota la zona. Cal descontaminar el mar i facilitar l’accés dels pescadors a les zones privatitzades. També demanem que es contractin treballadors de la comunitat i que la indústria del port no creixi més.

— Una de les seves crítiques és que els beneficis no reverteixen sobre la comunitat.

▬ És cert. Estem parlant d’un 80% de pobresa només a Buenaventura. Les xifres són molt elevades en comparació amb la resta del país i sempre es concentren en zones amb població negra, cosa que demostra el racisme institucional i estructural del país. Nosaltres només demanem que es compleixi el que diu la Constitució colombiana, començant pel dret a la consulta prèvia a les comunitats, que s’està violant sistemàticament.

— Vostè ha estat amenaçada de mort diverses vegades.

▬ L’any passat vaig rebre amenaces anònimes. Això afecta molt, però volem que les empreses i l’Estat colombià ens vegin com una possibilitat de construir conjuntament. Tenim la responsabilitat de fer-ho i no és res il·legal perquè estem exercint els drets que la Constitució ens reconeix com a ciutadans.

— Què demanen al govern català i a l’Ajuntament de Barcelona?

▬ Poden fer pinya amb el govern colombià per garantir els nostres drets, perquè no es tracta de ser solidaris sinó que aquí hi ha una responsabilitat que s’ha d’assumir. No és difícil fer-ho, només cal voluntat política.

— Com venç la por?

▬ Es venç amb dignitat, exercint i reclamant els teus drets. Es venç convencent que el que estem fent no només beneficia la comunitat negra indígena de Buenaventura. A Colòmbia patim un risc mediambiental altíssim i nosaltres oferim alternatives a aquest model de desenvolupament. A Buenaventura està Aigües de Barcelona (AGBAR) comprant aigua per vendre-la a Cali. No tenim temps de pensar en la por.

— Amb quins ànims torna a casa?

▬ Amb esperança. Seguirem molt atents al desenvolupament del protocol aprovat pel Parlament de Catalunya per supervisar l’impacte que provoquen les activitats internacionals de les empreses catalanes. Seguirem conversant perquè aquesta proposta inicial compleixi el termini fixat per a la seva posada en marxa. Hi ha una possibilitat de compensar els danys produïts a Buenaventura i alhora pressionar el govern colombià perquè n’assumeixi la responsabilitat.

Contra el Goliat de la ‘marca Barcelona’

Danelly Estupiñán no suporta el fred i no es treu els guants durant l’entrevista. Ha fet un viatge llampec des de Buenaventura (Colòmbia) a la inhòspita Brussel·les passant després per Barcelona per explicar la vulneració dels drets humans que pateix la seva comunitat per culpa de l’activitat portuària de TC-Buen, una empresa on tant el Port de Barcelona -a través de Transports de Contenidors- com la consultoria de l’exalcalde Jordi Hereu hi tenen una responsabilitat directa. És activista des dels 16 anys i la seva és una lluita de David contra Goliat, del ciutadà contra la cara més ferotge del capitalisme que representa la *marca Barcelona*, però també és un exemple de resiliència. Amenaçada de mort nombroses vegades, Estupiñán no es rendeix. Diu que no té temps de tenir por perquè ha de concentrar-se a reclamar el dret del seu poble a viure amb dignitat.

Opinió

PERE ORTEGA
12 La seguretat ciutadana a Barcelona

REDACCIÓ CARRER
12 'Top-manta' i falsificadors

La veu del CARRER

Terrasses i ciutat

El debat simplista de terrasses sí, terrasses no, definitivament, no és el nostre debat. La Favb ho diu ben alt: les terrasses són espais de relació quotidiana imprescindibles que, ben dimensionades, ajuden a dignificar l'espai públic. I aquest sí que és el nostre debat, el de la qualitat de l'espai públic, que ha de jugar un paper central en la definició de la nova ordenança. Espais públics on es desenvolupi una mixtura d'usos, on els nens i nenes puguin jugar, on els veïns i veïnes hi puguin seure també sense haver de pagar, garantides l'accessibilitat i la mobilitat principalment per a les persones amb diversitat funcional i on les activitats econòmiques quedin subordinades a aquests usos, garantint una coexistència pacífica.

Una ordenança que reguli l'ocupació màxima de terrasses però que asseguri també la mixtura d'activitats i que ajudi a arrelar el teixit social, tenint en compte les singularitats de cada territori, amb capacitat de flexibilitat normativa per ajustar-la als diferents usos i impactes sobre l'espai públic, com els que genera el turisme en barris icònics de la ciutat. Cal revisar el règim sancionador perquè es penalitzin els comportaments incívics i que la plusvàlua que genera l'explotació econòmica d'aquest espai reverteixi en la ciutat amb una taxa per millorar l'espai públic i en projectes d'emergència social.

El gremi ha d'evolucionar i canviar de discurs i d'objectius. L'ordenança no pot ser un marc normatiu que perpetuï inalterablement en el temps el desenvolupament de la seva activitat en l'espai públic. Ara per ara, les terrasses són una extensió dels locals. La justificació és que no es tracta únicament d'un servei, sinó d'una expressió de la nostra (la seva) forma de viure.

L'espai públic és per antonomàsia un espai democràtic on l'extracció de beneficis econòmics per la seva utilització s'ha de supeditar als criteris de la ciutadania. Se'ns presenta una oportunitat per a un canvi de model que sigui un referent per a altres ciutats, una ordenança que incorpori no únicament criteris de qualitat i disseny paisatgista, sinó també de sostenibilitat ambiental, amb espais lliures de fum i horaris compatibles amb el descans dels veïns i veïnes. El que està en joc, però, va més enllà del marc regulador d'una ordenança: parlem de model de ciutat.

LA VEU DEL **CARRER**

Edita: Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Obradors, 6-10 baixos
08002 Barcelona
Telèfon: 93 412 76 00
Fax: 93 412 58 88
e-mail: carrer@favb.cat
Web: www.favb.cat

Consell de direcció:
Andrés Naya, Ana Menéndez

Cap de redacció i maquetació: Elia Herranz

Revisió del català: Roser Argemí

Consell de redacció: Gemma Aguilera, Laura Aznar, Anaïs Barnolas, Néstor Bogajo, Luis Caldeiro, Anna Carlota, Dani Codina, Ignasi Franch, Marc Font, David Garcia, Eloi Latorre, Cristina Palomar, Meritxell M. Pauné, Jordi Martí, Joan Morejón, Ignasi R. Renom, Alícia Tudela, Marc Villoro

Consell assessor: Manel Andreu, Roser Argemí, Alfons Barceló, José Miguel Benítez, Jesús Berruezo, Horacio Capel, Maria Favà, Josep Ramón Gómez, M. Eugenia Ibáñez, Alfons López, Eugeni Madueño, Pep Martí, Pep Miró, José Molina, Eduard Moreno, Ferran Navarro, Rosa Mª Palencia, Albert Recio, Ferran Sagarra, Josep Lluís Rueda, Mercè Tatjer, Ole Thorson, Àngel Valverde, Pau Vinyes

Portada: *Contra la pared*, Juan Genovés, 1965

Maqueta original: Joan Carles Magrans

Administració: Xènia Orfila

Fotomecànica i impressió: Imprintsa
Telèfon: 93 878 84 03

Distribució: Trèvol Missatgers
Telèfon: 93 498 80 70

La FAVB no està necessàriament d'acord amb les opinions que s'expressen als articles signats per particulars o col·lectius. Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-No Comercial-Sense Obres Derivades 3.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor i no se'n faci un ús comercial de l'obra original ni la generació d'obres derivades. La llicència completa es pot consultar a *http://cretivecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/ legalcode.ca*

Imprès en paper de 48,8 grams
Dipòsit legal B - 21300 - 1995
Aquest número té un tiratge de 8.000 exemplars i la seva distribució és gratuïta

L'edició d'aquesta publicació ha estat possible gràcies a la col·laboració del Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya, Ajuntament de Barcelona i diverses entitats

El ninot de El Roto

Gràcies!!!

Aquest any que ve *Carrer* compleix 25 anys. Una història emocionant de treball i lluita col·lectiva. Volíem celebrar-ho com cal, i ens vam proposar la realització de diversos treballs: un número especial per preguntar-nos sobre la Barcelona del futur (serà el pròxim *Carrer*, el 143); una exposició que repassi el contingut gràfic de la revista (la idea és que viatgi per tots els districtes), i un llibre que reculli aquests últims 25 anys de la història de Barcelona. Tot des de la perspectiva d'aquesta modesta revista amb ànima de ciutat però amb el cor posat als seus barris i el veïnat que els habita. Per poder assolir aquests objectius, ens vam tirar a la piscina i vam endegar una campanya de micromecenatge mitjançant la qual convidàvem als amics de *Carrer* a col·laborar per

fer-ho possible. A 11 dies per tancar la campanya, estem segurs que assolirem l'objectiu amb l'ajuda de totes les persones i col·lectius que heu dedicat temps i un esforç econòmic a donar-nos un cop de mà. Estem emocionats i amb moltes ganes de celebrar-ho amb tots vosaltres.

La veu dels lectors

Rèplica a l'article sobre els Ateneus de fabricació

En referència a l'article sobre fabricació digital "Menys clauers i més revolució", aparegut a la pàgina 29 del número 138 de la revista *Carrer* (desembre de 2015), volem fer algunes puntualitzacions.

El projecte dels Ateneus de fabricació es va iniciar amb l'ajut del Fablab de l'IAAC. Després, el Consistori va creure que la Xarxa d'ateneus de fabricació s'havia de fer créixer amb la col·laboració dels màxims actors possibles per garantir la igualtat d'oportunitats de tota la ciutadania. En aquest procés es genera un model públic i social que conviu tant amb l'IACC com amb d'altres iniciatives.

Els ateneus no només són màquines i gent imprimint clauers i coses simpàtiques en 3D. Els dos objectius dels ateneus, apropar la fabricació digital a la ciutadania i donar suport a projectes amb reversió social, han arribat a unes 17.000 persones.

El programa pedagògic, portat pel Consorci d'Educació de Barcelona, ha format més de 200 mestres i 2.000 alumnes han fet tallers o projectes de centre. El programa d'Innovació social ha treballat amb col·lectius; Entorno a la silla, Goteo.org, Tarpuna, amb persones amb Asperger, i en projectes ocupacionals com el Mobile-Mob o els eco-paletes. S'han capacitat i/o donat suport a projectes de més de 2.200 persones. El programa en família ha generat la participació de 2.600 persones. També s'han cedit els espais per a la realització de 276 activitats lligades a les noves tecnologies amb una assistència de 6.600 persones aproximadament.

L'Ateneu de fabricació és un projecte de fabricació digital social, per a l'apoderament i l'accés lliure a medis de producció de la ciutadania. És un servei públic que, a més, s'impulsa a través de l'economia col·laborativa, social i solidària, sobretot mitjançant les contraprestacions (intercanvi de servei per servei, de servei per béns o de béns per servei).

JORDI REYNÉS GARCÉS
Xarxa d'Ateneus de Fabricació

Les cartes enviades a la secció de La veu dels lectors han de tenir un màxim de 1.800 caracters (mig foli). Ens reservem el dret d'adaptar-les si superen aquesta extensió.

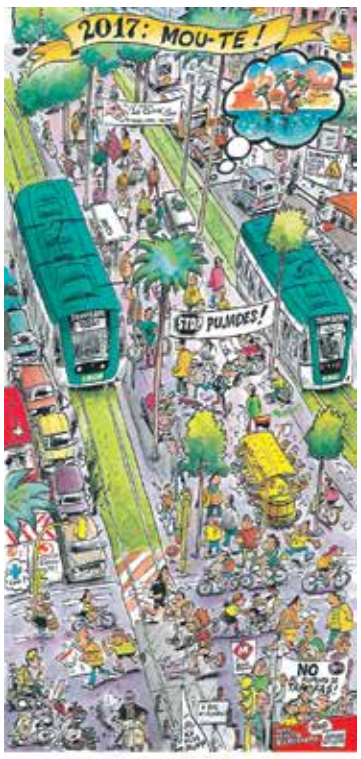

El 2017, mou-te!

Aquest any dediquem el calendari dibuixat per Azagra i Revuelta a la mobilitat i les seves moltes cares. Pensem que serà un tema estrella en el quefer de la ciutat i els seus barris. S'ha de liquidar el *tramvia interruptus*. Esperem que no s'aprofiti el canvi d'any per apujar les tarifes del transport públic. Han d'arribar inversions per millorar els trens de rodalies, els busos de barri i les seves freqüències. Les "superilles" s'han d'implementar amb informació clara i participació real. El metro ha d'arribar a l'oblidada Zona Franca.

També esperem que hagi "moviment", per exemple en temes judicials. Set anys han passat des que vam dedicar un altre calendari al saquejador confés del Palau, Félix Millet. Set anys en llibertat a l'espera del judici. Un escàndol! I una travessa molt dura per al moviment veïnal.

Ens hem de moure per tot el que ens afecta. Per pal·liar els efectes de la crisi; perquè els serveis socials tinguin els recursos necessaris; perquè s'aturin els desnonaments i els talls de subministraments bàsics; per la sanitat i l'ensenyament públics.

Lectors, amics, activistes, col·laboradors, veïnes i veïns: La junta de la Favb i els que fem *Carrer* us desitgem un any "mogut", en el millor sentit de la paraula.

LA CAMBRA FOSCA

Incapaços de posar-se d'acord!

A proposta de la Comissió de pressupostos del Consell de Ciutat es va demanar als partits que expliquessin públicament les seves posicions en el debat sobre els pressupostos municipals. ¿Per què havien decidit no donar-los suport? ¿Quines partides rebutjaven del projecte presentat per l'equip de Govern? ¿Què hi volien incorporar i els ho havien negat? Ens consta que d'una manera o una altra han respost tots els partits menys ERC i la CUP-Capgirem Barcelona. De la resta, en alguns casos denuncien que el Govern "no vol negociar", però no indiquen quines eren les seves propostes i les seves impugnacions al text presentat. No han fet públics el documents (fossin o no rebuts i debatuts). Només d'aquesta manera la ciutadania pot saber quines raons de fons hi ha darrere de la negativa. Volem transparència. Volem conèixer què proposa cada partit i quina és la postura de l'equip de Govern. Els veïns i veïnes som majors d'edat. ¡Facin pública la seva argumentació! Ara per ara no tenim elements suficients per opinar sobre la postura dels diferents partits. Mentrestant, estem obligats a denunciar que el que sembla és que estan prevalent els interessos partidistes i conjunturals, sorprenentment aliens a les necessitats de la ciutat i els seus habitants. Amb la informació que tenim deduïm que tots els partits tenen la seva part de culpa. Senyores i senyors: negociïn! Deixin de pensar en les pròximes eleccions. Govern i oposició, tinguin més cintura! Superin les seves incapacitats!

Delació?

L'Àrea d'Ecologia Urbana ha enviat una carta a cada casa on es demana "complicitat" per acabar amb els apartaments turístics il·legals. Ens conviden a notificar a l'Ajuntament si sospitem que a la nostra escala s'està portant a terme aquesta pràctica fraudulenta. El text, però, és confús i ambigu. Què entenem per "complicitat"? No hi ha unes vies clares, transparents i establertes per denunciar il·legalitats? L'Ajuntament transmet la sensació que no té capacitat per abordar aquest greu problema que és l'abús immobiliari. Quines mesures concretes es compromet a adoptar? La polèmica acalorada que ha suscitat la carta indica que potser alguna cosa no s'ha fet bé.

Les Drassanes, en perill

La Plataforma veïnal Salvem les Drassanes, SOS Monuments i la Favb van fer públic el passat 8 de novembre un comunicat denunciant que la construcció a la zona de l'hotel Praktik, que preveu dos edificis de 5 i 11 plantes i 200 habitacions, constitueix una greu agressió urbanística, social i patrimonial a la ciutat. Les entitats argumenten que l'hotel potenciarà una nova expulsió de veïns del Raval i posarà en perill el conjunt de les Drassanes Reials i la muralla medieval, que són Bé Cultural d'Interès Nacional. Es va reclamar a la Generalitat que obrís un expedient de declaració de protecció de l'entorn, d'acord amb la normativa de la Llei de Patrimoni Cultural Català, però el conseller Vila va rebutjar la proposta.

Tràfic de llicències

Està a punt d'acabar la instrucció del cas que jutja una trama de concessió fraudulenta de llicències de pisos turístics a Ciutat Vella, en la qual estan imputades una trentena de persones, vuit d'elles funcionaris municipals. Va ser el 2009, quan la regidora Itziar González va rebre amenaces per voler destapar el cas i, en no rebre suport polític del seu equip, encapçalat per Jordi Hereu, va dimitir. Esperem que es faci justícia.

EN POSITIU

25 reconeixements i una revocació

El passat 22 de novembre l'Ajuntament va lliurar les Medalles d'Honor de Barcelona a 25 persones i entitats en reconeixement a la seva contribució per a la "creació de consciència ciutadana". Entre elles hi havia activistes veïnals, com José Maria Domingo, premiat per la seva aportació a la defensa de Can Batlló i per fer possible que la gestió ciutadana d'aquest equipament de Sants sigui una realitat. O Josep Ferré, membre de l'AV Joan Maragall del Guinardó i que va ser molts anys membre de la junta de la Favb. O de manera pòstuma a Víctor Aphollinarios, pel fort compromís social i cultural amb el veïnat de l'Esquerra de l'Eixample. També es va premiar la incansable Coordinadora SAP Muntanya, per la lluita en defensa de la sanitat pública. O al banc del temps del Bon Pastor, una de les entitats que treballen perquè els barris deixin de ser perifèries. O a Xavi Palos, activista de llarg recorregut fundador de la cooperativa Trèvol, entitat que fa que la revista *Carrer* arribi als punts de distribució. O al Front d'Alliberament Gai de Catalunya, descendents d'aquells activistes que el 1977 se la van jugar organitzant la primera manifestació pels drets del col·lectiu homosexual. En contrast, ens sembla encertat i merescut l'expedient de revocació de la Medalla d'Honor concedida a Rodolfo Martín Villa el 1976, per la seva responsabilitat en la política repressiva de la dictadura franquista. Li van concedir 27 dies després de la massacre de Vitòria, quan era ministre de Relacions Sindicals. Davant l'obertura del citat expedient, Martín Villa va demanar a l'Ajuntament el "dret d'audiència", a la qual cosa aquest va respondre que els motius de la decisió no eren jurídics sinó "històrics i ètics". Quan era Governador Civil de Barcelona i Jefe Local del Movimento, no va dubtar a situar infiltrats entre els activistes veïnals per mantenir-lo informat. També es va encarregar de destruir els arxius de la dictadura quan van canviar els aires polítics. Felicitats a tots els homes i dones que han rebut la merescuda medalla.

La seguretat ciutadana a Barcelona

PERE ORTEGA
CENTRE DELÀS D'ESTUDIS PER LA PAU

El govern de l'Ajuntament de Barcelona ha proposat un Pla Local de Prevenció i de Seguretat Ciutadana, acompanyat d'un Pla Director (PD) per a la Guàrdia Urbana (GU), amb els que proposa donar un gir important a la política de seguretat de la ciutat.

Un i altre document pretenen millorar els serveis de seguretat de la ciutat, amb la voluntat d'avançar en una reforma de la GU que permeti implementar un canvi estructural intern i que serveixi per germinar una política de "proximitat" entre la GU i la ciutadania, i ajudi a implantar el guàrdia de barri. Una proposta carregada de bones intencions i en aquest sentit cal tenir-la en consideració com un pas important per pacificar la ciutat.

Ara bé, la lectura d'aquests documents també provoca alguna prevenció. Per exemple, no queda clar com s'implementarà, perquè no s'expliquen els passos que es faran per a la seva aplicació, en especial en el cos de la GU. Tots hem conegut plans estratègics i directors fets amb les millors intencions que no s'han pogut implementar, han quedat a mig fer o simplement han quedat abandonats perquè no existien els mitjans per fer-los possibles, ja fossin humans o materials. Eren documents fets per experts, molt lloables des del punt de vista teòric i tècnic, però patien d'un defecte que acostuma a ser general en molts plans estratègics: que el personal encarregat d'implementar-lo no el sentia seu perquè no havia participat en l'elaboració i es resistia a aplicar-lo perquè representava canviar la inèrcia del funcionament intern.

No sembla ser aquest el cas del PD de seguretat de l'Ajuntament de Barcelona, ja que ha estat posat en consideració del conjunt del personal de la GU. Però malgrat això, cal fer algunes advertències generals sense les quals es veu difícil que aquest Pla acabi d'implementar-se en els tres anys que falten d'aquesta legislatura, que evidentment seria el desitjable.

La primera,és que en els documents apareix la tendència de recerca d'indicadors per aconseguir objectius, o si més no, no s'indica el contrari. En aquest sentit, cal fer una crítica severa: no està demostrada l'eficiència que treballar per objectius sobre la base d'indicadors sigui un bon mètode per guiar la política d'actuació d'una administració pública. La metodologia de treballar per objectius ha estat molt utilitzada en l'empresa privada per optimitzar recursos i guanyar competitivitat. I hem vist com s'implementava en diverses administracions locals sense massa èxit. Metodologia denunciada per alguns sindicats perquè pot distorsionar la realitat i ocasionar efectes perversos contraris als desitjats. Així el funcionari es pot veure impulsat a aconseguir uns indicadors òptims que justifiquin el seu treball i actuació en el nombre d'expedients, denúncies... Per exemple, una pujada o baixada dels indicadors en denúncies no demostra una major eficiència del servei. És a dir, una cosa són les estadístiques, imprescindibles per saber el funcionament d'un servei, i una altra cosa és voler convertir-les en indicadors d'eficiència.

ARXIU
Acte de reconeixement a membres de la Guàrdia Urbana de Barcelona

La més lloable de les propostes del PD és la creació d'una GU de proximitat, de barri. Però en canvi no s'explicita com es farà. Resulta evident que mentre el guàrdia urbà no sigui reconegut com a interlocutor i mediador pel veïnatge i comerciants no s'avançarà en la resolució dels problemes de convivència, ni tampoc en la prevenció i transformació dels conflictes. Aquí la dificultat primera és trencar amb la cultura del patrullatge en cotxe per la d'anar a peu. És indubtable que una proposta d'aquest tipus produirà moltes resistències a l'interior de la GU, i per tant caldrà ser curosos i no precipitar-se. Per exemple, es podria provar, de forma provisional, en un o dos barris que serveixin per experimentar els èxits i dèficits de la proposta. Una major proximitat en les relacions entre la GU i la ciutadania facilitaria que el veïnat percebés protecció i cura en aquest cos. Això, al seu torn, facilitaria que els conflictes tinguessin un abordatge més immediat en mediació i resolució.

> Cal entendre que la seguretat ciutadana no es pot equiparar només a un problema d'ordre públic i de mesures per evitar el delicte, sinó que ha de tenir una visió social integradora per preservar el bé comú de tota la població

Una altra qüestió important i relacionada amb el guàrdia urbà de barri, és la relacionada amb les armes de foc (pistoles). El guàrdia urbà de proximitat hauria de patrullar no armat, ja que les armes de foc produeixen un efecte contrari a allò que se suposa d'elles i són percebudes per la població com un risc de violència. Un guàrdia de proximitat ha d'inspirar confiança i la seva funció no és perseguir delinqüents, per a aquesta funció estan habilitats altres cossos de la GU que sí que patrullen en cotxe i van armats. La GU de proximitat ha d'inspirar confiança, i les armes, ben al contrari, creen desconfiança. També seria recomanable canviar la denominació actual de "policia", que en termes genèrics presenta un perfil "securitari" inquietant, i recuperar el de "guàrdia urbà" de tan bons records en la memòria ciutadana.

També és important la proposta de la creació de Taules de barri on es pugui abordar la prevenció i transformació dels conflictes. Aquestes taules, per complir amb aquesta funció, haurien de tenir prevista la presència de tots els agents socials actius del barri i amb la presència imprescindible de la Guàrdia Urbana del Districte. Amb la funció de detectar els riscos i perills per a la convivència; millorar la gestió en la prevenció i transformació dels conflictes; així com per poder avaluar les actuacions portades a terme.

La ciutadania, en general, percep la seguretat des de l'àmbit personal en no sofrir violència física, motiu de gran preocupació entre la població, com ho revelen les enquestes d'opinió, malgrat que en realitat hauria d'ocupar un lloc secundari, com ho demostren els baixos índexs de delictes comesos a la ciutat de Barcelona. Però la seguretat també cal associar-la a tenir les necessitats més elementals cobertes en termes de dignitat, tals com disposar de seguretat econòmica que prové de tenir un treball assalariat, un habitatge on protegir-se, seguretat sanitària, educativa, alimentària i mediambiental.

Partint d'aquest concepte de seguretat més àmplia i plural que incorpora la cura a les persones com a eix principal de preocupació, tant els cossos de seguretat tradicional (guàrdia urbana i policia); com de la resta de serveis que operen per salvaguardar la cura de les persones: serveis socials, culturals, sanitaris, educatius i mediambientals; la funció d'aquests cossos hauria d'anar destinada a prioritzar la cura d'aquells sectors de la ciutadania que no tenen cobertes aquestes necessitats i es troben en una situació de major vulnerabilitat. En aquest sentit, per tant, cal entendre que la seguretat ciutadana no es pot equiparar només a un problema d'ordre públic i de mesures per evitar el delicte, sinó que ha de tenir una visió social integradora de preservar el bé comú per a tota la població de la ciutat.

Sota aquesta nova concepció és imprescindible llavors ampliar els actors que participen en la gestió de la cura/seguretat, a més dels tradicionals: guàrdia urbana, policia i bombers; a la resta de serveis socials, culturals, urbanisme, mobilitat, educatius i sanitaris. Polítiques de gestió que han de fomentar la participació de la ciutadania creant espais en els barris en els quals intervinguin a més dels serveis municipals, les diferents associacions i entitats cíviques per millorar els serveis de cura. Un Pla de cura/seguretat ciutadana d'aquesta magnitud no es podrà implementar en una sola legislatura, però es poden començar a fer passos en aquesta direcció.

Els 'manters' i la trama (catalana) de falsificacions

REDACCIÓ CARRER

Van passant governs municipals de tots colors i l'única resposta per abordar el tema de les persones que es dediquen al *top-manta* continua sent llançar a la Guàrdia Urbana contra les *manters*. Es persegueix el més vulnerable. Molts d'ells vénen de Senegal fugint de la gana. Això passa any rere any.

A principis de desembre, la pròpia Guàrdia Urbana, en col·laboració amb els serveis de Vigilància Duanera van detenir 15 persones a les quals van confiscar 132.000 articles falsificats per un valor de 5 milions d'euros. Resulta que la trama descoberta era catalana i el seu cap, un transportista jubilat del port de Barcelona. Importaven peces de manera legal per manipular-les en tallers de Mataró i l'Hospitalet, que després es distribuïen a Badalona i Barcelona. A la roda de premsa els comandaments policials van manifestar que "no hi ha dubte que, per la seva alta qualitat, aquestes falsificacions acabaven venent-se també a les botigues". És a dir, els *manters* són els primers en pagar els abusos de la citada trama, de la pressió policial i de l'assetjament social.

ARXIU

La gent que sobreviu del *top-manta* necessita alternatives laborals. Sabem que l'Ajuntament promou una cooperativa en la qual hi treballen 15 *exmanters*. És insuficient: es calcula que són uns 200 a la ciutat. A l'Ajuntament li diem que ha d'augmentar el recursos per ajudar a trobar una sortida a aquestes persones. Als poders fàctics que s'han omplert la boca exigint mà dura contra els *manters*, els diem que facin el mateix amb els establiments "legals" i respectats que omplien els seus magatzems amb les peces produïes per la trama il·legal (i autòctona).

La Barcelona franquista

DOSSIER

Articles
- GEMMA AGUILERA
- ANAÏS BARNOLAS
- ORIOL DUEÑAS ITURBE
- JAUME FABRE
- CARLOS JIMÉNEZ VILLAREJO
- ELOI LATORRE
- ANDRÉS NAYA
- CRISTINA PALOMAR
- JAVIER TÉBAR HURTADO

Fotografia i il·lustracions
- RAI FERRER / ONOMATOPEYA
- CARLOS PÉREZ DE ROZAS
- ARXIU HISTÒRIC DEL POBLENOU

Portada
- JUAN GENOVÉS

El règim que va guanyar la guerra civil fa 80 anys es va acarnissar amb els vençuts. Barcelona, símbol dels "mals" per al nou ordre social, va ser escenari i testimoni de la repressió. Des de *Carrer* fem la nostra aportació al debat obert sobre la recuperació de la memòria del franquisme

Una xarxa repressiva per tota la ciutat

ORIOL DUEÑAS ITURBE
HISTORIADOR

ARXIU

Placa que reprodueix el "comunicat de la victòria" franquista a l'Ajuntament de Barcelona l'any 1939

El 26 de gener de 1939 les tropes franquistes ocupaven la ciutat de Barcelona. La llarga i terrible guerra, iniciada el 18 de juliol de 1936 amb un aixecament militar contra el govern legítim de la República, havia finalitzat per als barcelonins.

Amb la fi de la guerra no arribà la pau a Barcelona, sinó que s'inicià una dura postguerra. La societat barcelonina quedà dividida entre vencedors i vençuts, i aquests darrers patiren una terrible repressió. Molts barcelonins i barcelonines van perdre la feina per ser considerats contraris al nou règim, mentre que d'altres van ser empresonats i fins i tot afusellats per haver defensat la legalitat republicana. Per a les noves autoritats, Barcelona simbolitzava la capital del front d'esquerres, del catalanisme i del republicanisme, tres punts pels quals les tropes rebels s'havien revoltat contra el poder legal republicà. I per aquesta raó decidiren ser extremadament dures amb els seus habitants. Aquest fet explicaria per què Barcelona fou l'únic territori conquerit per les tropes franquistes que patí un règim especial d'ocupació, el qual es mantingué fins a l'agost de 1939, quatre mesos després del final de la guerra civil.

Topografia del terror

Per tirar endavant tot aquest càstig, la dictadura franquista posà en funcionament una xarxa repressiva que es repartí per tota la ciutat. D'aquesta topografia del terror a dia d'avui queden encara molts espais que la ciutadania desconeix. En aquest article farem un breu recorregut per aquests indrets repartits per la geografia barcelonina.

La repressió franquista es recolzà en bona part en els centres de privació de llibertat que posà en funcionament. Aquest sistema d'empresonament es podria dividir en tres grans tipologies: els camps de concentració, els batallons de treballs forçats i les presons. Totes tres tipologies estigueren en funcionament a la Barcelona de postguerra.

El camp de concentració d'Horta

El primer dels sistemes repressius que es posaren en marxa fou el camp de concentració d'Horta. Aquest espai es va obrir el febrer de 1939 a la zona que ara ocupa el Campus Mundet, als pavellons inacabats de la Casa de la Caritat, i va estar operatiu un any i mig, fins l'abril de 1940. En aquest camp es van empresonar els homes que havien estat capturats per les tropes franquistes i també els refugiats que tornaven de l'exili a França. Des d'aquí, i sense seguir cap procés judicial, es classificaven els presoners segons la seva adscripció al règim i es decidia on s'enviaven: a la presó, als batallons de treballadors forçats o de retorn a casa. El camp esdevingué un complex format per dos edificis -el pavelló de Llevant i el pavelló de Ponent- amb diversos pisos, de formigó i de grans proporcions, que es trobava a mig construir. Es trobava enmig d'una explanada, on una mica més avall hi havia un barranc. Al voltant dels edificis hi havia muntat un fil ferrat. Diàriament, al voltant del camp, es veien homes i dones que des del fil ferrat intentaven comunicar-se amb els seus parents internats. Segons els testimonis que passaren per aquell camp de concentració, en alguns moments va arribar a aplegar la xifra d'11.000 presoners, dada prou significativa per mostrar el grau de repressió que portà a terme la dictadura. Actualment aquest espai es troba assenyalat dins la Xarxa d'Espais de Memòria amb diversos monòlits on s'expliquen tots aquests fets.

Treballs forçats per als 'desafectes'

Bona part dels presoners que eren classificats com a desafectes foren destinats a batallons de treballadors forçats. Els batallons de treballadors tingueren una doble funció: realitzar treballs de tota mena que fossin de l'interès dels vencedors, especialment feines dedicades a la reconstrucció de danys de guerra; i la de represaliar els vençuts. Aquesta repressió s'exercia a través de les dures condicions de vida que tenien els presoners en aquelles unitats, dels maltractaments que patien i per la manca de menjar i condicions higièniques. Aquest darrer punt provocà moltes baixes en aquelles unitats.

Per tractar totes aquelles malalties i accidents de treball, l'exèrcit franquista decidí habilitar a Barcelona un hospital sencer només per als presoners. Aquest hospital fou el del carrer Tallers de Barcelona, a la plaça Castella, ben a prop del carrer Pelai. Aquell vell edifici que estava destinat a desaparèixer però amb l'entrada de les tropes rebels a Barcelona es decidí que fos utilitzat com hospital militar.

A Barcelona foren destinades diverses unitats de treballs forçats entre el febrer de 1939 i el desembre de 1942, data de la seva desaparició. Entre els treballs que realitzaren cal destacar la reparació del Govern Militar, danyat pels bombardejos feixistes; la reparació de l'Església de la Mercè, que patí un incendi durant els primers moments de la guerra provocat per elements revolucionaris; i la construcció d'un panteó militar per a soldats al cementiri de Sant Andreu.

> Per al franquisme Barcelona simbolitzava allò contra el que s'havia revoltat: el front d'esquerres, el catalanisme i el republicanisme

Afusellaments i presó

Les persones que eren detingudes i acusades d'haver tingut càrrecs de responsabilitat política, sindical o militar durant la República, eren jutjades en judicis sumaríssims, sense cap mena de garantia jurídica, i condemnades a diverses penes de presó. En els pitjors dels casos eren sentenciades a mort i afusellades al Camp de la Bota, al districte de Sant Martí, i en casos concrets, com el del president Companys, al fossar de Santa Eulàlia del Castell de Montjuïc. Les restes de les persones afusellades eren enviades, sense informar a les famílies, a la fossa comuna del Cementiri de Montjuïc, l'actual fossar de la Pedrera, un espai senyalitzat i dignificat on es recorden les víctimes de la repressió franquista i del nazisme. En total, i gràcies als estudis de Solé i Sabaté i Joan Corbalán, sabem que foren afusellades 1.717 persones al camp de la Bota entre 1939 i 1952.

Els homes que eren condemnats a penes de presó eren enviats a la Model de Barcelona. En el cas d'aquesta presó el número de detencions arribà a unes xifres desmesurades que provocaren una massificació de reclusos, aspecte que encara es va veure més agreujat per les males condicions físiques de l'edifici com a conseqüència d'haver patit diferents bombardeigs durant la guerra. La presó Model de Barcelona fou construïda amb una capacitat màxima de 820 reclusos. Les seves cel·les tenien quatre metres de longitud per dos metres amb quaranta centímetres d'amplada i tres metres amb quaranta centímetres d'alçària. Doncs bé, hi ha testimonis que ens parlen de 18.000 reclusos empresonats entres aquelles parets durant els primers mesos d'ocupació franquista a Barcelona. Després d'aquells primers mesos s'ha pogut quantificar una població que fluctuà entre els 12.000 i els 6.000 presos per als anys següents. Aquest fet provocà que en una mateixa cel·la hi convisquessin entre 10 i 14 persones, aspecte que ens mostra la duresa de les condicions de vida que hagueren de patir aquells homes. Els presos que entraven a la Model ja condemnats eren repartits per les diferents galeries segons

PASSA A LA PÀGINA 14

VE DE LA PÀGINA 13

la pena que els havien imposat. Segons els testimonis, els condemnats a mort tenien reservades les plantes de les galeries quatre, cinc i sis, i ocupaven un total de cent cel·les. En aquestes cel·les, segons el testimoni de Josep Solé i Barberà que estigué condemnat a mort i posteriorment se li va commutar la pena: "Érem de 10 a 12 condemnats a mort. Això feia que l'espera fos menys angoixosa per la solidaritat que es creava".

Davant aquesta situació les autoritats franquistes hagueren d'habilitar diversos espais com a presons provisional, les quals actuaren com annexes de la presó Model. Entre aquests espais cal destacar els edificis del Palau de Missions de Montjuïc, actualment desaparegut; del Cànem del Poblenou, magatzem propietat de la família Godó situat als carrers Llull, Ramon Turró i Roc Boronat d'aquest barri; i el recinte del castell de Montjuïc, que s'utilitzà com a presó militar.

Finalment, cal esmentar la presó de dones de Barcelona ubicada al carrer Joaquim Molins número 11 del barri de les Corts, en un antic convent de monges Dominiques de la Presentació, conegut amb el nom del Bon Consell. Segons el registre d'entrada de la presó de dones de Barcelona entre el 3 de gener i el 10 d'octubre de 1939 van passar 3.234 dones per aquell centre. En total aquesta presó només podia tenir un centenar de preses. Malgrat això en un dia va arribar a tenir 1.436 recluses. Aquelles proporcions d'ocupació va provocar que les condicions de vida de les preses fos terrible. Hi havia una manca absoluta d'espai i d'higiene. Les dones que hi passaren constaten amb el seu testimoni aquelles males condicions de vida: "Les condicions de vida de la presó eren horribles. El menjar era a base de pells de faves i de patates, i també llenties amb cucs i de tant en tant, un os de pernil ranci per donar-hi gust. Per dormir disposàvem d'un espai inferior a 50 cm d'amplada [...] havent fins i tot gent que havia de dormir als lavabos. Et passaves la nit matant xinxes d'una mida que mai no havia vist [...]".

La presó de dones va incorporar elements diferencials respecte dels recintes d'homes. Un d'aquests el constituí la presència de nens i nenes, fills de les dones empresonades que no tenien, per diferents motius, on deixar-los. Les dures condicions de vida de la presó i la manca d'aliments i de medicaments provocà entre aquells infants una elevada mortalitat, i va constituir un dels elements més tràgics d'aquell entorn repressiu. Veure la mort d'una criatura en mans de la seva mare fou, per desgràcia, un fet habitual en aquella presó.

> La repressió sobre les dones va ser especialment brutal. El règim volia castigar-les per defensar la República i tornar-les a l'àmbit de la llar

L'important número de dones que passaren per la presó durant el franquisme ens demostra que les noves autoritats en cap moment s'aturaren a l'hora d'exercir la repressió. Aquesta actuació reafirma la duresa del règim, ja que mai a la història hi havia hagut cap mena de precedent en què el sexe femení hagués patit una repressió tan important. La presència de la dona a la vida pública republicana havia començat a ser important, aspecte que els valors que defensava el franquisme no admetia. La repressió sobre les dones buscà, en primer lloc, castigar-les per la seva participació en la defensa de la República, i en segon, treure-les de la vida pública i política per tornar-les a l'àmbit de la llar i de la família, que eren els llocs on el franquisme pensava que havien d'estar.

Indrets de dolor i de terror

A Barcelona la repressió franquista fou molt important. Per exercir aquella repressió les noves autoritats van habilitar diferents espais que es repartiren per tota la ciutat. Espais que en l'actualitat són presents en el nostre dia a dia i que molta gent desconeix que foren indrets de dolor i terror. Tot i que en algun cas aquests espais estan senyalitzats, cal seguir treballant per donar a conèixer la història d'aquests indrets, ja que aquesta tasca seria el millor homenatge a tots aquells homes i dones que deixaren la vida, o part de la seva joventut privats de llibertat, per haver defensat les llibertats i la democràcia.

ARXIU

Mapa dels centres de repressió dels vençuts de la guerra

La maquinària de la por

ELOI LATORRE

El pal de paller de la maquinària del franquisme per liquidar qualsevol activitat considerada contrària als principis del règim va ser un cos policial creat en acabar la guerra civil amb aquesta finalitat: la Brigada de Investigación Social, coneguda popularment com la Brigada político-social, o simplement *la Brigada* o *la Secreta*. Va ser creada el 1941 mitjançant la promulgació de la Ley sobre funcionamiento de las Jefaturas Superiores de Policía, que recollia part del redactat d'un decret dictat al bàndol franquista el 1938 el qual atorgava als governadors civils de cada província amplis poders de "control de les matèries en l'acció política, la prevenció o repressió" de les activitats que obstruïssin "les directrius generals del govern". La Brigada político-social no va quedar abolida formalment fins a l'aprovació de la Llei General de Cossos i Forces de Seguretat de l'Estat, el 1986.

La seva funció era el control i repressió implacable de qualsevol activitat que despertés la més mínima sospita de constituir algun focus d'oposició al règim. Molt centrada els primers anys en la persecució dels nuclis de resistència estrictament política i de tots aquells que es considerava que havien tingut un paper destacat (militar o polític) durant la República i la guerra en el bàndol no revoltat (en aplicació de la Llei especial de repressió del comunisme i la maçoneria, vigent del 1940 al 1963, i la Llei de responsabilitats polítiques, de 1938), aviat el seu cercle d'acció es va ampliar a tota mena d'àmbits, particularment l'activitat sindical clandestina, l'associacionisme i l'activisme cultural al marge de l'oficialitat (i molt concretament el moviment catalanista), fins a tot allò que era considerat "antisocial", com l'agitació *underground*, el rock, la prostitució o l'homosexualitat (totes elles tipificades en la llei *De vagos y maleantes*, aprovada durant la República, el 1933, substituïda el 1970 per la Llei de perillositat social).

La Brigada, en efecte, obeïa ordres directes del governador civil de cada plaça, depenent alhora del ministeri de la Governació. Actuava doncs, per compte propi, per estrictes directrius polítiques i gairebé sempre al marge de les instruccions judicials. Les detencions indiscriminades, per simples sospites, la vulneració del temps màxim de detenció sense càrrecs concrets (fixat en 72 hores) van ser pràctiques freqüents i avui prou documentades de la unitat. Més enllà, els seus mètodes per obtenir informació eren els propis d'un cos policial d'aquestes característiques en qualsevol règim: la delació, la infiltració,

Cronologia de la repressió i la solidaritat

ANDRÉS NAYA

Us presentem algunes dades recopilades amb la idea de combinar grans i petits esdeveniments que van viure la ciutat i els barris de Barcelona durant els durs anys de la dictadura franquista. Unes dades que ens ajuden a situar-nos en el context de les històries que expliquen els diferents treballs d'aquest dossier.

1939

26 de gener. Les tropes franquistes ocupen Barcelona. S'obren camps de concentració a Montjuïc, Poblenou i Horta.
14 de febrer. L'anarquista Eduardo Barriovero és condemnat a mort en un consell de guerra. Durant l'any 39 se celebren 1.150 consells de guerra en aplicació de la Ley de Responsabilidades Políticas. 10 diaris són incautats i tancats.
16 de febrer. Es prohibeix l'ús del català.
21 de febrer. Primera visita de Franco a Barcelona. En el decurs de les seves visites es practicaven nombroses detencions.
25 d'abril. Afusellament del general de la Guàrdia Civil José Aranguren Roldán, fidel a la República.
Juliol. El governador civil

La plaça Sant Jaume el 16 de juliol de 1939

Wenceslao González afirma: "He vingut a vèncer però no a convèncer".
9 de juliol. Es reobre el camp del Barça amb una acte de "desgreuge" pel seu passat catalanista.
18 d'octubre. Proliferen avals o informes signats per alcaldes de barri acusant ciutadans presoners.
31 de desembre. Es prohibeix representar *Els pastorets*.

1940

26 de gener. Es prohibeixen els sindicats obrers mitjançant la Ley de Unidad Sindical.
8 de febrer. El general Antonio Escobar, militar fidel a la República, és afusellat a Montjuïc.
1 de març. S'aprova la Ley de Represión de la Masonería y del Comunismo.
7 de març. Canvi massiu dels noms dels carrers.
15 de març. Depuració de quintes procedents de la zona roja.
14 d'agost. Les autoritats nazis lliuren Lluís Companys, president de la Generalitat de Catalunya, a les autoritats franquistes i el 15 d'octubre és afusellat a Montjuïc.
24 de desembre. Antonio Correa Veglison, nou governador i Jefe Provincial del Movimiento.

Jurament d'afiliades de la Secció Femenina a la plaça del Rei, el 1942

1941

24 de març. Processó a Barcelona per "purificar" els carrers. Les processons i misses de campanya van inundar els carrers durant els primers anys.

1942

Desapareixen els batallons de treballs forçats.

les escoltes telefòniques, la violació de correspondència, la confiscació de documents, tot plegat sense cap ordre judicial; sense oblidar, és clar, la tortura com a pràctica molt generalitzada i avui prou documentada.

A Barcelona, la Brigada político-social s'organitzava en una teranyina de 15 comissaries de policia i deu casernes de la Guàrdia Civil, que li permetien fer arribar els seus tentacles a tots els barris de la ciutat. Encara que formalment estava adscrita a la Prefectura Superior de la Policia, de facto la Guàrdia Civil s'hi integrava, sobretot quan s'havien de dur a terme intervencions armades de cert pes. A part, cal sumar-hi nuclis de col·laboradors civils, des d'escamots

La Brigada de Investigación Social, coneguda com "la Secreta", actuava per compte propi i gairebé al marge de les instruccions judicials

de falangistes que actuaven a les seves ordres de forma entusiasta (sobretot als primers anys del règim) fins a una extensa i subtil xarxa de delators que feien que els ulls escrutadors de la policia secreta franquista arribessin com qui diu a totes les escales de veïns, a totes les

ARXIU

Camp de concentració a Horta

oficines i fàbriques, a totes les entitats recreatives i culturals, per innocent que semblés la seva activitat. El nucli de tot aquest entramat era la seu de la Prefectura Superior situada al número 43 de la Via Laietana (que encara avui és una dependència de la policia espanyola), on van tenir el seu centre d'operacions els seus caps visibles (o invisibles), els comissaris Antonio i Vicente Juan Creix, considerats els cervells de la repressió antifranquista a Barcelona. En total, hi havia adscrits uns 90 funcionaris, dividits en vuit grups de treball, els noms d'alguns dels quals ja il·lustren molt clarament les seves línies de treball: afers catalano-separatistes; activitats comunistes; activitats anarquistes, trotskistes i socials; afers laborals o universitat (en aquell temps només n'hi havia una).

Tortura silenciada i impune

"Las uñas me las arrancaron.Te daban en las manos. Las manos y los pies estaban hinchados. ¡Y así horas! Toda la noche, prácticamente. La cabeza en la pared, el cuerpo un poco retirado para que te apoyes y las esposas atrás. ¡Y venga, y venga y venga! ¡Y esa era la tortura!". Així de clar ho explicava Francisco Téllez Luna, un obrer de la construcció, militant de CCOO i del PSUC que va ser detingut a la jefatura de la Via Laietana l'any 1975. És un dels centenars de testimonis de la pràctica de la tortura a les comissaries del règim franquista recollits al llibre *En la hora Tercia*, de Vicente Cazcarra (Una Luna ediciones, 2000). Avui està àmpliament documentada la pràctica de la violència sistemàtica durant les detencions, fos en les comissaries o abans d'entrar-hi, durant els trasllats en vehicles, moments en què la impunitat encara era més gran.

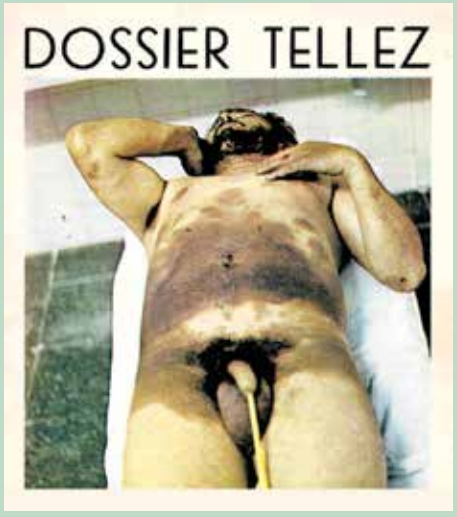

Alguns dels mètodes practicats en aquelles sales de detenció van passar a formar part de l'imaginari col·lectiu de l'oposició antifranquista. Des dels més primaris, com *el corro* (un grup de policies en cercle se situava davant del detingut i l'anaven atonyinant), *el tambor* (donar cops a un cubell amb el cap de l'interrogat a dins), o *la bañera* (submergir el cap en aigua fins al límit de l'ofec); fins als més sofisticats, com *el electricista* (aplicar corrents amb el cos prèviament mullat), *la cigüeña* (emmanillar el detingut amb una posició de cames inversemblant) o *el quirófano* (estirar-lo en una taula boca amunt amb mig cos suspès en l'aire). Però la Brigada político-social, molt sofisticada i preparada (particularment a Barcelona, sota el comandament expert d'Antonio Juan Creix), també va excel·lir en la tortura psicològica i la coacció.

Òbviament, els diversos cossos es van guardar prou de no deixar proves d'aquestes pràctiques i, encara avui, ha estat impossible que cap dels implicats hagi rendit comptes davant de la Justícia. Tots els intents de fer-ho han topat amb la llei d'Amnistia de 1977, que amnistiava els dos bàndols de la guerra civil, el perdedor però també el guanyador. Des de l'any 2010 un jutjat de Buenos Aires instrueix una querella general pels suposats crims de lesa humanitat practicats a l'Espanya franquista però, fins ara, qualsevol intent d'extradir antics policies presumptes torturadors ha topat amb la negativa de la jurisdicció de l'Estat.

"Creix, però no et multipliquis"

Amb aquesta frase de ressonàncies evangèliques, es va adreçar el poeta Joan Oliver (Pere Quart pel pseudònim) al comissari Antonio Juan Creix, en sortir de ser interrogat a la Via Laietana després dels fets de la Caputxinada, el 1966. Almenys, l'escriptor se l'autoatribuïa. Costa de creure que s'atrevís a dir-li-ho a la cara, donat el caràcter intimidador de qui fou, durant gairebé trenta anys, el mite indiscutible de la repressió franquista a Barcelona.

Antonio Juan Creix, nascut a Jerez de la Frontera, de mare catalana i pare militar, va ingressar a la policia curiosament a la Barcelona republicana, en plena guerra, el 1936. Però es va dedicar a fer tasques de contraespionatge per al bàndol revoltat. Després de ser detingut (i torturat) va poder fugir a la zona franquista. El 1941 l'adscriuen a la Brigada d'informació social de Barcelona, juntament amb el seu germà petit, Vicente, sota les ordres del comissari en cap, Pedro Polo Borreguero, al qual substituiria el 1963. Aviat va destacar en la seva eficàcia en desmantellament de grups clandestins vinculats al PSUC, com la del 1947, que es va saldar amb l'afusellament al Camp de la Bota de la cúpula de l'organització a Barcelona.

Creix va ser sempre un agent modèlic, preparat amb les tècniques més avançades de l'època en vigilància secreta. Fins i tot es diu que el 1951 va anar als Estats Units per rebre un curs de formació impartit per la CIA. Se li atribueix el disseny de les principals operacions contra l'oposició al règim, com la caiguda de l'últim maqui, Quico Sabaté, el 1960. Els germans Juan Creix es repartien la feina. Mentre Antonio era especialitzat en l'esquerra política i sindical (principalment comunista), Vicente tenia més tirada per la resistència catalanista i, de fet, es diu que va torturar personalment Jordi Pujol, arran de la detenció d'aquest pels fets del Palau de la Música.

La fama dels Creix va arribar a uns nivells que sembla que al ministeri de la Governació es van espantar i van començar a degradar-los subtilment. El 1970 el van enviar de comissari en cap de la politico-social al País Basc (ETA acabava de matar el seu antecessor, Melitón Manzanas); i més endavant, fou traslladat a Sevilla. Allí fou expedientat amb dos anys de suspensió de sou i feina, per una presumpta apropiació indeguda. Això succeïa el 1974. Tal com explica el periodista Antoni Batista al llibre *La carta: història d'un comissari franquista*, el Governador Civil de Barcelona, Rodolfo Martín Villa, el va rescatar i es va acabar jubilant fent tasques administratives a la comissaria de l'aeroport del Prat.

1943

Novembre. 40 membres del Front Nacional de Catalunya són detinguts.

1944

El militant del PSUC Josep Solé Barberà és detingut en la seva fugida a França. Se li commuta la pena de mort per cadena perpètua.
11 de setembre. Es col·loca una senyera al transbordador del Port.
15 d'octubre. Quatre anarquistes són afusellats per atracar la fàbrica de cervesa Moritz.

1945

Josep Pallach és detingut, acusat de reorganitzar el POUM. Finalment s'exilia a França.
23 d'abril. Apareix una senyera a la Sagrada Família.
Juliol. Bartolomé Barba, famós per la frase "Ni heridos ni prisioneros:

'Celebració' a la presó Model durant els anys 40

tiros a la barriga", és nomenat nou governador civil de Barcelona.
9 d'octubre. Apareix una senyera a la façana del Palau de la Música.

1946

8 de juny. 14 membres de la secció militar del Front Nacional de Catalunya són detinguts i sis d'ells condemnats a 20 anys de presó.

1947

Abril. Detinguts "els 78" del PSUC, amb petició de 12 penes de mort. Quatre són afusellats, entre els quals el director de Treball, Joaquim Puig Pidemunt.
18 d'abril. S'aprova la Ley de Represión del Bandidaje y Terrorismo.
27 d'abril. Es parla català i es canta *Els segadors* a l'entronització de la Mare de Déu de Montserrat, promoguda per l'abat Escarré cosa que provoca el cessament del governador civil.
12 de juliol. La CNT mata el confident de la policia Eliseu Melis.

1948

26 de juny. El maquis Raúl Carballeira, encerclat per la policia, se suïcida.

Vaga de tramvies, el 1951

1949

17 d'octubre. Mor el guerriller José Sabater en un enfrontament amb la policia.

1950

24 de febrer. El germà petit del guerriller Quico Sabater és executat a garrot vil.
Entre 1939 i 1950 es comptabilitzen 17 desarticulacions de la CNT.

1951

De l'1 al 6 de març. Vaga de tramvies contra l'augment del preu del bitllet. Hi ha durs enfrontaments amb la policia i mor el nen de 5 anys Joan Moreno. 3.000 vidres dels tramvies són destrossats. Cessen l'alcalde, el governador civil i el delegat dels sindicats.
Del 12 al 15 de març. Vaga general a Barcelona i la seva àrea metropolitana, amb la participació de 300.000 treballadors i treballadores. Hi ha sancions, acomiadaments i detencions. 4.000 Infants de la Marina desembarquen per restablir l'ordre.
16 de març. Felipe Acedo Colunga és nomenat nou governador civil.
21 d'octubre. L'anarquista José Luis Facerías (àlies *Petronio*) mata en una casa de barrets un famós constructor.

Barcelona, cau de nazis i feixistes

GEMMA AGUILERA

L'espanya franquista de la postguerra va mantenir la col·laboració amb els aliats feixistes i nazis que havia aconseguit durant la guerra civil. Aquesta 'amistat' va servir al franquisme per establir relacions diplomàtiques, econòmiques i culturals amb Alemanya i Itàlia, però sobretot, va ser la clau per fer més potent la xarxa de repressió militar, policial i d'espionatge, tant a l'Estat com a l'exterior, on els exiliats van ser considerats criminals fugits d'un règim amic del nazisme i el feixisme. Fruit d'aquesta triple aliança, milers de barcelonins van ser perseguits, extorquits i detinguts. A tall d'exemple, a la presó Model de Barcelona, amb una capacitat oficial per a 1.000 presos, n'hi havia uns 13.000 el setembre de 1939, una saturació que els feixistes van resoldre habilitant camps de concentració. Fins a 25.121 persones es van sotmetre a judicis militars, i la ciutat va ser testimoni de milers d'afusellaments durant la dictadura.

Símbol de la victòria franquista

La capital de Catalunya, ocupada des del 26 de gener de 1939, desmoralitzada, buida de poder polític i castigada per la fam i el terror dels diversos bombardejos viscuts durant la guerra, era el símbol de la victòria franquista. Aquesta desesperació podria explicar per què el final de la guerra es va viure amb cert alleugeriment entre la majoria de veïns, tot i que significava la derrota republicana davant d'un règim totalitari de durada imprevisible, i per què molts barcelonins, també republicans, van assistir a la Missa de Campanya - feia dos anys i mig que s'havia prohibit el culte a Barcelona- dos dies després de la caiguda de la ciutat. Va ser el primer gran acte obert al públic organitzat per l'exèrcit franquista a la ciutat, el preludi de la desfilada militar per la Diagonal, en presència del dictador, per celebrar la victòria franquista.

Barcelona també era l'indret idoni perquè el règim exhibís de forma oberta al carrer la seva aliança amb Alemanya i Itàlia. Un missatge per als catalans, però també per a la comunitat internacional, ja submergida en la segona guerra mundial. La ciutat va acollir dues grans visites oficials dels règims feixista i nazi. La primera, la del comte Galeazzo Ciano, ministre d'Afers Exteriors d'Itàlia, el 10 de juliol de 1939, va ser la gran carta de presentació del règim, obsessionat a mostrar al món el seu poder. El ministre feixista va ser rebut amb un arc victoriós de fusta ple d'inscripcions imperials i falangistes, una concentració de joves falangistes a l'estadi de Montjuïc i una mobilització ciutadana que pretenia demostrar a l'enviat de Mussolini que Barcelona era una ciutat feixista i mediterrània a l'alçada de qualsevol ciutat italiana. Franco agraïa així a Itàlia que el cos de tropes voluntàries italià contribuís a la massacre de les tropes republicanes, i afusellessin diversos soldats que intentaven fugir des de Sant Andreu cap al Besòs.

> Barcelona era un lloc idoni per exhibir l'aliança amb Alemanya i Itàlia; un missatge per als catalans i la comunitat internacional

PÉREZ DE ROZAS /AFB

El cap de la Gestapo i la SS, H. Himmler, al Poble Espanyol, l'octubre de 1940

Un any després, Barcelona rebria la visita del cap de les SS i de l'Oficina Central de Seguretat del Reich, Heinrich Himmler, el 23 d'octubre de 1940. Rebut per les autoritats a l'aeròdrom del Prat, va presenciar una petita desfilada militar davant de l'Hotel Ritz i va visitar un campament del Front de Joventuts i el monestir de Montserrat. Però la petjada nazi més important a la ciutat va ser la celebració del calendari nazi. Cada any, la colònia alemanya, articulada al voltant del Col·legi alemany i l'Institut Alemany de Cultura, celebrava les seves festivitats de forma col·lectiva i pública. El Teatre Tívoli, el Palau de la Música i la Sala Iris eren els seus centres de culte nazi, on l'alcalde, el governador civil i el capità general, els tinents d'alcalde, rectors universitaris, bisbes i canonges, periodistes i nous intel·lectuals hi eren convidats.

Aquests nous simpatitzants del nazisme ocupaven el lloc de treball de milers de funcionaris, professionals liberals i càrrecs públics que havien estat depurats pel règim, des dels regidors i l'alcalde de Barcelona fins a mestres i professors universitaris, metges, guàrdia urbana, advocats i periodistes, entre d'altres. El règim va establir que el 80% de les places depurades havien de ser ocupades per "excombatents franquistes, ex-presos, orfes o persones econòmicament dependents de persones assassinades pels rojos".

25.121 veïns processats

Des del final de la guerra civil i fins a l'any 1980, ja en democràcia, a Catalunya es van produir 81.966 judicis militars, dels quals, 25.121 van afectar a veïns que residien a Barcelona i que van ser acusats de delictes de rebel·lió, adhesió, auxili o incitació a la rebel·lió militar, segons dades de l'Arxiu Nacional de Catalunya. Des de jornalers fins a conductors de tramvia, passant per pagesos, comerciants, cambrers, guàrdia urbana, forners i fins i tot músics. D'aquests, una part important van acabar executats per delictes polítics, entre els quals, el president Lluís Companys, afusellat al castell de Montjuïc el 15 d'octubre de 1940 a les 6:30h del matí, acusat de ser "responsable en concepte d'autor per l'adhesió al delicte de rebel·lió militar". Havia estat detingut a la localitat bretona d'Ar Baol-La Baule el 13 d'agost per diversos agents de la Gestapo, comandats pel policia espanyol Pedro Urraca, que el va conduir fins a Madrid, des d'on el president de la Generalitat va ser traslladat a Barcelona.

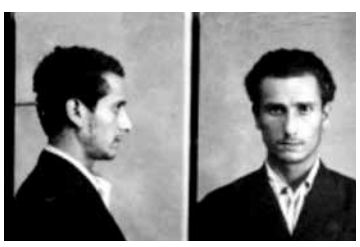

Fotos de la fitxa policial del guerriller Josep Lluís Facerías

El líder comunista Gregorio López Raimundo és torturat durant 10 dies.

1952
14 de març. Es demanen 11 penes de mort i són afusellats cinc anarquistes, els últims afusellaments al Camp de la Bota. En 13 anys s'han afusellat 1.717 persones.

1953
El Servei de Repressió del Barraquisme de l'Ajuntament de Barcelona endureix la seva actuació: desallotgen i cremen barraques i retornen "en calent" els immigrants que arriben a Barcelona.

1954
9 de juny. Detenen Joan Comorera, exsecretari general del PSUC. Mor al penal de Burgos el 7 de maig de 1959.

1955
Es tanca la presó de dones de les Corts.

1956
10 de febrer. Es declara l'Estat d'Excepció per conflictes a la Universitat. Hi ha detencions massives.
7 de novembre. Es tanca la Universitat de Barcelona.
13 de novembre. Detenció de 16 militants del Moviment Socialista Català.
Desembre. Consell de guerra al dirigent del PSUC Miguel Núñez, que és condemnat a 16 anys de presó.

1957
30 d'agost. La policia mata a trets l'anarquista José Luis Facerías.

1959
30 de juliol. S'aprova la Ley de Orden Público.

1960
19 de maig. Homenatge al poeta Joan Maragall al Palau de la Música. El públic entona el prohibit *Cant de la Senyera* i es llancen fulletons. Hi ha detinguts i Jordi Pujol és torturat. El governador

El camp de la Bota, un dels llocs on s'afusellava els "enemics" del règim

Felipe Acedo Colunga dimiteix i el substitueix Matías Vega Guerra.

1962
11 de maig. Acte universitari en solidaritat amb els miners d'Astúries. La manifestació posterior és dissolta per la policia.

1963
12 de gener. Antonio Ibáñez Freire, nou governador civil de Barcelona. Nomena Joan Creix cap de la Brigada político social.
30 de març. Els dirigents del PSUC Antoni Gutiérrez i Pere Ardiaca són condemnats a 23 anys de presó.
3 de maig. Neix el Tribunal de Orden Público (TOP). Va emetre 3.798 sentències, de les quals 2.839 van ser condemnatòries.
9 de juliol. S'obre la nova presó de dones de Trinitat Vella, i s'hi mantenen com a gestores les monges de les Cruzadas Evangélicas.
2 de desembre. Clausura d'Òmniun Cultural.
22 de desembre. L'extrema dreta assalta el casal escolta Mare de Déu de Montserrat.

Una taca que és un honor

CRISTINA PALOMAR

A profitant els actes de celebració del 50 aniversari de la *Caputxinada*, el rector de la Universitat de Barcelona, Dídac Ramírez, va anunciar el passat 11 de març la intenció de la institució de netejar tots els expedients acadèmics d'estudiants i professors sancionats pel franquisme per raons polítiques. En el cas dels que van participar el 9 de març de 1966 en l'Assemblea Constituent del Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona (SDEUB), la mesura beneficiaria 28 estudiants i 67 professors, segons fonts universitàries.

Ramírez va justificar la decisió per la necessitat de fer justícia i retre homenatge "a tots i totes els que vau arriscar les vostres vides, els vostres expedients acadèmics i la consideració social per anar contra el règim". A l'acte de commemoració es va parlar sobretot de la trobada dels estudiants i professors al convent dels Caputxins de Sarrià per fundar l'SDEUB. Tanmateix, el gest de la UB es limita a actuar d'ofici traient de l'expedient acadèmic la referència perquè la sanció només la pot anul·lar qui la va posar, és a dir, el Ministeri d'Educació i Ciència. Segons la responsable de la Secretaria General de la UB, Isabel Miralles, només l'afectat té la legitimitat per reclamar que s'esborri la taca de l'expedient i, fins ara, només una persona ho ha sol·licitat. "Moltes d'aquestes persones ho consideren un honor", remarca.

Correccions disciplinàries

El Butlletí Oficial de l'Estat del 15 de setembre del 1966 imposava diverses correccions disciplinàries a estudiants i professors "amb motiu dels disturbis ocorreguts a la Universitat de Barcelona". Entre les mesures figuraven la separació de la docència per dos anys, la inhabilitació per un, dos o tres anys per estudiar en tots els centres docents, l'expulsió perpètua o temporal de determinades facultats i l'amonestació pública. La constitució de l'SDEUB va aplegar prop de 500 estudiants, la majoria delegats de curs de les diferents facultats. La reunió va rebre el suport dels professors progressistes com Agustín García Calvo i Manuel Sacristán, i d'intel·lectuals com Salvador Espriu, Jordi Rubió, Antoni Tàpies i Antoni de Moragas. Una seixantena de professors va demanar el cessament del rector Francisco García-Valdecasas i el reconeixement del sindicat. Tots van ser expulsats de la Universitat.

> Durant els actes del 50 aniversari de la Caputxinada la UB va anunciar la intenció de netejar els expedients dels sancionats pel franquisme

Darrere de cada expulsió hi ha una història de persecucions, detencions, tortures, amenaces a la família, càstigs exemplars i presidi que va marcar les seves vides. Un dels testimonis més colpidors és el de Quim Boix, inhabilitat durant tres anys com la resta de membres de l'assemblea constituent de l'SDEUB. "L'anunci va ser un fort sotrac, ja que truncava la previsió d'acabar la carrera i poder-me independitzar de forma definitiva. Vaig intentar no perdre el ritme i per això vaig demanar poder estudiar a l'Institut Químic de Sarrià, gestionat de forma privada. M'ho van concedir, però no vaig poder acabar ni un curs perquè em van cridar a fer el servei militar", explica.

No va ser la casualitat la que va fer que Boix anés a petar al Batalló Disciplinari de Cabrerizas, a l'Aiun, aleshores colònia espanyola del Sàhara on s'hi va estar vint mesos. Al principi es va fer un fart de traslladar sorra d'un lloc a l'altre, però després va acabar muntant una biblioteca i una escola d'alfabetització. Va estar a punt de desertar durant el seu trasllat des de les Canàries a l'Aiun, enterrava a la sorra la informació clandestina que li arribava del PCE i del PSUC, i es va negar sempre a disparar. "Una nit fent de sentinella vaig sentir un soroll, però no vaig voler disparar pensant que era un sahrauí. Era un ase", recorda divertit.

ARXIU

Assemblea del Sindicat d'Estudiants a la Universitat de Barcelona, el 1966

Durant l'estada al desert, Quim Boix va ser jutjat dos cops pel Tribunal d'Ordre Públic (TOP) i condemnat a dues penes de sis mesos de presó cadascuna, que no tenia cap intenció de complir. Va tornar a Barcelona malgrat que seguia en recerca i captura per haver-se casat al jutjat després de presentar la documentació que acreditava que havien apostatat de l'Església Catòlica. Al final va acabar a la presó on s'hi va estar fins al març del 1969. El dia que va sortir ho va fer amb una sola assignatura dels estudis d'enginyeria aprovada sota el braç. "Només un catedràtic, Mario Petit, es va atrevir a venir a examinar-me a la presó", relata.

"Jo només vaig ser apallissat"

Boix té el dubtós honor d'haver estat el delegat de facultat de l'SDEUB més apallissat durant els interrogatoris per dues raons. "La primera és que no vaig respondre cap de les preguntes de la policia franquista, i la segona és que el meu germà estava exiliat per evitar la detenció per comunista i la policia volia que jo firmés que també ho era", explica. A l'hora de parlar de les tortures, Boix també recorda que els que rebien més dels germans Antonio i Juan Vicente Creix eren els obrers comunistes, com ho recull l'exposició d'El Born Centre Cultural i Memòria Això em va passar. De tortures i d'impunitats (1960-1978). "Jo sols vaig ser apallissat, res d'ofegaments, ni cigarretes apagades al cos, ni corrents elèctriques ni passar hores penjat de les extremitats", afegeix.

La denúncia contra la policia que va firmar la seva mare va ser un punt d'inflexió. "El meu advocat, Josep Solé Barberà, va saber convèncer ma mare perquè firmés una denúncia per tortures i això va fer portar els capellans progressistes a manifestar-se contra les tortures des de la catedral fins a la comissaria de Via Laietana vestits amb sotanes negres", recorda. La lloable i valenta gesta va acabar amb molts capellans apallissats i ferits pels grisos, i alguns van patir penes de presó al penal de Palència, on només hi havia capellans perquè, segons l'acord del Concordat, no podien anar a presons normals.

Per a Boix, l'anunci de la UB de netejar els expedients acadèmics és més un gest que una altra cosa i conclou que "no és cap taca res del que el franquisme ens va fer". Creu que el primer que ha de fer la Universitat és ensenyar als nous estudiants què va representar el feixisme i no esborrar-ne els senyals que aquest hi va deixar. Més que res, perquè no es tornin a repetir.

Rectors al servei de la repressió

Res del que s'ha explicat sobre la repressió dels estudiants universitaris a Barcelona hauria estat possible sense Francisco García-Valdecasas. Rector de la UB durant quatre anys, va aterrar a la universitat l'estiu del 1965 just en el moment que s'acabava de publicar el reglament de les Associacions Professionals d'Estudiants (APE) hereves del Sindicat d'Estudiants Universitaris (SEU). Bufaven temps de canvis i García-Valdecasas no va dubtar a utilitzar tots els mecanismes del règim per provar de tallar de soca-rel els intents de democratitzar la institució.

Gràcies a una extensa xarxa de confidents, García-Valdecasas va saber de la celebració de la reunió del Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona (SDEUB) al convent de Sarrià i va culminar les detencions policials amb l'expulsió de la universitat d'estudiants i professors. Un dels que millor ha definit el rector García-Valdecasas va ser Manuel Vázquez Montalbán. En una entrevista al diari *El País* assegurava que "va deixar el llistó de la repressió molt alt. A vegades anàvem a una manifestació i García-Valdecasas i els seus còmplices aconseguien que triguessis dos, tres o quatre anys a tornar a casa".

La tradició repressiva de García-Valdecasas la van continuar altres. Un dels expedientats per ordre del rector i futur diputat al Congrés per Alianza Popular Jorge Carrera Llansana, va ser Jordi Ribó. A ell i a 500 universitaris més que protestaven per l'execució de Salvador Puig Antich, el 2 de març de 1974, els van encerclar els grisos a la Plaça Universitat i van exigir la documentació a una trentena. Al cap d'una setmana els citaven al despatx del rector amb l'excusa de retornar-los els documents. Tots els estudiants cridats al despatx de Carrera Llansana es van trobar amb un agent de la sinistra Brigada político social i amb un secretari per prendre'ls declaració. D'aquí van haver d'anar a la comissaria de Via Laietana a recollir el DNI. "Hi vaig anar cagat de por acompanyat de dos companys que es van esperar a 50 metres de l'entrada mentre jo entrava sol", recorda.

El seu pas per la sinistra comissaria va anar acompanyat de l'obertura d'un expedient acadèmic i de la detenció dels estudiants que havien participat en la protesta. "Vaig marxar a França i vaig tornar un any després. Vaig entrar a treballar a una fàbrica i em vaig fer de CCOO i del PSUC. No vaig tornar a la Universitat de Barcelona fins fa uns anys quan vaig participar en unes jornades per la pau organitzades per la UB i la Fundació Pau i Solidaritat". Aquell dia el Jordi es va emocionar, però encara es va emocionar més quan la UB va anunciar que eliminaria la sanció del seu expedient acadèmic.

ARXIU

La policia vigila el convent dels Caputxins de Sarrià el 1966

Violència contra la 'subversió obrera'

JAVIER TÉBAR HURTADO
DIRECTOR DE L'ARXIU HISTÒRIC
DE CCOO DE CATALUNYA

El terror desplegat per la dictadura del general Franco a través d'execucions massives (judicials i extrajudicials), requisa de les propietats dels vençuts, violacions o empresonaments va constituir una inversió a llarg termini en termes de consentiment social. La lluita contra l'activitat d'aquells a qui les autoritats van qualificar com a "subversius" va ser un dels objectius bàsics. El règim va fer de la negació del conflicte social un dels seus trets definitoris. Com afirma José Babiano al llibre *Paternalismo industrial y disciplina fabril*, "El conflicte va quedar abolit per decret, i en el seu lloc l'harmonia es va elevar a categoria jurídica", erigint-se l'Estat en "gendarme de les relacions de producció existents i, per tant, en garant de la propietat privada i de les prerrogatives empresarials". Tot i que va mantenir un discurs obrerista a través del Sindicat Vertical, que va evolucionar amb el temps, en el camp de la repressió política es va fer evident que la dictadura es va caracteritzar per un marcat component classista.

Solidaritat amb els miners asturians

Des dels anys quaranta l'oposició a la dictadura es va manifestar com un conglomerat de forces enfrontades a l'exili i de resistències afeblides a l'interior del país. A Catalunya sempre hi va haver sindicats d'oposició al franquisme, però

> El règim va fer de la negació del conflicte social un dels seus trets definitoris, i 'l'harmonia' es va elevar a categoria jurídica

sobretot van tenir una actuació més nominal que real, especialment al llarg dels anys quaranta, una veritable travessa del desert per als antifranquistes. La major part d'organitzacions clandestines, polítiques i sindicals, es trobaren en una situació d'extrema feblesa. Caldria esperar als anys seixanta per parlar d'un capgirament de la situació. Canvis econòmics, socials i culturals havien de representar un canvi de context per l'aparició tant de noves organitzacions com de noves formes de lluita. A les tradicionals CNT i UGT s'afegirien la USO i CCOO com a noves plataformes sindicals, en un marc de creixent conflictivitat laboral que arribaria al seu cim a partir de l'onada de vagues de 1962 en solidaritat amb els miners asturians, a principis de la dècada dels anys setanta.

ARXIU

Manifestació de treballadors de la SEAT, el 1971

La repressió política fou dirigida de manera particular contra el món obrer identificat amb el nou moviment de les Comissions Obreres que, de fet, representava el principal desafiament al règim, juntament amb el moviment estudiantil i, durant la dècada dels anys setanta, del moviment veïnal i els col·lectius i col·legis professionals. En un context d'increment de la conflictivitat laboral i la recrudescència de la repressió van ser freqüents les detencions massives de militants antifranquistes i el seu posterior processament judicial. L'ordre públic constituí una qüestió central que també adquirirà un relleu particular durant l'etapa final del franquisme. Només el 1974 al voltant de 25.000 treballadors havien estat suspesos de feina i sou, però un nombre que es desconeix havia estat acomiadat de les empreses. Els processos per motius polítics arribaren a la xifra de 6.000. Aquestes dades poden donar compte de l'autèntica naturalesa de la dictadura enfront de la mobilització social.

ARXIU

Assemblea de treballadors, el 1974

Al llarg del primer lustre de la dècada dels setanta, les víctimes en escenaris propis de la protesta social, com el carrer o l'empresa, es van succeir arran de les intervencions de les forces d'ordre públic, com per exemple la mort del treballador de SEAT Antonio Ruiz Villalba a conseqüència dels trets de la Policia Armada el 18 d'octubre de 1971 durant l'ocupació de la factoria, o la mort el 3 d'abril de 1973 al municipi barceloní de Sant Adrià de Besòs del treballador de 27 anys Manuel Fernández Márquez, a causa dels trets de la policia quan participava en una manifestació laboral en el marc de la negociació amb l'empresa Constructora Pirenaica, encarregada de les obres de la central tèrmica.

Durant aquests anys es van produir també casos de tortures amb un resultat tràgic. Cipriano Martos, un militant del FRAP de 28 anys d'edat que va ser detingut per la Guàrdia Civil a Reus, va morir el 17 de setembre de 1973 després que els agents que el van detenir l'obliguessin a beure el contingut d'un còctel molotov. Aquest episodi en el seu moment va tenir escassa repercussió, a diferència del cas de Francisco Téllez Luna, un obrer de la construcció de Santa Coloma de Gramenet, militant de CCOO i del PSUC, detingut a Badalona el desembre de 1975 durant una jornada de protesta juntament amb altres tres companys. Tots ells van ser torturats per la Guàrdia Civil de Badalona, en particular Téllez. Que poguessin sostreure fotografies del seu estat quan era atès a l'Hospital Clínic de Barcelona va propiciar que aquesta fos de les primeres notícies sobre la tortura que van saltar a la llum pública només iniciar-se el regnat de Joan Carles I. La progressiva mobilització de l'opinió pública contra els abusos policials i l'ús de la força per part de l'Estat va arribar a constituir-se en una font de deslegitimació de la dictadura. La polititització de la defensa dels drets humans, davant la seva sistemàtica violació, es va traduir en costos polítics per al franquisme, tant des del punt de vista intern com de cara a la seva imatge a l'exterior. La reivindicació de l'amnistia es va convertir en un senyal d'identitat del conjunt de l'antifranquisme.

Múltiples violacions de drets

En definitiva, al llarg de la dictadura franquista es va produir una sistemàtica vulneració dels drets humans. Així es va reconèixer públicament el març de 2006 a l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa, que va denunciar "les múltiples i greus violacions dels drets humans comeses a Espanya pel règim franquista des 1939 a 1975". Mesos després, a principis de juliol, coincidint amb el 70è aniversari del cop d'estat de 1936, una declaració institucional del Parlament Europeu reprovava la dictadura. Tanmateix, tot i rebent el suport de la majoria dels grups parlamentaris, no va tenir lloc una votació formal. El Partit Popular Europeu va decidir que fos Jaime Mayor Oreja, eurodiputat del Partit Popular espanyol, qui intervingués en l'Eurocambra, evitant en la seva intervenció qualsevol al·lusió a la dictadura i enaltint el procés de transició a la democràcia a Espanya. No obstant això, ni la dictadura va ser un parèntesi en la història del país, ni la democràcia posterior va ser cap fruit d'aquella. L'aplicació d'una justícia transicional enfront d'un nítid negacionisme per part d'alguns sectors polítics encara resta pendent d'assumir-se en el cas espanyol.

Antonio Juan Creix, cap de la Brigada Político Social i torturador

1964

29 d'octubre. El treballador de banca Luis Benito Embid és detingut i mor a la comissaria el 4 de novembre. El jutge declara: "Això passa a tots els països del món".

1965

Febrer. Es prohibeix la projecció de la pel·lícula *Viridiana* de Luis Buñuel en la Facultat d'Econòmiques.
23 de febrer. Una concentració al davant de la seu del Sindicato Vertical acaba amb la detenció de 100 treballadors.
1 de març. L'abat de Montserrat Aureli Maria Escarré és obligat a exiliar-se per unes declaracions al diari *Le Monde* on criticava la política governamental.
20 de maig. Un decret obliga les associacions a presentar al Govern Civil l'ordre del dia de les seves reunions.
Novembre. El professor Manuel Sacristán és expulsat de la Universitat.

1966

Tomás Garicano Goñi és nomenat governador civil. L'any 1972, sent ministre, va denunciar el president del Barça per anunciar en català per megafonia la pèrdua d'un nen a l'estadi.
8 de març. Tancament estudiantil al convent dels caputxins de Sarrià (*la Caputxinada*), on es va crear el Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona (SDEUB). El convent va ser rodejat i assaltat per la policia.
11 de maig. Manifestació de 120 capellans a l'edifici de la policia a Via Laietana que protestaven per les tortures a l'estudiant Joaquim Boix. La manifestació va ser dissolta a cops.
15 de juliol. Segrest de la revista *Serra d'Or*.
26 d'octubre. Un acte contra la

Tancament estudiantil als caputxins de Sarrià, el 1966

repressió reuneix 3.000 estudiants de la Facultat de Dret.
69 professors van ser expulsats per donar suport al SDEUB.

1967

Febrer. Els Lluïsos de Gràcia, els caputxins de Pompeia i el casal de Montserrat són assaltats per l'extrema dreta.
3 de març. Homenatge al doctor Jordi Rubió i Balaguer a la facultat de Dret amb el resultat de 17 detinguts.
16 de març. El Tribunal Suprem declara il·legal Comissions Obreres (CCOO).
1 de maig. 52 detinguts a Torre Baró per concentrar-se en la Font dels Eucaliptus.
22 de juny. Acomiadament de tres representants sindicals pel conflicte del tramvia. El judici va declarar improcedents els acomiadaments però l'empresa no va readmetre els sindicalistes.
11 de setembre. Cinc detinguts a Barcelona i multes de 25.000 pessetes.

La doble mort de la dona antifranquista

ANAÏS BARNOLAS

El relator especial de l'ONU Pablo de Greiff alerta en un informe que a l'Estat espanyol encara falta un cens oficial de les víctimes que van ser torturades, apallissades, violades i assassinades durant el franquisme i, alhora, critica les poques mesures que s'estan prenent en l'exploració i reparació d'aquest mal. A Barcelona, un exemple clarividents el trobem en l'espai que ocupa el Corte Inglés de l'avinguda Diagonal. Des del 1939 fins al 1959 va haver-hi la presó de dones de les Corts, la institució femenina més repressiva de tot Catalunya.

Més de seixanta anys més tard la gent hi passeja, hi va a fer les compres, hi treballa, ignorant la història que s'hi amaga. Tan sols la recorden una trista placa a la façana lateral col·locada el 2010 i uns plafons provisionals que es van instal·lar quatre anys més tard com a resultat de la reivindicació de la societat civil. Més viva està, però, la seva memòria a internet, gràcies al web *presodelescorts.org*, elaborada per l'historiador Fernando Hernàndez, membre de l'Associació per la Cultura i la Memòria de Catalunya; on trobem arxius, fotografies i veus dels testimonis.

Al mateix lloc on es troba el Corte Inglés de la Diagonal hi havia la presó de les Corts, un infern pel qual van passar milers de dones

En aquest presidi femení van ingressar 3.874 dones, segons el llibre de la historiadora Maria Pilar Molina *En la presó de dones de Barcelona. Les Corts (1939-1959)*. D'aquestes, 1.215 van ser acusades de delictes polítics, com "l'auxili a la rebel·lió", eufemisme que utilitzava el franquisme per castigar les dones que eren contràries al règim o simplement per tenir algun familiar amb un passat inacceptable per als colpistes militars. La resta eren delictes contra la propietat, la família o "la moral" de dones que s'havien vist obligades a delinquir o prostituir-se per sobreviure: eren les preses comunes, que estaven separades de les polítiques.

ARXIU

Presó de dones de les Corts

L'edifici només tenia capacitat per a 150 recluses, però l'agost de 1939 es van arribar a registrar 1.806 dones i 43 infants. Es van viure situacions insalubres com la que relata Maria Salvo Ibora, empresonada 16 anys, dos d'ells en aquest penitenciari: "Al lloc on anaves a fer les necessitats hi havia gent a terra dormint. L'aigua era escassa i quan tenies la menstruació, havies de buscar draps d'allà on fos. El menjar del ranxo era infame". Del petit hort on les recluses treballaven "no en veien res", explica l'historiador Ricard Vinyes. Les dones "es passaven el dia cosint al pati" explica Fernando Hernández, per després treure el material de la presó i que els familiars el poguessin vendre. Els paquets que rebien dels parents es repartien entre totes. Si no hagués estat per tota aquesta ajuda de fora i la solidaritat entre elles, no haurien aconseguit subsistir.

A les morts per la mala condició de les presons cal afegir la "mort social" a la qual condemnava el règim les dones del bàndol perdedor

El règim va amagar les morts i els naixements que es produïen al recinte, però es pot seguir el rastre de les preses que van contraure infeccions com el tifus, la tuberculosi i la verola. També van patir menopausa precoç i trastorns mentals. Les monges Hijas de la Caridad eren les que portaven el control i la vigilància del centre. Salvo explica que eren obligades a cantar "el *Cara al sol*, crits rituals de "Viva Franco" o "Arriba España", misses obligatòries... tot plegat, una pressió psicològica molt forta". I és que, segons Vinyes, "l'objectiu de les presons del règim no era només vigilar i castigar, sinó doblegar i transformar les identitats de les recluses".

11 afusellaments al Camp de la Bota

Al camp de la Bota, un tros de platja situat entre Sant Adrià del Besòs i Barcelona, 11 recluses procedents de la presó de les Corts van ser afusellades. "Són poques si es té en compte que allà van assassinar 1.686 persones", destaca la historiadora Queralt Solé, investigadora de la documentació de l'arxiu del Tribunal Militar Territorial III. Això es deu a dues raons: "hi havia menys dones, i el règim no volia afusellar-les perquè era posar-les en el mateix nivell que els homes. El càstig era empresonar-les, donar-los una mort social", comenta. En els judicis sumaríssims a les dones trobem comentaris que no es troben en els dels homes, com ara "practicar el nudisme", "moralitat baixa", "mala esposa" i "tenir relacions íntimes". I les sentències no segueixen cap pauta: n'hi havia de molt dures i d'altres que per als ulls del franquisme consideraven el delicte greu. Això es podria explicar "en funció del jutge, de la capacitat de la família per moure's, en el sentit de demanar avals, tenir connexions amb el règim, fer favors concrets al tribunal", exposa Solé.

Trinitat, la presó més desconeguda

El 1963 es va inaugurar la presó de la Trinitat, que va ser l'escenari de la repressió els últims 15 anys del règim. Maria del Mar Bonet cantava "què volen aquesta gent, que truquen de matinada". Aquesta és la pregunta que es van fer moltes universitàries quan la Jefatura les va anar a buscar a casa. Va ser el cas de Montserrat Carrió i Soldevila, que el 1969, quan hi havia l'estat d'excepció, va ser detinguda 45 dies a la presó de la Trinitat acusada de repartir propaganda política contra el règim i també la van portar a la comissaria de Via Laietana. "La presó era una repressió psicològica ambiental, en canvi, la comissaria era un maltractament personal", recorda la seva germana, Rosa Carrió. Perquè "en els interrogatoris, utilitzaven arguments relacionats amb la religió i el sexe, com "Déu no et perdonarà" o "vas amb homes desconeguts". La presó estava controlada per les monges de las Cruzadas Evangélicas de Cristo. "Vaig portar-li llana i ganxets perquè s'entretingués, però no m'ho van deixar entrar perquè el cabdell era vermell. Era tot tan rocambolesc...". Finalment, el Tribunal d'Ordre Públic (TOP) de Madrid la va absoldre. "¿Quantes dones van ser jutjades pel TOP? ¿Per què no hi ha xifres com a la Model?", es pregunta Carrió.

Un règim inflexible amb els nens

"Quan van anar a detenir a Justa Mir a Barcelona, el seu fill plorava i ella li va dir: "Lenin, vine, fill meu". Els policies li van dir: "Què ha dit vostè, el nen es diu Lenin?". Van agafar el nen per les cames i van estavellar el cap contra la paret", relata Julia Manzanal en el documental *Els nens perduts del franquisme*, dels periodistes Montse Armengou i Ricard Belis. A la presó de dones, els infants que entraven amb les seves mares no es registraven en el llibre d'entrades, només els que ingressaven a la infermeria "de manera que a ells, els podien fer qualsevol cosa", afirma l'historiador Ricard Vinyes.

Els fills dels 'rojos' s'havien de separar dels pares, que eren vistos com una mala influència i, per això, molts d'ells van ser donats en adopció o portats a internats i centres de l'Auxilio Social, on la tutela passava a la institució i eren reeducats amb els ideals del règim. A Barcelona s'han comptabilitzat 80 internats, segons el grup de recerca històrica Circare. Una d'elles va ser la Casa Pinar, a l'avinguda Tibidabo, que va acollir les filles dels derrotats.

1969

Tomás Pelayo Ros, nou governador civil.
Es creen les Comissions de Solidaritat amb els presos polítics.
24 de gener. Es declara l'Estat d'Excepció durant tres mesos i es fan efectives nombroses detencions.
21 d'abril. Consell de guerra contra sis militants del PSUC. Àngel Abad és condemnat a 8 anys de presó. Segrest de la revista juvenil *Oriflama*.
29 de maig. Detenció de diversos militants del PCE(i), que acaben condemnats a 23 anys de presó.
9 de juny. Detinguts diversos militants del PCI per un atracament amb armes de foc.
22 de juliol. Luis Martínez Delso, treballador metal·lúrgic, mor a la presó Model sense rebre assistència mèdica.

1970

2 de gener. Acomiadaments massius a la Maquinista Terrestre y Marítima, en un conflicte laboral que durarà més d'un any, amb nombroses detencions i mostres de solidaritat.
19 de gener. Vaga de fam dels presos polítics a la Model.
1 de maig. Manifestació amb forts enfrontaments amb la policia. Mesos després detenen 32 militants del PCI i de la Jove Guàrdia Roja.
5 d'agost. S'aprova la Ley de Peligrosidad Social. Considera delictes la mendicitat, l'homosexualitat, el vandalisme, tràfic i consum de drogues, la venda de pornografia, la prostitució, el proxenetisme i la immigració il·legal. Entre 1970 i 1979 es condemna 21.000 persones en aplicació d'aquesta llei. L'indult de 1975 i l'amnistia de 1976 no va incloure cap d'aquests condemnats. La llei es va derogar el 1995!
10 de desembre. La comissió de barri del Casc Antic convoca una manifestació per l'amnistia.
12 de desembre. Tancament d'intel·lectuals a Montserrat contra les penes de mort sol·licitades als membres d'ETA jutjats a Burgos.
17 de desembre. Comença la vaga de 82 dies a la fàbrica Harry Walker.

Visita de Franco a Barcelona, el 18 de juny de 1970

1971

6 de febrer. Manifestació i durs enfrontaments amb la policia. Crema un cotxe patrulla per un còctel molotov.
15 de març. Mor a Caracas Carles Pi i Sunyer. El règim prohibeix que consti a les esqueles que va ser alcalde de Barcelona durant la república.
24 d'abril. Cau l'aparell de propaganda del PCI i es detenen 6 persones, entre ells José Maria Palomas i "los gemelos" de la Jove Guàrdia Roja.
23 de maig. La policia impedeix per ordre del governador civil que es constitueixi l'Assemblea de Catalunya
18 d'octubre. Els treballadors ocupen la fàbrica SEAT en protesta pels acomiadaments. L'obrer Antonio Ruiz Villalba mor a trets.

Manifestació estudiantil a Barcelona, als anys 70

Els detinguts passen a la jurisdicció militar o del TOP.
13 de desembre. La policia assalta el despatx de l'advocat laboralista Albert Fina. Es van recollir quatre milions de pessetes en solidaritat amb la causa.

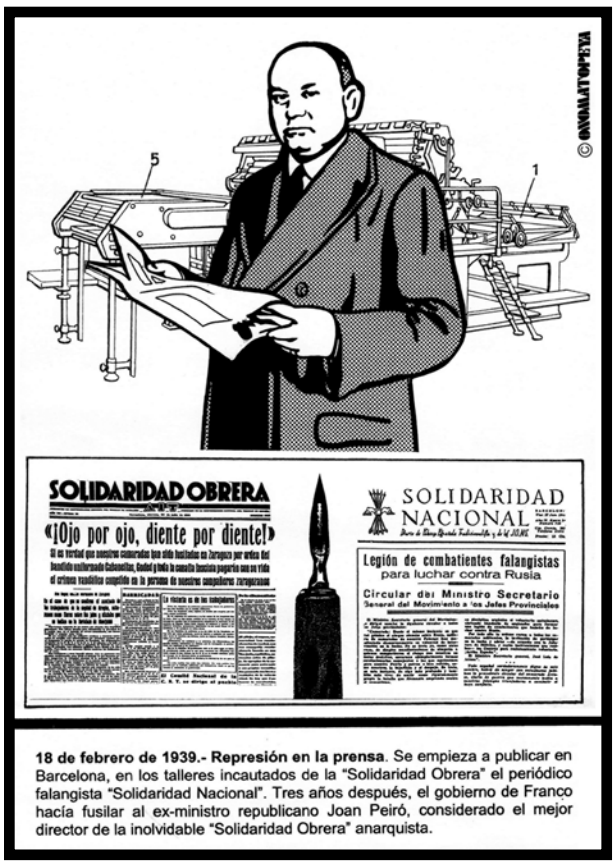

18 de febrero de 1939.- Represión en la prensa. Se empieza a publicar en Barcelona, en los talleres incautados de la "Solidaridad Obrera" el periódico falangista "Solidaridad Nacional". Tres años después, el gobierno de Franco hacía fusilar al ex-ministro republicano Joan Peiró, considerado el mejor director de la inolvidable "Solidaridad Obrera" anarquista.

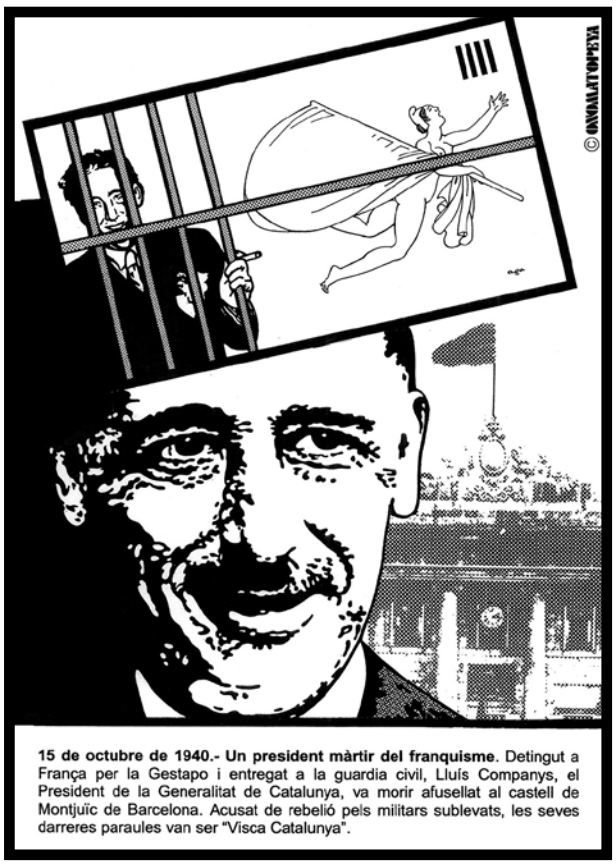

15 de octubre de 1940.- Un president màrtir del franquisme. Detingut a França per la Gestapo i entregat a la guardia civil, Lluís Companys, el President de la Generalitat de Catalunya, va morir afusellat al castell de Montjuïc de Barcelona. Acusat de rebelió pels militars sublevats, les seves darreres paraules van ser "Visca Catalunya".

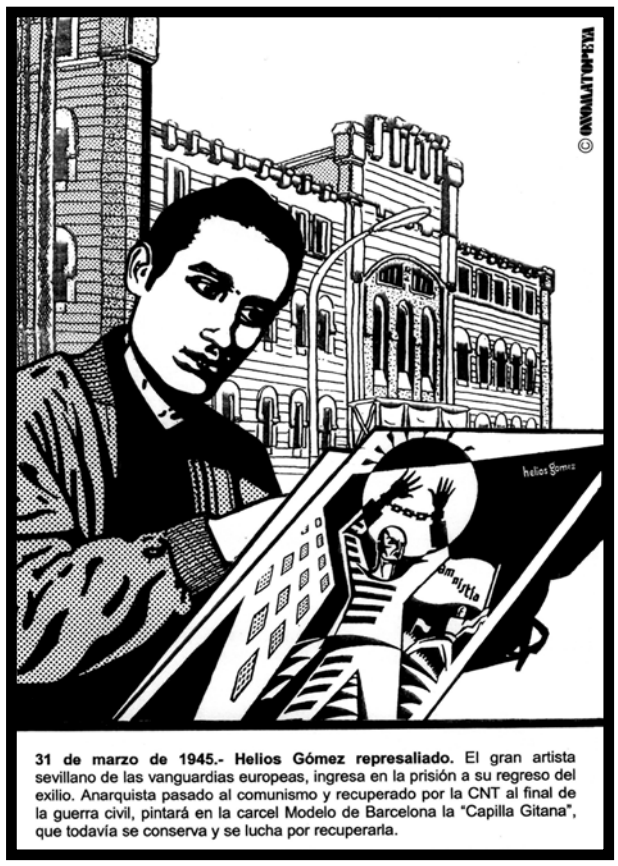

31 de marzo de 1945.- Helios Gómez represaliado. El gran artista sevillano de las vanguardias europeas, ingresa en la prisión a su regreso del exilio. Anarquista pasado al comunismo y recuperado por la CNT al final de la guerra civil, pintará en la carcel Modelo de Barcelona la "Capilla Gitana", que todavía se conserva y se lucha por recuperarla.

ILUSTRACIONES: RAI FERRER / ONOMATOPEYA

Las efemérides de los vencidos

JAUME FABRE
PERIODISTA I HISTORIADOR

La sección de "Efemérides" ha sido desde siempre un espacio indispensable en los diarios. Su función es la de recordar momentos históricos que acaecieron el mismo día de un año anterior que el correspondiente a la edición del diario que el lector tiene en sus manos.

La falta de imaginación ha sido también desde siempre una característica de los editores de esa sección. Se limitan a poner una retahíla de hechos sacados de alguna enciclopedia, sin más adornos que el texto pelado o, como mucho, alguna fotografía o reproducción de algún cuadro. Los protagonistas suelen ser siempre los poderosos.

Rai Ferrer transformó la idea y en los años ochenta mantuvo cada día, para un diario de Madrid y otro de Barcelona, una sección de Efemérides revolucionaria. La idea fue la misma para *Diario 16* de Madrid los años 1981 y 1982 ("Calendario 16") y para el *Diari de Barcelona* desde 1988 hasta el cierre del periódico en 1994 ("Tal día com avui"). En total, cerca de dos mil viñetas.

La idea de Rai Ferrer (Onomatopeya), que así es como firmaba sus dibujos, no fue sólo revolucionaria por la forma, con viñetas que combinaban el *collage*, las fotos sin grises y el dibujo propio, sino sobre todo por su contenido. La efeméride del día no la escogía el periódico, sino Rai Ferrer, y él escogía siempre la más cercana a una historia alejada de reyes, caciques y manifestaciones de poder. Para Rai Ferrer la historia la hace el pueblo y más que nadie los luchadores contra la opresión, contra la injusticia, por las libertades. Y hay que explicarla con imágenes y con palabras claras y contundentes. Eso reflejaban sus viñetas, cuyo contenido sigue siendo válido hoy al ciento por ciento. Una lección de historia de las que no se escuchan en la escuela.

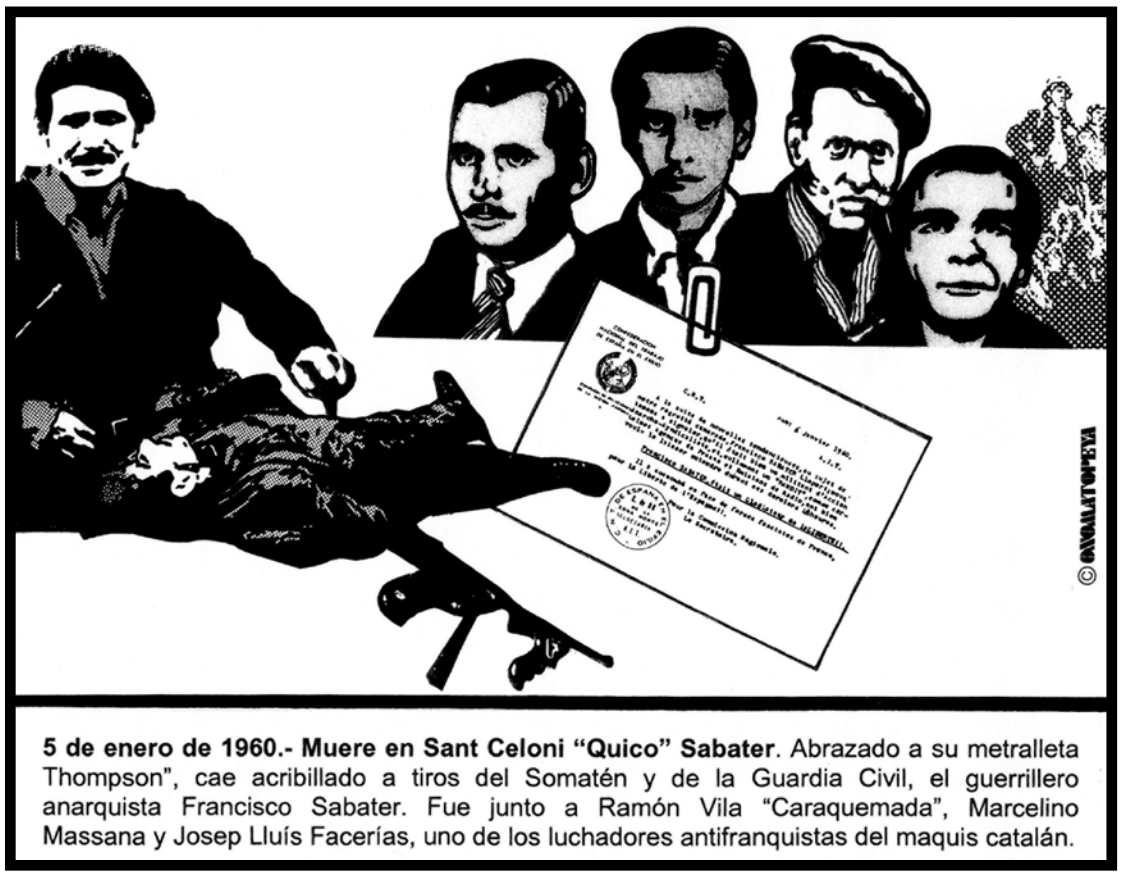

5 de enero de 1960.- Muere en Sant Celoni "Quico" Sabater. Abrazado a su metralleta Thompson", cae acribillado a tiros del Somatén y de la Guardia Civil, el guerrillero anarquista Francisco Sabater. Fue junto a Ramón Vila "Caraquemada", Marcelino Massana y Josep Lluís Facerías, uno de los luchadores antifranquistas del maquis catalán.

1972

La cançó catalana va ser especialment perseguida durant els últims anys del règim. Raimon, Joan Manuel Serrat, Maria del Mar Bonet, Quintín Cabrera, Manuel Gerena, Lluís Llach, Xavier Ribalta, Quico Pi de la Serra o Ramon Muntaner tenien prohibit fer concerts.
10 de febrer. Detinguts dos joves que portaven butlletins de les Comissions de Solidaritat i un paper amb adreces de presos polítics.

1973

3 d'abril. 1.000 treballadors es concentren davant la central tèrmica de Sant Adrià del Besòs. Quan intenten entrar a la fàbrica la Guàrdia Civil dispara, a cavall, matant el treballador Manuel Fernández Márquez.
1 de maig. Desenes de detinguts a la manifestació del dia del treball.
Maig-agost. Incendis i atemptats violents contra les llibreries Cinc d'Ors, Àncora i Delfín, les editorials Nova Terra, Enciclopèdia Catalana, la distribuïdora Enlace i les revistes *Matarratos* i *El Ciervo*.
28 d'octubre. Detinguts 113 membres i la permanent de l'Assemblea de Catalunya a l'església Santa Maria Mitjancera: "la flor i nata" de l'activisme antifranquista. La policia va entrar a l'església empunyant les metralletes i la Brigada político social les seves pistoles. Van estar a la presó fins al 23 de novembre i van rebre multes d'entre 15.000 i 350.000 pessetes.

Manuel Fernández Márquez, mort per la Guàrdia Civil a Sant Adrià

1974

8 de febrer. Acaba el consell de guerra contra quatre treballadors de la Tèrmica del Besòs, amb condemnes de fins a quatre anys de presó.
16 de febrer. El TOP condemna a cinc anys de presó el sindicalista Francisco Puerto per associació il·legal.
2 de març. El militant anarquista Salvador Puig Antich és executat a garrot vil. La junta de la Favb va rebutjar firmar la petició de clemència. El funeral a Sant Andreu va comptar amb l'assistència de 3.000 veïns i veïnes.
Abril. Detenen el fundador de l'AV de Sant Andreu i militant del PSAN Carles Castellanos. El president de l'AV del Carmel és processat pel TOP per l'edició del butlletí *El Carmel ignorat*.

La premsa es feia ressò de l'execució de Puig Antich i Heinz Chez

31 de maig. Rodolfo Martín Villa és nomenat nou governador civil.
18 de juliol. Un grup d'extrema dreta assalta el Centre de Vida Comunitària de Trinitat Nova, seu de l'AV de Nou Barris i altres col·lectius.

Treballar al Cànem setze anys després

CRISTINA PALOMAR

Parlar del Cànem, la presó del Poblenou que va funcionar com una extensió de la Model entre els anys 1939 i 1942, encara posa els pèls de punta 74 anys després del seu tancament. Com un gran tumor maligne, l'antic magatzem de filats que la família Godó va cedir gentilment al franquisme per demostrar la seva adhesió inqüestionable al règim, no només va devorar la vida del miler de presos que, segons fonts oficials, van patir repressió i tortura dintre de les seves naus. La seva terrorífica presència també va castigar durament un dels barris més revolucionaris de Barcelona. Van ser temps de

> La fàbrica va funcionar com a una extensió de la Model entre els anys 39 i 42 i encara posa els pèls de punta 74 anys després del tancament

silencis imposats i de por a recordar. És en aquest escenari d'amnèsia col·lectiva, quasi a finals dels anys cinquanta, on se situa aquesta peculiar història.

El Josep va entrar amb 14 anys a treballar d'aprenent a la fàbrica Metales y Platería Ribera del Poblenou, coneguda primer com Las Cucharas i després com a Can Culleres. Nascut a Barcelona l'any 1944 i fill de la immigració obligada a fugir per la guerra civil, va créixer en una família de vençuts amb un pare condemnat

ARXIU HISTÒRIC DEL POBLENOU

Fàbrica del Cànem al Poblenou, el 1915

a mort per un delicte que mai va cometre i salvat in extremis perquè el capellà que presumptament havia mort va testificar al seu favor. Tant ell com els seus tres germans van entrar a treballar a la fàbrica dels coberts El Gallo, les pessetes i les bales de l'exèrcit espanyol seguint el camí del pare, a qui l'amo tancava al menjador cada cop que Franco visitava Barcelona. Treballar a Las Cucharas era un privilegi gràcies al paternalisme del patró: cada setmana els obrers rebien un lot de productes bàsics i cada Nadal un gall dindi viu. A més, molts vivien en pisos de lloguer de l'empresa amb noms tan curiosos com La Ponderosa i Las Chumberas.

Un dia l'operari encarregat d'ensinistrar el Josep li va dir que havien d'anar a l'altra banda de la Rambla del Poblenou (aleshores Passeig del Triomf) a fer unes reparacions. La feina consistia a folrar unes plaques de coure d'unes màquines amb un aïllant de plàstic. S'hi van estar tres dies treballant en un petit taller situat dins del Cànem. Aleshores, l'antic presidi franquista ja no era dels Godó, sinó dels Ribera Rovira. Tot i la mala relació entre les dues famílies, l'amo de *La Vanguardia* va acabar venent-los el local a través d'un intermediari i es va convertir en un magatzem de ferralla. "El Cànem era enorme i estava ple de petits tallers. Les parets de les naus eren molt altes amb unes finestres amb reixes a dalt de tot", recorda.

Entre feina i feina, el Josep es dedicava a tafanejar pels tallers i a remenar entre la ferralla a la recerca de tresors. "Jo era molt curiós i m'agradava llegir les pintades que la gent feia a les parets. Em va semblar veure una darrere d'una de les màquines i em vaig quedar glaçat quan la vaig llegir", explica. "Hi posava em dic fulanet de tal i em tenen pres. Em portaran al Camp de la Bota a afusellar-me. Aviseu la meva família", afegeix. Com aquest missatge escrit a llapis en va trobar centenars. "Hi havia moltes pintades i a mi se'm posaven els pèls de punta. Però tenia 14 anys i molta curiositat i més en llegia, més en volia trobar". El Josep no sabia gaire de la guerra perquè a casa no se'n parlava mai i tampoc sabia què era això del Camp de la Bota, però el que més el va sorprendre va ser l'actitud dels treballadors dels tallers del Cànem. Ningú no havia esborrat les pintades, però ningú les veia perquè els ulls eren plens de por.

Amb el temps, el Josep va anar descobrint altres misteris. Per boca d'un company de la fàbrica que havia treballat de jovenet en una sastreria de l'avinguda Icària va saber que la Guàrdia Civil no el deixava mai travessar el Camp de la Bota fins que acabava d'afusellar els condemnats a mort. La gent s'esperava com si fossin xaiets mentre sentien els trets i a vegades encara podien veure els cossos mentre creuaven el tros de platja a corre-cuita. També va saber que els Ribera van donar feina a molts anarquistes al Cànem i que el pare dels Rovira, soci del primer per raons de matrimoni, va desaparèixer un dia probablement en el forn de la foneria de la fàbrica, testimoni de l'auge i la caiguda de la indústria i de la lluita obrera del Poblenou.

Un centre especialitzat en les pallisses

A principi de la dècada del 1880 els germans Godó van instal·lar al Poblenou la moderna fàbrica de filats i teixits de jute Godó Hermanos, Milà y Compañía. Les naus que conformaven el Cànem -com es coneixia la fàbrica al barri- i que servien de magatzem, es van construir seguint la trama Cerdà. El complex fabril del carrer Llacuna va arribar a donar feina a més d'un milers de persones, moltes d'elles dones i nens, i a partir del mes d'abril de 1939 l'amo de *La Vanguardia* va posar el magatzem a disposició de Franco com a presó per fer-se perdonar el seu passat sospitosament liberal i les seves amistats intel·lectuals catalanistes.

Segons recullen els historiadors Jaume Busqué i Lluís Bursó en el seu treball *El Cànem, fàbrica dels Godó, presó franquista* publicat a la revista *L'Avenç*, des de les instruccions i les ordres fins al personal de vigilància i religiós passant per la manutenció dels presos i el manteniment de l'edifici eren tot responsabilitat de l'aleshores director de la Model Isidoro Castillón López. "El tràfec de detinguts i condemnats que canviaven de centre o eren conduïts a camps de concentració, als batallons de treballadors o als destacaments militars, era constant", recorden. Tant Burgué com Busó asseguren que d'acord amb els testimonis dels fills dels presos del Cànem recollits per fer la investigació, "al Cànem no hi trobem condemnats a la pena capital per un consell de guerra" perquè aquests es quedaven a la presó Model i d'allà anaven directament al Camp de la Bota. Aquests testimonis contrasten amb el descobriment accidental que el Josep va fer de les pintades fetes per alguns presos avisant del seu imminent afusellament.

La nau del Cànem era d'obra vista i la seva porta principal donava al carrer Enna, avui Ramon Turró. Segons un informe de la diplomàcia britànica que va recollir el capità d'artilleria Pere Carbonell al llibre *Tres Nadals empresonats* i que els historiadors reprodueixen, la presó tenia set barracons, cinc latrines i dues dutxes, i estava organitzat al voltant d'un pati central i d'un altre posterior. El Cànem es va nodrir dels presos que es traslladaven de la Model a punt d'explotar per les costures i en el moment més àlgid de la repressió franquista va fregar el miler d'interns. La presó era molt temuda, al barri i a la resta de Barcelona, per la fama de les brutals pallisses que donava Juan Rodeño, el màxim comandament del centre conegut com "l'Eichmann del Poblenou".

La presó provisional del Poblenou no va tenir res de provisional, sobretot per als qui la van patir i les seves famílies. Va estar operativa des del 6 d'abril del 1939 fins al 23 de març del 1942; en el moment de tancar-la hi havia confinats 605 presos. D'aquests, 213 van ser traslladats a la Model i de la resta no se'n sap res. Es van produir uns quants intents d'alliberar interns que van fracassar i el seu últim responsable, Alfonso Escribano Isaba, va morir l'any 2002 als 89 anys.

1975

Els Comitès de Solidaritat recapten 13 milions de pessetes en cinc anys d'existència.
Entre 1960 i 1975 passen pels despatxos dels advocats laboralistes Albert Fina i Montserrat Avilés 100.000 treballadors amenaçats o represaliats.
15 de gener. SEAT acomiada 500 obrers.
13 de febrer. Batuda policial a l'hotel Oriente on se celebrava la reunió de la comissió d'ensenyament de la Favb.
Març. El moviment veïnal envia una carta al president del govern, Carlos Arias Navarro, denunciant la repressió contra el moviment veïnal.
12 d'abril. Detenció de dos activistes de l'AV del Carmel per repartir fulls contra la pujada de preus dels serveis bàsics.
24 d'abril. Martín Villa prohibeix al Centre Social de Sants la celebració d'un homenatge al poeta Antonio Machado.
26 d'abril. Es declara l'Estat d'Excepció al País Basc. Alguns activistes busquen refugi a Barcelona.
27 d'abril. Es prohibeix una exposició sobre l'Obra Sindical del Hogar a Nou Barris. La policia suspèn l'acte i desallotja els assistents.
7 de maig. Detenen el tresorer de l'AV de Nou Barris i militant de Bandera Roja Pep Martínez Barceló. És torturat i, en denunciar els fets, aconsegueix que per primera vegada es condemni quatre policies (a penes lleus).
27 de juny. Un grup d'extrema dreta torna a atacar el Centre Social de Sants.
9 de juliol. El grup ultra GAS ataca amb còctels molotov l'AV Sant Andreu (que va patir cinc atemptats) i la llibreria El borinot ros.
22 de juliol. El periodista Josep Maria Huertas Claveria ingressa en la Model condemnat a dos anys per un article publicat a *Tele/eXprés*.
Agost. S'aprova la nova Llei Antiterrorista.
27 de setembre. Últimes execucions del franquisme. Sis guàrdies civils assassinen el militant d'ETA Juan Paredes *Txiqui*. Hi ha manifestacions de protesta.
20 de novembre. Mort del dictador.
25 de novembre. Lluís Maria Xirinacs reivindica l'amnistia davant de la Model.
11 de desembre. El fontaner Francisco Téllez és detingut per la guàrdia civil i pateix terribles tortures. Nombroses manifestacions i exigència de responsabilitats.

Cartell de solidaritat amb els 113 detinguts de l'Assemblea de Catalunya

1976

Gener. Salvador Sánchez Terán, nou governador civil.
18 de gener. Primera d'un seguit de manifestacions davant de la presó de dones de Trinitat Vella.
1 i 8 de febrer. Manifestacions multitudinàries per la "Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia". La policia actua violentament i hi ha dos detinguts.
9 de febrer. Carta de la Favb al rei Juan Carlos I reclamant amnistia, llibertats polítiques, l'Estatut i el dret d'autodeterminació.
11 de febrer. Els funcionaris municipals van a la vaga.
Es tanquen a l'Ajuntament i són desallotjats per la policia mitjançant gasos lacrimògens.
17 i 20 de febrer. Vaga de la construcció en la qual hi participen 40.000 obrers.

Una ruta per la Barcelona repressiva

ELOI LATORRE

La petja de la violència franquista a Barcelona és perceptible en nombrosos espais públics. En moltes antigues comissaries policials, casernes militars, presons, seus del partit únic feixista, es van viure detencions indiscriminades, tortures, morts extrajudicials o mitjançant procediments sense cap garantia per a la defensa. En molts altres espais -esglésies, seus d'entitats, centres de treball, universitats, o als mateixos carrers- van ser freqüents les càrregues policials i els tirotejos, per reprimir l'activitat política i sindical clandestina. A part queda, és clar, la violència moral, molt més invisible i difícil d'inventariar, que s'estenia a tots els carrers i cases.

Fer front a un passat funest

Molts d'aquests espais s'han anat dignificant al llarg dels últims anys, amb plaques i memorials que recorden les víctimes i el seu passat funest: una placa recorda des de l'any 2006 la *Caputxinada* (la reunió clandestina d'estudiants al convent dels caputxins de Sarrià, el 1966, assetjada i assaltada per la policia), un altra inscripció, gravada al ter-

Molts espais públics s'han anant dignificant amb plaques i memorials que recorden les víctimes de la violència franquista, però queda molta feina per fer

ra a l'actual plaça de les Madres de Mayo (al barri de Porta), recorda el lloc on es creu que va caure el guerriller cenetista Josep Lluís Facerias, el 1957; a l'antic polígon de la SEAT, a la Zona Franca, fa un any i escaig s'hi va descobrir un recordatori de la mort de l'obrer i militant de CCOO Antonio Ruiz Villalba, tirotejat pels grisos durant una ocupació de la fàbrica, l'octubre de 1971; però altres indrets romanen sense homenatge públic, com la parròquia de Santa Maria Mitjancera, al carrer d'Entença, on 113 persones que assistien a una reunió clandestina de l'Assemblea de Catalunya van ser detingudes l'octubre de 1973. I, com deixa clar aquesta passejada incompleta i urgent pels espais més emblemàtics de la repressió, encara queda molta feina per fer.

ARXIU

***La Fraternitat*, escultura de Miquel Navarro dedicada als afusellats al Camp de la Bota**

El Camp de la Bota

Encara que, després del juliol de 1936, 44 militars rebels a Barcelona hi van ser confinats i executats, no va ser fins al final de la guerra civil que el nou règim franquista va desplegar al Camp de la Bota una maquinària perfecta de consells de guerra sumaríssims i condemnes a mort massives. Les investigacions de l'historiador Joan Corbalán xifren en 1.717 les execucions. Més de la meitat d'aquestes execucions es van produir el mateix 1939. El 1952, coincidint amb el Congrés Eucarístic, la petita ciutadella militar construïda cent anys abans va deixar d'utilitzar-se i fou abandonat, mentre l'indret s'omplia de barraques i degradació. Castell i barraques van ser enderrocats aprofitant la reforma preolímpica del 1992. On hi havia la fortalesa, s'hi erigeix des del 2004 l'edifici triangular blau del Fòrum de les Cultures. A tocar, s'hi ha instal·lat un monòlit on una llegenda i uns versos del poeta Màrius Torres recorden les víctimes. Aquest mes de novembre, el Memorial Democràtic de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona hi van celebrar un acte d'homenatge.

El castell de Montjuïc

Acabada la guerra, el règim va traslladar la seva maquinària repressiva al Camp de la Bota, però el castell de Montjuïc (presó militar des de principi del segle XX) també va acollir centenars de presoners, i dos afusellaments molt significatius: el d'Antonio Escobar, coronel de la Guàrdia Civil que s'havia mantingut fidel a la República i la Generalitat; i el de Lluís Companys, president de la Generalitat capturat per la Gestapo a l'exili francès, entregat a l'Espanya franquista i condemnat a mort després d'un consell de guerra sumaríssim el 15 d'octubre de 1940. El 1963 la caserna va deixar de ser operativa, es va obrir al públic i s'hi instal·là un museu militar, inaugurat per Franco mateix. El 2008 el Ministeri de Defensa va cedir la titularitat de la ciutadella de Montjuïc a la ciutat de Barcelona. Es va parlar d'obrir-hi un centre de foment de la pau, que mai no s'ha concretat. Recentment s'hi ha obert un centre d'interpretació que explica l'historial repressiu del castell. Al fossar de Santa Eulàlia, on fou afusellat Companys, una placa i una escultura ho recorden, però l'espai no està obert al públic.

18 de març. Manifestació de periodistes demanant l'amnistia i la derogació de la Llei de Premsa.
Abril. Martín Villa ordena la destrucció dels arxius provincials i locals del Movimiento.
24 dies de barricades al barri de Prosperitat reivindicant semàfors pel problema dels atropellaments. La policia intervé i tres veïns acaben detinguts.
27 de maig. Jornades Catalanes de la Dona. Es reclama l'abolició de la Llei de Perillositat Social i les lleis referents a l'adulteri, els anticonceptius i l'avortament.
30 de juliol. Es decreta l'amnistia parcial per als presos polítics.
11 de setembre. El governador civil prohibeix la Diada a Barcelona. 80.000 persones hi participen a Sant Boi.
8 de novembre. 5.000 persones es manifesten al crit de "Jo també

Maruja Torres i Montserrat Roig en una manifestació el 1976

soc adúltera", solidaritzant-se amb la veïna Maria Ángeles Muñoz, denunciada per adulteri.

1977

16 de febrer. S'autoritza el Carnestoltes al Poble Espanyol.
13 de març. Acte pro-amnistia organitzat per l'Assemblea de Catalunya i la Favb al Palau d'Esports.
7 de juny. Els veïns de Prosperitat segresten tres autobusos reivindicant habitatges dignes per als barraquistes. 52 veïns acaben als calabossos de Via Laietana.
26 de juny. Convocades pel Front d'Alliberament Gai de Catalunya, 5.000 persones es manifesten exigint amnistia per als presos homosexuals. La policia dissol la manifestació a trets.
Juliol. José Maria Belloch Puig, nou governador civil.
11 de setembre. Un milió de persones es manifesten al crit de "Llibertat, amnistia i Estatut d'Autonomia".
20 de setembre. L'extrema dreta col·loca una bomba en la redacció del setmanari *El Papus*, amb el resultat d'un treballador mort.
15 d'octubre. La Llei d'Amnistia imposa l'exempció de responsabilitats de tots aquells que van realitzar actes violents contra els drets humans durant la dictadura.
29 d'octubre. L'amnistia no arriba els presos socials. La COPEL (Coordinadora de Presos Españoles en Lucha) s'organitza per exigir la seva llibertat. A les presons hi ha vagues de fam, autolesions i actuacions violentíssimes de la policia, amb ferits, cel·les de càstig i trasllats.
15 de desembre. Albert Boadella és detingut i empresonat per la representació de *La Torna*. Els membres de la companyia de teatre Els Joglars són condemnats a dos

Els presos socials es van organitzar en la COPEL per exigir drets

anys de presó. A les dependències de Via Laietana es cremen bona part dels arxius de la tristament famosa comissaria. L'ordre venia de dalt i no es podia discutir.

La Model

El 2017 és previst que el recinte carcerari de l'Esquerra de l'Eixample sigui desocupat del tot, després de 113 anys funcionant ininterrompudament com a centre penitenciari. Acabada la guerra civil, la Model es va massificar, quadruplicant la seva capacitat òptima, amb l'acollida de centenars de presos polítics i sindicals. Diversos grups veïnals i sindicats (entre ells, la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona, Favb) han constituït la plataforma Fem Nostre l'Espai de la Model, que vol fomentar el debat ciutadà sobre els usos públics del futur solar, encara per definir. El passat mes de maig, la plataforma va celebrar una festa popular per inaugurar *l'alliberament* simbòlic d'uns quants metres quadrats de recinte, a la cantonada d'Entença amb Rosselló, ja enderrocats. En aquest lloc, ara enjardinat, el grafiter Roc Blackblock ha pintat un mural que s'ha deixat parcialment en blanc, després que el departament de Justícia vetés part del contingut: en concret, unes al·lusions a l'obra que l'artista Helios Gómez va pintar dins de la Model en l'època més dura del franquisme. Helios Gómez, d'origen sevillà i gitano, va destacar com a il·lustrador a la Barcelona republicana, gairebé sempre publicant a la premsa d'esquerres. Militant de la CNT i més tard del PSUC, acabada la guerra va entrar i sortir diversos cops de la Model. En l'última, el 1948, el capellà de la presó li va encarregar la decoració d'una capella a la quarta galeria, justament la que acollia els condemnats a mort. Els frescos (que els presos aviat van anomenar popularment *la capella gitana*) van ser visibles fins al 1998, quan la direcció general de Serveis Penitenciaris va ordenar emblanquinar-los. Una de les reivindicacions de la Plataforma Fem Nostre l'Espai de la Model (en la qual el fill de l'artista, Gabriel Gómez, està fortament implicat) és la recuperació i preservació de l'obra d'Helios Gómez, i reconvertir l'antiga capella en un museu dedicat a l'art social i polític.

El Poble Sec, de la tortura a la lectura

JOSEP RAMON GÓMEZ

Un dels exemples més primerencs de recuperació ciutadana i dignificació d'un espai vinculat a la repressió de la dictadura no va partir d'una iniciativa institucional, sinó de l'acció del veïnat. Al número 34 del carrer d'en Blai, al cor del Poble Sec, s'hi erigeix un casalot construït el 1899, que inicialment albergava un orfenat, administrat per la societat benèfica Señoras de Salas de Asilos. En acabar la guerra civil, l'immoble, abandonat, va ser ocupat per la Falange, que hi va instal·lar el seu quarter general al barri. Tothom al Poble Sec el tenia assenyalat al barri com un lloc tenebrós on s'apallissava els dissidents. En morir Franco, va iniciar-se un moviment popular per recuperar per al barri el solar, que tornava a estar semi abandonat i molt degradat. "Vam començar a negociar amb l'Ajuntament -aleshores comandat per l'últim alcalde predemocràtic, Joaquim Socias- i estaven receptius, però de seguida vam veure que ens donaven allargs", explica Josep Ramon Gómez, en aquell temps president de l'Associació de Veïns del Poble Sec.

Finalment, el veïnat va tirar pel dret i va ocupar l'espai. El 1978 s'hi va organitzar una gran festa popular coincidint amb la Mercè d'aquell any, "I vam aconseguir, a última hora, que l'Ajuntament la inclogués en el programa oficial", detalla Gómez. Durant quatre anys, l'espai, autogestionat pels veïns, va acollir actes polítics, xerrades i debats veïnals. Finalment, el districte va prendre el control de l'edifici i en va iniciar la remodelació, que va culminar amb la inauguració d'un centre cívic, el 1991. Deu anys més tard va ser reconvertit en biblioteca de barri, que du el nom de Francesc Boix, un fotògraf fill del barri que va estar internat al camp nazi de Mauthausen.

Amb tot, Gómez, lamenta que en l'equipament no hi hagi cap panell explicatiu que recordi el seu passat funest i la lluita veïnal que en va permetre la recuperació. És cert que la més que possible comissió d'actes violents en la primera postguerra en aquest edifici resta per investigar amb rigor, però "sí que puc dir que, quan hi vam entrar, hi havia un soterrani ple d'impactes de bala a les parets", recorda Gómez.

La presó de les Corts

D'aquest penal oblidat van sortir onze preses polítiques per ser afusellades al Camp de la Bota entre 1939 i 1941. El 1955 fou clausurada i les recluses traslladades provisionalment en un mòdul de la Model. En un dels murs laterals dels grans magatzems d'El Corte Inglés -que avui s'aixequen al mateix lloc, esborrant tot rastre del passat carcerari de l'indret- l'Ajuntament hi va fer instal·lar l'any 2010 una placa que recorda totes les que hi van ser privades de llibertat. Una mica més avall, a la cantonada dels carrers d'Europa i de Joan Güell, una sèrie de panells informatius expliquen la història del vell recinte. La direcció general de la Memòria Democràtica també va impulsar un web (*presodedones.org*) que recull tota la documentació existent sobre l'antic penal femení. L'any 2014 es va posar en marxa un procés participatiu, entre el veïnat de les Corts i l'alumnat del Màster de Disseny Urbà de la Universitat de Barcelona, destinat a recollir idees per aixecar un monument a les dones recluses que reivindiqués alhora memòria democràtica i perspectiva de gènere. "Ens consta que l'Ajuntament està valorant possibilitats sobre àmbits i procediments de selecció del monument definitiu, però no ens ha arribat informació específica al respecte. Com a Grup Promotor vinculat al procés participatiu ens agradaria estar més informats d'aquest procés de reflexió i presa de decisions", expliquen Núria Ricart (professora de la facultat de Belles Arts de la UB) i Adela Agelet (de l'Associació de Veïns de les Corts), representants del grup promotor del monument.

ARXIU

La comissaria de Via Laietana

Antic hotel i comissaria general dels Mossos d'Esquadra durant la República, fou adoptat com a seu de la Prefectura Superior de la Policia del nou règim, i també hi tenia el quarter general la Sisena Brigada Regional d'Investigació Social, la temible policia política del règim. Gairebé tota l'oposició antifranquista va passar pels seus calabossos en algun moment, alguns per no sortir-ne, i alguns episodis de tortures i mals tractes que s'hi van produir -com els que van haver de patir els dirigents del PSUC Gregorio López Raimundo i Miguel Núñez- van esdevenir llegendaris. Avui, continua sent formalment el centre d'activitats del Cos Nacional de Policia a Barcelona, encara que, des que fa dos anys el Ministeri de l'Interior va inaugurar un macro complex a la Verneda, les seves funcions van quedant progressivament relegades. El mateix 2013, l'Ajuntament va aprovar una moció que reclama la devolució de la vella comissaria a la ciutat i que s'hi instal·li un espai vinculat al foment de la memòria democràtica. En la mateixa línia, el grup d'ERC ha presentat aquest passat mes de novembre una proposició no de llei que proposa que l'espai sigui dedicat a un "museu, centre memorial i arxivístic que expliqui la repressió franquista a Catalunya". La proposició demana també que la documentació que conservi el cos policial sobre les activitats de la Brigada político social franquista passi a mans de la Generalitat.

La dictadura franquista continúa impune

CARLOS JIMENEZ VILLAREJO
JURISTA, EXFISCAL ANTICORRUPCIÓN

La Fiscal General dictó el 30 de septiembre una Instrucción ordenando a los fiscales que se opongan a los requerimientos de la justicia argentina solicitando auxilio judicial para la investigación de los crímenes de la dictadura fascista del general Franco.

Se refiere en varias ocasiones al "franquismo", nunca en términos críticos. Y el modo habitual de aludir al objeto del requerimiento de la juez argentina es que se trata de "hechos cometidos por ciudadanos españoles en España contra ciudadanos españoles" entre 1936 y 1977.O bien a "hechos acaecidos durante la guerra civil". Nunca se refiere a la dictadura.

Es un verdadero escándalo. Esa fiscal ya ha sido cesada por el nuevo (?) Gobierno del PP. Pero quien va sustituirla es un magistrado del TS- José Manuel Maza- que representa la continuidad de esa contemporización judicial con el franquismo; así lo expresó cuando fue el único magistrado que votó a favor de la condena del juez Garzón por haber abierto una investigación sobre los desaparecidos por las autoridades franquistas.

Quieren que olvidemos

Están empeñados en desconocer y que se olvide de nuestra memoria lo que significó la dictadura; pero nadie debe ignorar que durante ese periodo histórico España estaba gobernada por una dictadura donde, como dijo Julián Casanova, la violencia era la "médula espinal" del régimen. Y ello se tradujo en los siguientes "hechos":

La categoría de Crímenes contra la Humanidad de los cometidos por los sublevados durante la guerra civil y la dictadura no permite dudas

detenciones militares o policiales indefinidas y sin ninguna clase de garantías, torturas de mayor o menor crueldad, un régimen penitenciario de extrema dureza, especialmente para las mujeres que sufrían mayores consecuencias para su salud y la de sus hijos, consejos de guerra compuestos por militares afines a los sublevados que celebraban juicios carentes de garantías, aplicación masiva de la pena de muerte, Tribunales Especiales, el Tribunal de Orden Público (TOP), constituido por jueces y magistrados franquistas para perseguir y condenar por el ejercicio de los derechos humanos, los sancionados por la aplicación arbitraria de la Ley de Orden Público, y así sucesivamente. Y, además, las personas ilegalmente detenidas, asesinadas y enterradas clandestinamente. Los desaparecidos. En 2008, se calculaban en 114.226 y según fuentes de la ONU aún hay 2.382 fosas comunes cuyos restos que allí permanecen están pendientes de exhumar.

La categoría de Crímenes contra la Humanidad de los cometidos por los sublevados desde el inicio de la guerra civil y durante la dictadura no permite ninguna duda. La naturaleza criminal de los mismos, su gravedad y el carácter de crímenes planificados desde el Estado y su alcance masivo, exigen aún su investigación judicial penal y, cuando fuera posible, la persecución de sus responsables. Es lo que pretende hacer la justicia argentina ante la gravísima pasividad de los gobiernos democráticos y de las autoridades judiciales.

No puede olvidarse que hasta el 2000 -cuando se exhuman los restos de trece fusilados en octubre de 1936 en Priaranza del Bierzo (León)- no se inicia un auténtico movimiento reivindicativo de la memoria de los crímenes del franquismo. Y hasta 2007 no se aprueba una Ley -la de Memoria Histórica- que reconoció tibiamente la criminalidad de la dictadura y que, por fin, derogó expresamente todos los Bandos de Guerra y disposiciones represivas de la dictadura. Ello sitúa en su justo lugar el valor limitado de la Ley de Amnistía y, desde luego, la inadmisibilidad de que dichos crímenes no fuesen perseguibles.

La ONU exige respuestas

Así lo han exigido dos trascendentes Informes de Naciones Unidas. El primero, del 2 de julio de 2014, sobre las desapariciones forzadas, que las sitúa en el marco de los Delitos de lesa humanidad y, por tanto, delitos permanentes e imprescriptibles dado que no pueden entenderse consumados hasta que "la persona desaparecida aparece con vida, se encuentran sus restos o se restituye su identidad". Lo que aquí ha ocurrido sólo en limitadas ocasiones y, prácticamente siempre, a instancia de los familiares.Y los jueces, con escasas excepciones, se han opuesto o han impedido las exhumaciones. En consecuencia, el informe exigió, entre otras recomendaciones, "Investigar de oficio y juzgar todas las desapariciones forzadas a la luz de las obligaciones internacionales, de manera exhaustiva e imparcial…". Recomendación abiertamente incumplida por los partidos gobernantes.

Otra grave injusticia de la dictadura que permanece intacta es la validez de las sentencias dictadas por Consejos de Guerra, Tribunales Especiales y el TOP. La Ley, ya citada, de 2007, dio un tímido paso en relación a esta cuestión, al declarar que los tribunales franquistas eran "contrarios a derecho" y declarar que los procesos celebrados por dichos pseudotribunales y las correspondientes sentencias eran "radicalmente injustas" y, por tanto, "ilegítimas". Era un moderado ajuste de cuentas con el franquismo, de nulas consecuencias. Cuando se recurrió al TS para obtener la declaración de nulidad de dichas sentencias lo rechazó reiteradamente, eso sí, con algunos votos minoritarios que describían la barbarie de dichos procesos y sentencias.

Un ejemplo de ello fue el Auto del Tribunal Supremo del 21 de febrero de 2011 por el que se rechazaba la anulación de la sentencia que condenó a pena de muerte a Miguel Hernández. Lo que se pretende con la anulación de estas resoluciones judiciales es el reconocimiento expreso de que las mismas no pueden ser consideradas en ningún caso como actos de derecho, por lo que debe ser explícita su expulsión del ámbito de la justicia.

El nuevo Fiscal General fue el único magistrado que votó a favor de la condena al juez Baltasar Garzón por investigar el franquismo

Continúa pues pendiente la plena rehabilitación jurídica de las víctimas del franquismo, con declaraciones judiciales de "inocencia" de los condenados y la anulación de las sentencias que los condenaron injustamente. También lo exigió el relator de la ONU el 22 de julio de 2014: "Hacer efectiva la nulidad de las sentencias adoptadas en violación de los principios fundamentales del derecho y del debido proceso".

Son muchas más las consecuencias gravemente lesivas a los derechos humanos de los cuarenta años de dictadura. Pero que conste que no habrá un cambio político real en nuestro país sobre el olvido y el desamparo legal de las víctimas del franquismo.

MARIA FAVÀ

Orgull franquista al Cercle del Liceu

Aquest club privat de "referència per a la vida social i cultural de Barcelona", segons destaca la seva web, i allotjat a l'equipament públic del teatre del Liceu, manté intacta la placa d'homenatge als "caídos por Dios y por España"...

El suport incansable als presos polítics

ANDRÉS NAYA

La lluita antifranquista va estar acompanyada d'un patiment l'abast del qual és difícil d'entendre en els temps actuals. Els presos polítics i els seus familiars van afrontar situacions especialment terribles. A la falta de llibertat, les tortures i les condicions inhumanes de les presons s'havia de sumar la difícil incorporació a la vida quotidiana un cop sortien de la presó. Estaven *marcats* per la dictadura. Conscients d'aquestes problemàtiques, grups d'expresos van fundar les Comissions de Solidaritat, creades per donar suport a les necessitats dels companys encara privats de llibertat (subministrament de menjar, roba, lectures; visites, transmissió d'informació per treure'ls de l'aïllament...). Aquestes comissions es van expandir per barris i fàbriques i s'hi van incorporar veïns i veïnes, entitats polítiques i comunitats parroquials. Van desenvolupar un important treball de suport i van aconseguir recaptar quantitats considerables de diners. Van editar el butlletí *Solidaritat*, on s'informava de la situació a les presons o les detencions, així com el destí de les quantitats recaptades. Alguns dels seus membres se la van jugar i van acabar també a la presó. Les comissions treballaven conjuntament amb el Comitè pro presos, una altra expressió de la resistència al franquisme. El 25 d'abril de 1970 es va celebrar el primer Festival Popular de Poesia, un acte que es va convertir en un clamor per la llibertat i l'amnistia.

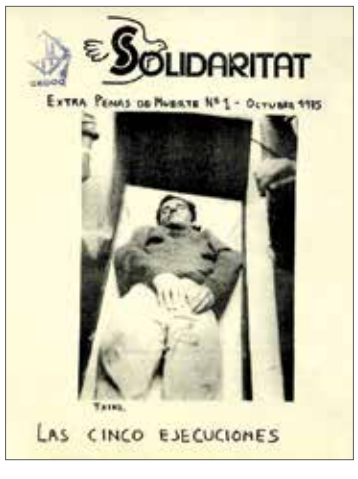

De tota aquesta feina sorgiria l'Associació Catalana d'Expresos Polítics, que va començar treballant en la clandestinitat i després de la mort del dictador ho va fer de manera pública i notòria. No van ser reconeguts oficialment fins al 23 de febrer de 1980.

L'associació va continuar amb una lluita que encara no s'ha acabat, pels drets econòmics i socials dels expresos, assessorant-los legalment i lluitant per la recuperació de la memòria històrica col·lectiva. L'any 2001 van publicar el llibre *Notícia de la negra nit. Vides i veus a les presons franquistes*. El 22 d'abril de 2002 es va celebrar al teatre del Liceu un gran homenatge a totes les persones represaliades pel franquisme, a partir del qual va sorgir la proposta de la creació de la institució pública del Memorial Democràtic, un dels objectius de la qual és que no es torni a repetir "la barbàrie".

26 *Records de l'era contra cultural*

27 *L'Olimpíada mai no celebrada*

29 *El nudisme a Barcelona ve de lluny*

CARRERS

Internet y las grandes superficies alimentarias que venden prensa amenazan a este negocio, que forma parte inseparable del paisaje urbano y de la vida en los barrios

El quiosco, ¿especie en vías de extinción?

LUIS CALDEIRO

IGNASI R. RENOM

La estampa recurrente del quiosco de prensa puede que tenga los días contados

Desde hace más de 30 años, Pedro, jubilado de Barcelona, ejecuta cada mañana el mismo ritual: tras vestirse y asearse, sale a la calle y se dirige al "quiosco de siempre". Allí le espera Bernardo, el quiosquero. Intercambian impresiones sobre política, sobre fútbol, sobre la vida en general, y finalmente, el comerciante le desliza, sin que el jubilado tenga que pedírselo, un ejemplar de su periódico favorito. Pedro confiesa que hay algo de "profundamente reconfortante" en esta rutina diaria, por otro lado eminentemente urbana y barrial. "Es la sensación de que la vida sigue, de que todo está en orden, en su sitio", confiesa. Agarra el diario y se encamina al bar (también el de "toda la vida") y las noticias diarias aderezan el cruasán y el café caliente, bien cargado. "Si lo compras temprano, el periódico hasta huele, como los billetes nuevos". Y sonríe picarón. Al final del día, lo más probable es que el ejemplar, ya arrugado, sirva para tapizar la jaula del canario.

Esta estampa, tan recurrente, puede que tenga los días contados. A menudo se habla de la crisis de la prensa escrita, azotada por la bajada de la publicidad que trajo consigo la crisis económica del 2008 y por la irrupción de Internet, que ha trastocado los parámetros de un negocio que vio días mejores. "No nos encontramos en una época de cambios, sino en un cambio de época", afirma José Luis Sainz, presidente de la Asociación de Editores de Diarios Españoles (AEDE), en el prólogo de *El Libro Blanco de la Prensa 2015*, editado por esta entidad. Un informe que, curiosamente, reconoce que tales cambios no tienen por qué ser necesariamente malos para su sector: "Estos cambios deben tener una lectura positiva, el modelo tradicional pierde fuerza pero las versiones digitales han abierto nuevas posibilidades de negocio". Y a continuación enumera las ventajas que la revolución digital puede aportar a los editores: enriquecimiento de los contenidos e inmediatez a la hora de servirlos por la incorporación del formato vídeo; nuevos formatos publicitarios digitales, más dinámicos y capaces de interactuar con el lector; segmentación, o la capacidad de servir contenidos publicitarios observando muchas más variables de lo que permite el diario tradicional en papel. Como podemos ver, el sector editorial tiene posibilidades *reales* de reconversión ante los nuevos retos que se le presentan. Pero, ¿qué hay de los vendedores de prensa, el último eslabón de la cadena?

Hablan los quiosqueros

En los barrios, muchos quioscos cambian de dueño, y cada vez hay más que echan el cierre definitivamente. Paquita, por ejemplo, regenta un quiosco de toda la vida en el barrio de Horta. Son cuarenta años de oficio a sus espaldas y la sensación que transmite es de infinito cansancio y hartazgo: "Sólo espero jubilarme o que alguien me compre el negocio", confiesa. Se queja del estado calamitoso del sector y enumera las causas: "Antes se vendían muchos más periódicos. Hoy en día se lee muy poco. De hecho, los jóvenes no leen los diarios, sólo los viejos. Cuantos éstos falten, me quedo sin clientes. Internet ha *jodido* la venta". Por si fuera poco, cerca de su negocio se halla una gran superficie alimentaria que, desde hace algún tiempo, también vende prensa: "Lógicamente, si somos más, tocamos a menos ración del pastel". Frente a esta situación, sólo ve una salida: Ampliar la oferta de productos. "Me da igual vender lo que sea. Lo que quiero es vender". Pero se muestra pesimista de cara al futuro: "Los periódicos están perdidos".

Héctor (nombre simulado) trabaja en otro quiosco, pero esta vez en las Ramblas. Es un modelo de negocio diferente al quiosco de barrio, porque ya se ha "reconvertido", ya ha dado el salto hacia esa "ampliación" de la oferta que mencionábamos. De hecho, más que un quiosco, parece casi un bazar: en él podemos encontrar desde imanes de nevera a chanclas, pasando por gafas de sol, sudaderas o bebidas frías. Todo destinado a una clientela muy concreta: el turista. "Vender todos estos souvenirs no me parece ni bien ni mal. Hay que adaptarse a los nuevos tiempos. Es lo que se debe hacer si queremos compensar la pérdida de lectores y mantener los puestos de trabajo. Ocho familias viven de este quiosco". Y añade: "Si no lo hiciéramos así, acabaríamos cerrando, como pasa con los quioscos de la periferia". Y remacha: "el declive en la venta de prensa en papel irá en aumento".

El gremio de vendedores

Precisamente al lado de las Ramblas, en la calle Sant Pau, se halla la Asociación Profesional de Vendedores de Prensa de Barcelona y Provincia (APVPBP), que dirige desde abril del 2013 su presidenta, Cristina Anés. Ante lo que denomina *crisis del papel*, Anés considera que su sector, por constituir el último eslabón de la cadena, se halla sumamente limitado. En su opinión, les corresponde a otros actores pechar con la mayor parte del esfuerzo de reconversión que exige una situación así: "Nosotros no producimos, sólo servimos. Por tanto, nos sentimos contra corriente, impotentes, ante una crisis como esta. Creemos que quienes tienen la potestad, la fuerza, para acometer cambios son los editores -que deberían buscar una mayor proyección a sus periódicos- y las distribuidoras". En todo caso, afirma, "las soluciones deben ser consensuadas entre todos los actores que intervienen en el proceso: editores, distribuidoras y vendedores". Pero no se muestra muy esperanzada: "Voluntad para consensuar hay poca". La actitud de los editores, que a veces parecen más interesados en *montarse* en el carro del negocio digital que en reflotar el periódico tradicional, parece confirmar este pesimismo. Tampoco ahorra reproches a las distribuidoras, los intermediarios que canalizan el producto desde los editores a los vendedores: "Actúan en régimen de oligopolio. Son cuatro grandes empresas en Barcelona y provincia que se han *repartido el pastel*, de tal manera que si yo, quiosquero, deseo encargar una determinada publicación, no puedo dirigirme a cualquier distribuidora; debo hacerlo a la que ellas han establecido previamente". Son empresas que también se encargan de llevarles el género y recoger el sobrante, servicio conocido como "portes", por el cual cobran un precio que califica de "abusivo": "Cobran una media de entre 300 y 400 euros mensuales que, evidentemente, no podemos repercutir en el precio final, que ya está marcado. Ello está llevando al cierre de muchos quioscos". "Las distribuidoras saben que nos están abocando a un callejón sin salida" -denuncia- "pero son cortoplacistas. Simplemente son empresas que han de rendir cuenta de resultados a final de año. Y para que sus números sean verdes, los nuestros han de ser rojos". ¿Pero si hunden a sus clientes, los quioscos, no se están perjudicando a sí mismas?: "Siempre pueden recurrir a nuevos puntos de venta" -aclara- "por ejemplo, la grandes superficies alimentarias, que nos están haciendo daño. Pero se perderá ese *caliu* que ha tenido siempre el punto de venta tradicional, con su personalización y su profesionalidad. Siempre hemos sido un referente en los barrios. Fíjese si no: el día que cerramos, todos nos echan de menos".

> Mientras que los puestos céntricos se han 'reconvertido' para el turismo, los de la periferia desaparecen

Las cifras cantan

Según *El Libro Blanco de la Prensa 2015*, en los primeros ocho meses de 2015 la difusión de prensa impresa se redujo en un 7,4% respecto al año anterior (datos aún no certificados por la OJD). Y a su vez, en 2014 se contrajo un 7,7% respecto a 2013. El informe afirma que esta tendencia "es ya un hecho estructural en este entorno de cambio de modelo de negocio". Por otra parte, en 2014 la venta en quioscos cayó en un 8%. Y el lector exclusivo de prensa en papel menguó casi hasta la mitad en la última década: del 38,3% (2005) al 20,9% (2015). Un dato para la esperanza: El perfil del lector exclusivo de este tipo de prensa es hombre, de 45 años en adelante. Dada la envejecida demografía española, ello jugaría (aún) a favor del periódico tradicional.

Llibres

Records de l'era contracultural

*A **La vida cotidiana del dibujante underground**, l'historietista Nazario ofereix unes memòries que immortalitzen la vida privada de la Barcelona **canalla***

IGNASI FRANCH

Nazario Luque és un veterà de l'escena contracultural de la Barcelona dels anys 70 i els primers 80. Autor de còmics a revistes com *Starr* o *El Víbora*, ha continuat una trajectòria creativa que l'ha dut a treballar la pintura, la fotografia o l'escenografia teatral. Nazario havia explorat la seva faceta d'escriptor-cronista a *Plaza Real safari* i *La Barcelona de los 70*. Ara, es converteix en protagonista de *La vida cotidiana del dibujante underground*, una autobiografia desacomplexada, gens historicista, que no segueix ordres cronològics sinó que flueix a cop d'associació d'idees, temes i persones.

La feina no és precisament la protagonista del relat. L'autor es fixa sobretot en una vida de festes, drogues (amb l'alcohol com a protagonista principal), afectes i sexe. No s'hi detecta, però, una intenció sensacionalista: sembla dominar el desig d'explicar de manera desinhibida uns anys d'experimentació, d'aquells intents de ruptura que van quedar en reforma. L'autor usa una prosa força variada per fer memòria. Conviuen les llambregades poètiques, precises i gens embafadores, amb un cert distanciament (en ocasions amarat d'ironia) que prevé contra la complaença nostàlgica o l'excés sentimental. Els més tafaners, a més, podran descobrir multitud d'anècdotes impúdiques sobre el protagonista, el seu entorn i el món cultural de la Barcelona *canalla*.

La mirada de l'autor, la seva pròpia experiència biogràfica, serveix per introduir un carrusel de gent, una comèdia humana. A *La vida cotidiana del dibujante underground*, compareixen amants, amics i companys artistes com Pau Riba o Miquel Barceló. Entre ells, reben un tracte especial el polifacètic Ocaña i el seu company habitual de *performances*, Camilo. Alguns passatges de l'obra poden servir de complement d'*Ocaña, retrat intermitent*. Si el recordat film de Ventura Pons era un monòleg fixat en el present, Nazario aporta una perspectiva externa però molt propera i elaborada amb el pas del temps i la digestió dels records.

Com a tots els llibres de memòries, Nazario parla de vida i també de mort. En bastants casos, es tracta de desaparicions prematures. L'art i la vida es barregen de maneres en ocasions extremes, com a la mort d'Ocaña o al suïcidi d'un xef que volia morir a una plaça, de manera pública i sòbria, però va agonitzar amb una dosi mal calculada de cianur. Entre aquestes narracions de vida i art, d'Eros i Tànatos, l'historietista també aboca la seva sentimentalitat. A més de ser un relat desordenat de diverses èpoques (inclosa la creació urbanística del Raval), el llibre també és una història d'amistats i amor.

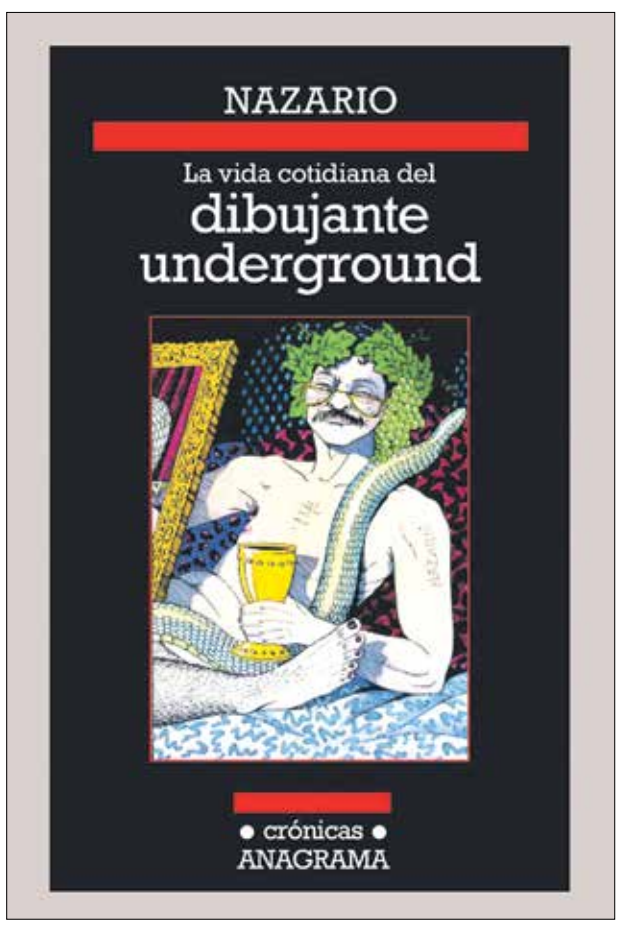

Relat íntim de la Barcelona *canalla*

La vida cotidiana del dibujante underground

Nazario

Anagrama, 2016

304 pàgines

19,90 euros

Llibres

Històries corals d'una Europa a la deriva

I. F.

El belga Grégoire Polet ofereix un retaule d'històries encreuades a la Barcelona de la crisi econòmica. Un dels múltiples fils argumentals és l'assassinat d'una prostituta, però l'autor no necessita jugar la carta del *thriller*: dota de ritme la novel·la a través d'un plantejament coral i amb diversos salts cronològics que incrementen el dinamisme del relat. També incorpora alguns petits jocs, com l'aparició d'un economista que recorda Xavier Sala Martin o l'esment a l'escriptor Mathies Enard, un altre francòfon vinculat a la ciutat comtal.

Mitjançant un estil accessible i fragmentari, Polet esguarda els sotracs d'una Europa sense perspectives. Se centra més en els desencaixos existencials que en la lluita per la supervivència. I aquí potser influeix la nacionalitat de l'autor, que prové d'un país menys afectat pel *crack* financer i la seva gestió. Diversos personatges tenen bones perspectives laborals i econòmiques, però senten la culpabilitat del privilegiat i rebutgen el camí de l'ascensió laboral a través de la competitivitat. Per diversificar aquest micromón de ficció, també hi apareixen arribistes i víctimes de la crisi de deute. En el rerefons, roman una Barcelona tan massificada que una jove periodista troba preferible desplaçar-se a un país en guerra.

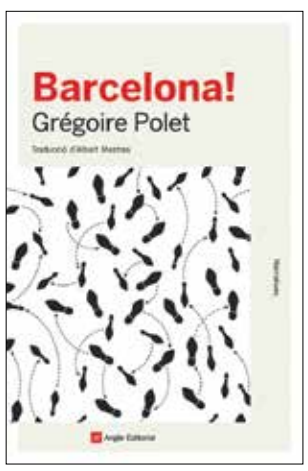

Desencaix del ser i crisi econòmica

Barcelona!

Grégoire Polet

Angle, 2016

432 pàgines

19,90 euros

Llibres

Relat personal d'una lluita

I. F.

'Can Ricart i el patrimoni industrial de Catalunya' és una obra nascuda d'espais mixtos i interseccions. Tot i que l'edita la Universitat de Barcelona, no és un assaig acadèmic sinó una crònica viscuda del llarg camí recorregut per salvar Can Ricart. El seu autor, Salvador Clarós i Ferret, formava part tant de l'Associació de Veïns del Poblenou (que ara presideix) com d'aquell Grup de Patrimoni que recomanava la preservació d'espais de la Barcelona industrial. Al llibre, descriu una lluita llarga que emmarca en una etapa de descomposició del model Barcelona.

En algunes pàgines, el relat pren la forma temporal de crònica negra sobre les trames de corrupció i delinqüència econòmica que van sobrevolar la construcció de Diagonal Mar. Tot i constatar aquestes realitats, l'autor es mostra partidari de la negociació pragmàtica. Això implica un elogi de figures com Josep Anton Acebillo, antic arquitecte en cap de la ciutat, que va intentar acostar les posicions de l'Ajuntament i de la plataforma Salvem Can Ricart. El to pactista comporta una crítica constant als responsables polítics més aferrats al predador pla original... i també diversos retrets a alguns dels grups que feien una esmena a la totalitat del projecte 22@.

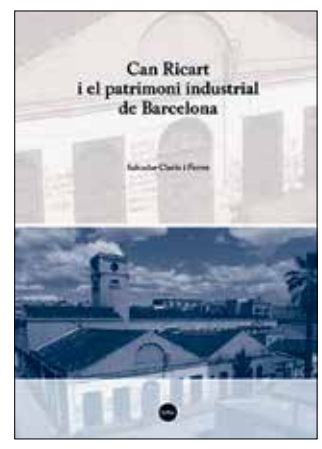

En defensa de la ciutat industrial

Can Ricart i el patrimoni industrial de Barcelona

Salvador Clarós i Ferret

Universitat de Barcelona Edicions, 2016

180 pàgines

18 euros

L'Olimpíada que el feixisme va impedir fer

Enguany s'ha commemorat el 80è aniversari de la frustrada Olimpíada Popular de Barcelona, un esdeveniment esportiu nascut com a rèplica als Jocs Olímpics de Berlín que l'alçament militar de Franco va fer impossible celebrar

MARC FONT

ALBERTO SANAGUSTÍN

Homenatge a l'Olimpíada Popular d'un veí del barri de Prosperitat, que ha pintat aquest mural a casa seva

El 25 de juliol de 1992 les mirades de milers de milions de persones de tot el món estaven fixades a l'Estadi de Montjuïc, on es feia la cerimònia d'inauguració dels Jocs Olímpics de Barcelona. Eren els primers Jocs globals que se celebraven a la capital catalana, si bé 56 anys enrere la ciutat va estar a punt d'acollir un esdeveniment esportiu d'enorme magnitud per a l'època, que comptava amb la presència de més de 6.000 atletes. L'alçament militar del 18 de juliol, que marcaria el tret de sortida de la guerra civil espanyola, va fer-ho impossible i l'Olimpíada Popular es va suspendre i no es va fer mai més a cap ciutat.

L'Estadi de Montjuïc, alesho-res sense l'afegitó d'Olímpic, els camps de futbol del Barça -que jugava a l'estadi de les Corts-, el Júpiter i el Martinenc, la pista de Maricel Park i el complex de Sarrià Piscines i Esports eren algunes de les seus d'una cita que havia de disputar-se del 19 al 26 de juliol. En total, l'Olimpíada Popular havia programat competicions en 19 esports -com atletisme, bàsquet, tennis, boxa, pilota basca- i reunia 23 delegacions diferents, que anaven més enllà de les realitats estatals dels Jocs Olímpics. Així, per exemple, hi havia delegacions dels Estats Units, França o Suïssa, però també de Catalunya, el País Basc, Galícia, Alsàcia -una regió francesa que durant dècades va disputar Alemanya-, el Marroc sota domini francès i, fins i tot, una de formada per atletes jueus emigrats.

> Eren uns Jocs marcadament antifeixistes i que pretenien fugir de l'elitització de l'esport

Eren un jocs marcadament antifeixistes i que pretenien fugir de l'elitització de l'esport. Contrastaven amb els que s'havien de fer a Berlín durant la primera quinzena d'agost i que passarien a la història com una enorme operació de propaganda del règim nazi, en gran part gràcies a la pel·lícula *Olympia* de la cineasta Leni Riefenstahl. I precisament la celebració d'uns Jocs Olímpics a la capital alemanya és el que explica l'impuls i l'organització de l'Olimpíada Popular a Barcelona com a rèplica. El 1931, el Cap i Casal havia optat a organitzar els Jocs de 1936, però el Comitè Olímpic Internacional (COI) va decantar-se per Berlín. L'ascens de Hitler al poder, dos anys després, va comportar que alguns comitès olímpics estatals es plantegessin el boicot, com va ser el cas del dels Estats Units, però finalment els jocs van fer-se amb normalitat.

Atletes defensant la República

El 1936 en una ciutat, un país i un Estat governats per l'esquerra -ERC estava al capdavant de l'Ajuntament i la Generalitat i el Front Popular havia guanyat les eleccions generals del febrer- va constituir-se a l'abril el Comitè Català Pro Esport Popular, en què hi participaven l'Ateneu Enciclopèdic Popular i el sindicat Centre Autonomista del Comerç i de la Indústria (CADCI), entre moltes agrupacions esportives. El comitè volia promocionar l'esport com a eina de transformació i cohesió social per a les classes obreres, de manera que no quedés tancat a clubs privats i elitistes, sinó que arribés a les fàbriques i les places dels barris i els pobles. I els jocs populars eren una de les seves eines per assolir-ho.

En pocs mesos, l'organització va reunir el finançament necessari per tirar endavant l'esdeveniment, gràcies a l'aportació de milers de voluntaris, però també als fons que van abocar-hi el govern de la República francesa del Front Popular -que va ser-ne el principal financer-, el de la República espanyola o la Generalitat. Els jocs també havien rebut crítiques de les formacions de dretes. Mentre la Lliga de Francesc Cambó criticava l'absència de primeres figures mundials -tot i que hi havia alguna medallista als Jocs Olímpics de Los Angeles de 1932, com la canadenca Eva Dawes-, la CEDA es va escandalitzar perquè els esportistes "espanyols" formessin part de delegacions diferents, en referència a les de Catalunya, País Basc o Galícia. En qualsevol cas, el que semblava una bogeria inassolible s'havia fet realitat. El 18 de juliol de 1936, l'Olimpíada Popular estava a punt.

> Alguns atletes, homes i dones, es van sumar a les milícies que van alçar-se en armes per aturar el feixisme

Aquella tarda, ja amb l'exèrcit revoltat als carrers de moltes ciutats de l'Estat, una part dels participants de les Olimpíades desfilava per la Rambla i a Montjuïc va arribar a fer-se un assaig general d'una cerimònia d'organització, prevista per a l'endemà, que mai no arribaria a fer-se. L'esdeveniment comptava, fins i tot, amb un himne oficial, amb lletra de Josep Maria de Sagarra i que en la frustrada cerimònia havia d'interpretar una orquestra dirigida per Pau Casals. Constatada la inviabilitat de tirar endavant els jocs, el gruix dels atletes va tornar a casa, però alguns d'ells van sumar-se a les milícies que van alçar-se en armes per aturar el feixisme, com va ser el cas del boxejador asturià Manuel Alonso. Joves alemanys, hongaresos, italians o la nedadora suïssa Carla Thalmann van agafar el tren per anar a lluitar al front d'Aragó. Thalmann, de fet, va arribar a formar part de la Columna Durruti. Per a molts d'ells, l'estada a Barcelona i l'esclat de la guerra va canviar les seves vides.

Homenatges institucionals 80 anys després

No es pot negar l'esforç que s'ha fet enguany per rescatar la memòria del frustrat esdeveniment esportiu. Organitzacions, entitats socials, memorialistes, esportives i culturals van constituir el Comitè per a la Commemoració del 80è aniversari de l'Olimpíada Popular del 1936, en què també van participar l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya, que va fer-ho a través del Memorial Democràtic. Els actes de record van començar el 18 de juliol amb un concert al Palau de la Música i van continuar l'endemà amb la inauguració d'una exposició a l'Estadi Olímpic Lluís Companys. Durant les mateixes dates també va desplegar-se una instal·lació fotogràfica a l'avinguda del Portal de l'Àngel.

Breus de barri

VILA OLÍMPICA

No al macroalberg turístic

El barri de Vila Olímpica està en peu de guerra contra el macroalberg turístic que es vol construir en l'edifici Porta de l'avinguda Icària. El projecte contempla tenir 440 llits distribuïts en 64 habitacions i, malgrat no disposar de tots els permisos municipals, l'empresa Onix Renta no ha tingut embuts a tirar pel dret i començar les obres. Només la vigilància dels veïns, que es manifesten els dissabtes amb el lema *Veïnes en traspàs. Stop massificació turística*, ha aconseguit aturar de moment els treballs. Vila Olímpica té 3.400 places hoteleres i els veïns no estan disposats que un barri de 9.000 habitants tingui 4.000 turistes.

SANT ANDREU

Encadenats per l'estació

L'Exprés de Sant Andreu ha informat de l'encadenament veïnal del dissabte 26 de novembre passat per reivindicar que s'acabin ja les obres de l'estació de Renfe de Sant Andreu Comtal. Tot i que s'ha executat el 80% de les obres, el projecte està aturat fa massa temps i no hi ha data de finalització. Durant la protesta, els veïns van baixar a les vies acompanyats dels regidors de BComú, PSC i ERC i es van lligar aturant el pas dels trens. L'acte simbòlic va durar uns minuts mentre els combois s'aturaven a un centenar de metres dels manifestants. Un d'ells, Juan Moro, va reivindicar la supressió de les barreres arquitectòniques per accedir a l'estació.

BARRIS TURÍSTICS

Bloqueig del Bus Turístic

Nou acte de protesta sorpresa contra el turisme massiu. L'Assemblea de Barris per un Turisme Sostenible (ABTS) va desplegar-se de forma coordinada el 26 de novembre per diferents punts estratègics de la ciutat per denunciar un cop més els efectes negatius que el creixement turístic descontrolat té en els barris. Els membres de la plataforma es van distribuir per la plaça Espanya, Colom, la Catedral, la Sagrada Família, Vila Olímpica i Gràcia i van aturar el Bus Turístic durant trenta minuts amb pancartes i llançament de fulletons. "El creixement desmesurat i el monocultiu turístic afecten de forma greu les persones que vivim a la ciutat", van denunciar una vegada més.

SOM MERIDIANA

Contra l'autopista

Els barris que comparteixen i pateixen la ferida de la Meridiana van celebrar el dissabte 22 d'octubre diversos actes per reivindicar que l'alcaldessa de Barcelona, Ada Colau, compleixi les seves promeses electorals i converteixi aquesta avinguda en una via urbana civilitzada. A través d'un comunicat, les entitats veïnals convocants van denunciar la situació de vulnerabilitat del vianant davant del cotxe. "El control del trànsit sempre va a favor dels vehicles". L'amplada dels carrils, la freqüència semafòrica i l'elevada il·luminació afavoreixen l'excés de velocitat, el soroll i la contaminació. La Meridiana és una assignatura pendent.

Visita al comedor social Casa de la Solidaritat

JESÚS MARTÍNEZ

“No cedas. No te rindas. Nunca mires atrás.” Las marquesinas pintiparadas con el cartel de la película *Jack Reacher* Segunda Parte (Edward Zwick, 2016) se meten en los meandros del Raval como una anaconda de paz. Los viejos son lagartos con delantalitos blancos.

En el comedor Casa de la Solidaritat (Ataülf, 12), los necesitados hallan consuelo y pan. Menú de este sábado de noviembre, a las cinco de la tarde: crema de zanahoria con nachos, albóndigas a la jardinera y naranja. La gente de la calle, los vagabundos, los trotamundos, los jóvenes que han visto más países que nuestros padres en toda su vida se confunden con los ancianos, quienes, según el libro de estilo de *El País*, se sitúan entre las *anchoas* y el *ancien régime*. La definición: “La mujer u hombre con más de 65 años. Sin embargo, estos adjetivos -por el tono peyorativo que puedan tener- solo deben emplearse muy excepcionalmente, y más como exponente de decrepitud física que como un estadio de edad. O para referirse a las personas de edad avanzada recluidas en un asilo. En los demás casos, soslayándose con expresiones como ‘un hombre de 69 años’”. *El País* de Juan Luis Cebrián se perdió en los abismos deontológicos y no nos sirven para hablar del hambre ni de la pobreza. El *anciano* Javier Marrodán (Pamplona, 1953) no llega a los 65 años, con una barba especa y bíblica y sonámbula, porque parece que la barba se mueva por iniciativa propia aunque Javier se esté quieto. Creció en un orfanato. Durmió en la puerta de las fábricas del Poblenou. Ha hecho suya esta oración: “La crisis es una fiebre sin cura”. Imposible ponerle remedio, su pesimismo te aplasta como un ataúd de espátulas de hierro. Le preguntas a este hombre al que le pesan los años como vagones en vías muertas. “Yo vengo a este comedor social desde que abrió las puertas, en octubre del 2013. Te puedo decir que viene mucha *gent gran*, mucha. Pero ¿sabes una cosa? Yo te lo explico [Se mesa esa barba sonámbula, disfrutando de la atención recibida.] Sí, porque tú me lo has preguntado, y yo te lo explico, al menos mi punto de vista, porque eso es lo que te estoy dando, lo que yo pienso, vamos, lo que yo veo. [Y enseña sus dientes como alfileres blancos tachonados de caries.] Te digo que entre la gente mayor también nos ayudamos, y aquí la familia no entra para nada”. Ninguna razón te dará, ninguna estadística, ninguna insulsa variación aritmética que te arranque el corazón, o titulares del tipo “Casi el 70% de los trabajadores jóvenes son a lo sumo mileuristas” al lado de estúpidos gráficos inconsistentes con el salario medio bruto (2.003,8 euros en Catalunya). La pobreza se ceba con los de abajo, con los débiles, los cristales rotos. En el comedor de la Casa de la Solidaritat llegan pobres que se estrenan. Un señor con la camisa deshilachada sostiene el libro *La sonrisa etrusca*, de José Luis Sampedro, que lo pasea como un bastón de nogal. Otro ha dejado junto a la pared su carrito de la compra, en el que cabe su casa entera y del que sobresale un cartón atado con cintas: “Ayúdeme, por favor, no tengo trabajo, duermo en la calle, enfermo desde niño. Me han operado de hernias umbilicales”. Una chica acaricia la cruz que le cuelga del cuello. “Y entonces vivía en la calle, en la inmundicia, comiendo de los botes de basura. Hasta que Jesús le salvó” (*Ciudad del crimen. Ciudad Juárez y los nuevos campos de exterminio de la economía global*, de Charles Bowden). Con ellos, con los drogadictos, los nauseabundos, los malditos, comen los desposados viejitos lorquianos que ayudan a sus familias con su ridícula pensión no contributiva de 367,90 euros mensuales. Veo a una señora delante de mí, en la cola, a la espera de que le asignen una silla para sentarse a comer, con una dignidad enorme capaz de entrar como una luna llena en la Sala de la Corona del Palacio Real de Madrid. Su pasado le pertenece y es una bestia negra. Ni quiere ni puede hablar. Irradia luz, y aguanta con un elegante porte su destino. “Por desgracia sí que vemos estos casos, y cada vez más a menudo. Personas muy mayores que han avalado a sus hijos o que les han ayudado en los negocios que han acabado quebrando. Y ahora estiran su mísera pensión para mantener dos familias, y ellos se quitan de todo”, considera David Coromina (Barcelona, 1975), ingeniero voluntario de la Comunitat de Sant’Egidio, grupo laico que se inspira en el mensaje del Evangelio y que se alumbra con la llama del Concilio Vaticano II, del malogrado Papa Juan Pablo XXIII. “La precariedad no solo viene por un motivo económico, sino por la soledad. Muchas de estas personas mayores no tienen nada que hacer y nadie les espera.”

“Y ellos, estas personas ya viejas, ni siquiera pueden pagar las facturas del agua, de la luz, del gas…”

Las facturas son manchas negras. Burocracia, papeleo, frases gramaticalmente bien construidas pero de complejo análisis, llenas de subterfugios, eufemismos y enrevesados términos cargados de referencias o fechas, códigos y leyes que nada más tienen sentido para el que las dictó. Cuanto menos claro, mejor. El poder arremete con sentencias huecas de significado que amedrentan, que lían, que concitan el rechazo de los lingüistas del discurso crítico como Noam Chomsky (*El lenguaje y el entendimiento*), George Steiner (*Lenguaje y silencio*) y Ludwig Wittgenstein (*Investigaciones filosóficas*).

“Tengo miedo de que el siguiente que venga me dé la mancha negra”, teme el capitán Billy Bones en la posada El Almirante Benbow, en *La isla del tesoro*. La mancha negra es el aviso de muerte, tu sentencia, tu carta sin remite.

La mancha negra. Factura de Aigües de Barcelona: “Si no cumple el plazo, se le cargarán unos gastos por impago en la próxima factura, según tarifas en vigor”.

La mancha negra. Factura de Endesa: “PVPC [Precio voluntario para el pequeño consumidor] calculat segons Reial Decret RD 216/2014”.

La mancha negra. Factura de Gas Natural: “Ens podeu enviar una fotografía de la mètrica del comptador”.

La última mancha negra. Cementiris de Barcelona: “recordarle que a la muerte del titular [de la sepultura] es obligatorio realizar el correspondiente cambio de nombre (artículo 38.2 de la Ordenanza de Cementerios)”.

Nunca van al grano las palabras de los burócratas, los tecnócratas, los escribidores de la administración despersonalizada, deshumanizada, desprovista de ternura, y dan rodeos para dejar mareado al ciudadano-cliente.

Ni son “económicamente desfavorecidos” ni “personas de renta limitada” ni “personas en riesgo de exclusión social”. Son pobres de la misma manera que las personas en “edad provecta” son viejos.

La muerte como la pobreza.

MARC JAVIERRE

La pobreza se ceba con los de abajo, con los débiles

El dato

“Les pensions sovint serveixen per ajudar familiars sense ingressos.” Este es uno de los titulares del informe *Gent gran: pobresa i vulnerabilitat*, presentado en septiembre por la federación Entitats Catalanes d’Acció Social.

> Nunca van al grano las palabras de los burócratas de una administración desprovista de ternura

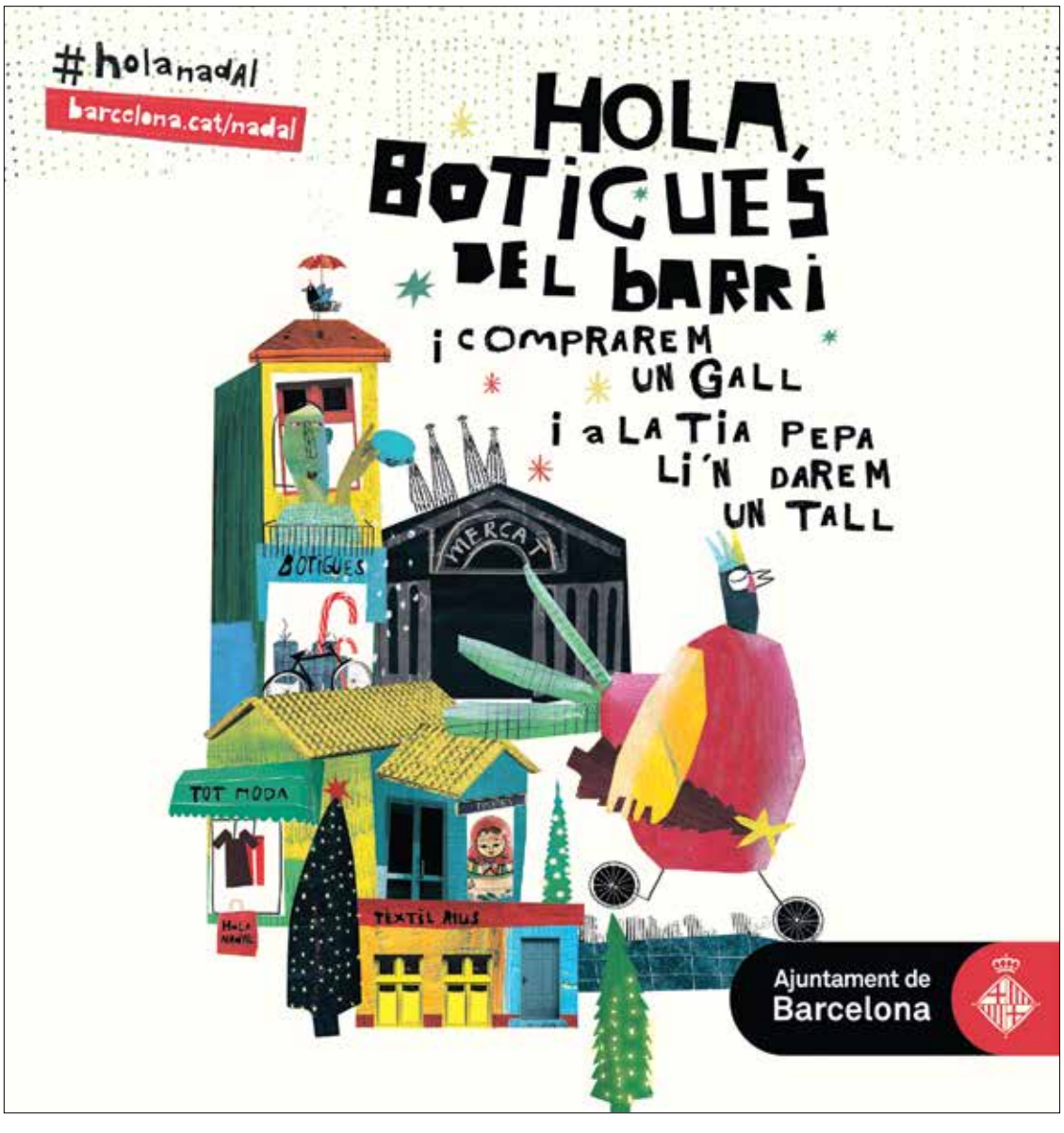

Nudisme a Barcelona, el paradís es trenca

La trituradora del mercat està a punt de carregar-se de nou la lluita alliberadora que històricament ha estat lligada al nudisme a la ciutat, una pràctica molt relacionada amb els valors llibertaris, ecologistes i de justícia social

XAVIER ARTAL I JORDI FOIX

La pràctica del nudisme a les platges de Barcelona, tot i ser minoritària, no té dos dies, ni és cosa de quatre persones grillades, té tota una història. Fa més de cent anys que ja es practicava a les platges de la Barceloneta o a la ja desapareguda platja de Can Tunis, com podem trobar escrit per historiadors i cronistes de la nostra ciutat i dels seus moviments socials. És una pràctica que porta al darrere una filosofia de vida, d'entendre el cos naturalment, mes enllà de cànons de bellesa imposats per les modes, i una proposta de relació amb la natura que cal conèixer.

Ja en el trànsit entre el segle XIX i el XX van arribar a Catalunya i a la resta de pobles de la península ibèrica diferents corrents de pensament social que van arrelar molt profundament en uns moviments populars que estaven naixent i que tenien en comú propostes alliberadores lligades amb el desig de justícia social.

Pràctica amb arrels populars

El nudisme el trobem relacionat amb diversos corrents naturistes molt plurals i diferents que, a Catalunya en general i a Barcelona en particular, i a diferència d'altres llocs d'Europa, va arrelar en sectors significatius i molt actius de les classes populars. A diferents nivells va estar present a tot Espanya però especialment al llevant i al sud: Catalunya, València, Andalusia... Per una part, s'identifica amb diversos corrents naturistes i vegetarians, com els impulsats per Jaume Santiveri o Nicolás Capo entre d'altres precursors, però també amb sectors significatius del moviment obrer naturista llibertari que aspirava a una regeneració individual i social.

Les idees del geògraf anarquista francès Élisée Reclus, del pacifisme de Lev Tolstoi, o de l'esperantisme, idioma creat pel doctor Zhamenoff que aspirava a ser la llengua franca universal, varen ser precursores i van anar conformant el pensament naturista llibertari en el que es va conèixer com a Lliure Cultura. Moltes vegades era un moviment organitzat al voltant d'entitats anarquistes i lliurepensadores que reivindicaven la pràctica nudista, com ara l'Ateneu Enciclopèdic Popular, l'Ateneu Llibertari del Clot, societats com Els Amics del Sol, etc. Altres vegades es reivindicava com una pràctica individual. Els anys vint i trenta

> A diferència d'altres llocs d'Europa, a Barcelona el nudisme va arrelar en sectors de les classes populars

del segle XX varen ser quan més va reeixir aquesta cultura, precedent en alguns aspectes de l'ecologisme social. Però no tot el moviment anarquista compartia aquestes idees, i sovint algunes veus criticaven els nudistes naturistes-llibertaris perquè volien fer la revolució "amb alls i cebes".

Quaranta anys de foscor

Amb el final de la guerra civil i la imposició de la dictadura franquista i la seva moral repressora nacional-catòlica, el nudisme inevitablement va ser una pràctica durament reprimida i clandestina. No va ser fins a finals dels anys setanta, amb la consecució de les llibertats democràtiques, que el nudisme va tornar lentament a aixecar el cap a algunes platges del país i es varen crear noves societats naturistes, però també es va estendre com a pràctica individual sense compartir

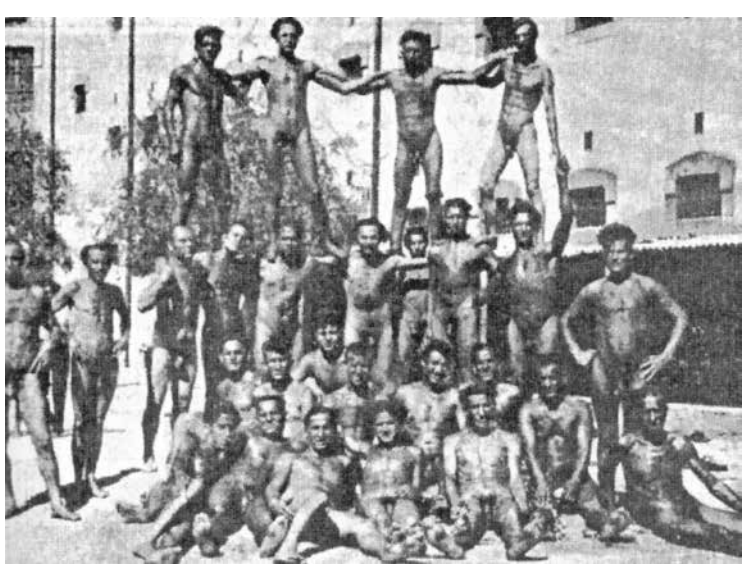

ARXIU

Grup de presos nudistes a la Model, el 1933

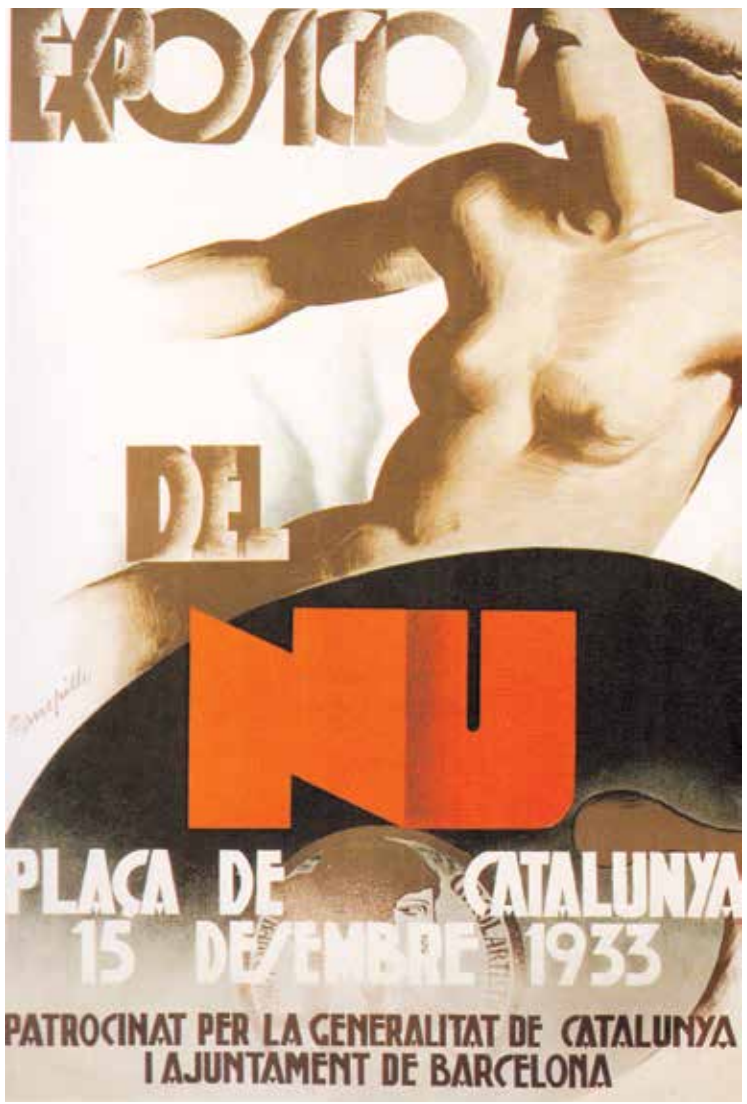

ARXIU

Cartell d'una exposició sobre nudisme de l'any 1933

necessàriament l'associacionisme. L'any 1978 es van començar a autoritzar les primeres platges nudistes a tota la península, no sense resistència i persecució dels sectors mes retrògrads i moralistes de la societat. A Barcelona poc a poc es va tornar a practicar obertament a les platges de Sant Sebastià a la Barceloneta, de la Mar Bella al Poblenou o la coneguda popularment com "Txernòbil", en el municipi de Sant Adrià del Besòs.

I què passa cent anys després?

Amb l'arribada de l'alcalde Xavier Trias vàrem viure una regressió a la Barceloneta, on fins llavors, en la platja de Sant Sebastià, convivien amb naturalitat i sense cap problema "nudistes", molts d'ells d'edat avançada, amb "vestidistes". Es va generar una pressió sobre els practicants del nudisme que lligava el puritanisme social carrincló amb els negocis i els interessos econòmics, justificat pels canvis socials que suposaven en el seu entorn la construcció de l'Hotel "W" conegut també com Hotel Vela, una forma més d'intent de gentrificació.

A l'altra banda de la ciutat, al Poblenou, tenim la Mar Bella, platja declarada naturista. Una simple mirada a començament de l'estiu fa goig. De fet, en una estada d'amics i amigues que venen d'altres indrets a visitar-nos, sempre surt el comentari de la sort de viure al costat del mar i tenir una platja nudista al bell mig de la ciutat.

L'alliberament d'anar nus es barreja amb l'alliberament de fer visibles les diverses orientacions sexuals i compartir espai amb les persones que encara no han decidit treure's la roba. Quasi un paradís... que es va trencant segons va avançant la calor i el glorificat impacte econòmic que ens aporta el turisme, però que la majoria dels veïns no veuen, sinó en forma de greuge.

L'arraconament del nudisme com a dret a la Mar Bella arriba a mitjan agost. La platja és venuda pel seu

> L'arraconament del nudisme com a dret a la Mar Bella arriba a l'agost, quan és venuda al lobby del Gayxample

encant als participants del Festival Circuit, una proposta produïda pel *lobby* empresarial del Gayxample, que aquest any ha rebut crítiques per la seva opacitat i que aglutina més de 72.000 persones que s'hi deixen, segons els seus números, més de 150 milions d'euros.

Amb aquest panorama, el paradís es trenca. Tovalloles, pareos i banyadors de luxe substitueixen a una altra manera d'entendre la vida, aprofitant-se de lluites alliberadores i d'espais públics conquerits a un poder conservador quan encara la trituradora del mercat no s'havia fet palesa.

Breus de barri

VALLCARCA

Mural reivindicatiu

Un ampli reportatge d'Helena López explica el deteriorament d'un barri històric. La pintada diu: "Construïm la Vallcarca que volem". Ocupa una part del mur d'un solar abandonat i ple de brutícia, i està al costat de la sortida del metro d'on cada dia baixen milers de turistes per visitar el Park Güell. Els veïns del barri no accepten que s'enderroquin més cases i defensen la trama de carrers amb cases baixes. En alguns dels solars s'han creat horts urbans comunitaris, una iniciativa en la qual treballen conjuntament l'Associació de Veïns de Gràcia Nord i l'Assemblea de Vallcarca. L'Ajuntament ha aturat les demolicions i ara queda pendent la reconstrucció del barri.

Posa el teu anunci a
CARRER
93 412 76 00

GELATERIA
EL TIO CHE®
Casa fundada l'any 1912
FABRICACIÓ PRÒPIA I ARTESANA
OBERT TOT L'ANY
SUÏSSOS, ENTREPANS, ORXATES
TORRONS ARTESANS
Rambla Poblenou, 44-46
93 309 18 72 - Barcelona
www.eltioche.com
eltioche1912@hotmail.com

FORNS DEL PI
PASTISSERIA
FERRAN, 13 Tel. 93 302 75 39
BANYS NOUS, 3 Tel. 93 318 82 94
HOSPITAL, 48 Tel. 93 302 74 88
CALL, 13 Tel. 93 302 32 49
Pg. D'URRUTIA Tel. 93 354 54 28
PI. BONSUCCÈS, 2 Tel. 93 317 87 02
CARD. CASAÑAS, 17 Tel. 93 318 46 81
FERRAN, 32 Tel. 93 412 77 90
AGRAÏM LA SEVA COMPRA
REPARTIM A RESTAURANTS, HOSPITALS, HOTELS, BARS, COL·LEGIS, ETC.

Associacions de veïns i veïnes de Barcelona i punts de distribució de CARRER

DISTRICTE I

Amics de la Rambla
Rambles, 88-94, 3r D
93 317 29 40

Barceloneta
Guítert, 33-35, baixos
93 221 72 44
- Servei planificació (Palau de Mar)
Plaça Pau Vila, 1

Casc Antic
Rec, 27, baixos
93 319 75 65
- CCOO
Via Laietana, 16
- CGT
Via Laietana, 18, 9a
- Casal de Joves Alòs
Sant Pere més Baix, 55

Cera, carrer de la
Carrer de la Cera, 11, int.
93 329 48 53

Coordinadora Casc Antic
Serra Xic, 4, baixos
93 310 53 33

Gòtic
Nou de Sant Francesc, 21
avbarrigotic@gmail.com
- La Bodegueta
Palma de Sant Just, 7
- El Glaciar
Plaça Reial, 7
- Centre Cívic Pati Llimona
Regomir, 3

Nou de la Rambla i Rodalies
Nou de la Rambla, 22
93 301 88 67
- El Cafetí
Sant Rafael, 18
- Sala Baluard
Plaça Blanquerna, s/n

L'Òstia
Cermeño, 7, baixos

Raval de Ciutat Vella
Carme, 102
93 441 77 21
- Taller de Músics
Requesens, 5

Taula del Raval
Carrer de la Cera, 44, bxs
93 442 46 68

Veïns en defensa de la Barcelona Vella
Sèquia, 5-7, baixos, 3a
vdbv@telefonica.net

DISTRICTE II

Dreta de l'Eixample
València, 302
615 41 80 12
- Cafeteria Anem al Gra
Còrsega, 382

Esquerra de l'Eixample
Av. Roma, 139, baixos
93 453 28 79

Fort Pienc
Alí Bei, 94-96
93 231 11 46
- CC Ateneu Fort Pienc
Plaça Fort Pienc, s/n
- Ateneu Enciclopèdic Popular
Pg. Sant Joan, 26, 1er, 2a

Parc de l'Escorxador
Aragó, 6, entresòl, 3r dreta

Ronda de Sant Pere
Ronda de Sant Pere, 7
- Col·legi de Periodistes
Rambla de Catalunya, 10

Sagrada Família
València, 415, local 1
93 459 31 64

Sant Antoni, barri
Avinguda Mistral, 30, baixos
93 423 93 54
- Confeccions El Rellotge
Comte Borrell, 89
- Celler de l'Estevet
Calàbria, 57
- Pastisseria Bonastre
Tamarit, 136
- Autoservei Navarro
Avinguda Mistral, 6
- Ateneu Layret
Villarroel,49
- USTEC
Ronda Universitat, 29, 5è

Poble Sec
Margarit, 23
93 441 36 65
- Biblioteca Francesc Boix
Blai, 34
- Centre Cívic El Sortidor
Plaça del Sortidor, 1

Polvorí, el
Segura, s/n
93 432 36 42

Sant Cristòfol-Vivendes SEAT
Coure, 8, baixos
93 432 34 71
- Centre Cívic Can Cadena
Mare de Déu del Port, 397
- Centre Cívic El Rellotge
Pg. de la Zona Franca, 116
- Centre Cívic La Bàscula
Foc, 128

Triangle de Sants
Masnou, 9, baixos
93 298 81 20

DISTRICTE III

Badal, Brasil i Bordeta
Daoiz i Velarde, 30
93 491 05 49

Centre Social de Sants
Olzinelles, 30
93 331 10 07
- Cotxeres de Sants
Sants, 79
- Biblioteca popular Josep Pons
Constitució, 19 (Bloc 11 de Can Batlló)

Font de la Guatlla-Magòria
Rabí Ruben, 22 B
93 424 85 06

França, barri de la
Mare de Déu del Remei, 21, 1r
93 325 08 93

Hostafrancs
Callao, 9, baixos
93 421 79 19
- Poliesportiu Espanya Industrial
Muntades, 37
- Casinet d'Hostafrancs
Rector Triadó, 53

La Satalia
Cariteo, 26
93 329 36 72

Racó de les Corts
Travessera de les Corts, 94, baixos
93 490 96 54

Sant Ramon Nonat
Ptge. Jordi Ferran, 19-21

Xile, avinguda
Av. de Xile, 34, 11, 5è
93 440 35 12
- Can Deu
Plaça de la Concòrdia, 13

Zona Universitària
Jordi Girona s/n
93 401 77 43

DISTRICTE IV

Barri de la Mercè
Herois del Bruc, 9

Camp Nou
Travessera de les Corts, 94, baixos
93 490 96 54
- Centre Cívic Vallvidrera-Vázquez Montalbán
Reis Catòlics, 16-34

Putxet
Passeig Sant Gervasi, 39-47
avputxet@hotmail.com

Ronda General Mitre
General Mitre, 188 bis
mitre@mixmail.com

Sant Gervasi de Cassoles
Muntaner, 544, 2n
93 417 90 65

Sant Gervasi Sud
Plaça Cardona, 1
associaciosantgervasisud@gmail.com
- Forn de la Vila
Consell de la Vila, 9

Tres Torres
Rafael Batlle, 16, tenda 1
93 205 77 89

DISTRICTE V

Can Caralleu
Guarderia, 12
93 280 07 24

Can Rectoret
Bohemis, 23
93 205 04 87

Font del Mont-Vallvidrera
Escales Font del Mont, 1 A

Mas Gimbau-Can Castellví
Pg. Solé i Pla, 16-18, int.
avvmagicc@hotmail.com

Mont d'Orsà-Vallvidrera
Reis Catòlics, 16-34 (casal)
93 406 90 53

Travessera de Dalt
Travessera de Dalt, 6
93 210 52 89
- Lluïsos de Gràcia
Plaça Nord, 7

Vila de Gràcia
Maspons, 6-8 (La Violeta)
93 706 08 81
- Ateneu La Torna
Sant Pere Màrtir, 37, baixos
- Centre Cívic La Sedeta
Sicília, 321
- Centre Moral de Gràcia
Ros de Olano, 7-9
- Hotel d'Entitats de Gràcia
Providència, 42
- Info-espai
Plaça del Sol, 19-20
- Poliesportiu Claror
Sardenya, 333
- Poliesportiu Perill
Perill, 16-22
- Tradicionàrius
Trav. de Sant Antoni, 6-8
- La Violeta
Maspons, 6

DISTRICTE VI

Camp d'en Grassot
Jardins de la Sedeta
Sicília, 321
600 60 36 05

Coll-Vallcarca
Tirsó, 48 local
93 284 28 80
- Centre Cívic d'El Coll
Aldea, 15-17

Gràcia Nord-Vallcarca
Bolívar, 15, 2n
93 211 26 27

DISTRICTE VII

Baix Guinardó
Plaça Alfons X, 3
93 436 81 80

Can Baró
Josep Serrano, 59-71
93 219 92 24

Can Papanaps-Vallhonesta
Mura, 8, baixos
canpapanaps@yahoo.es

Carmel, el
Feijoo, 10-12
93 357 57 48
- Centre Cívic El Carmel Santuari, 27

Clota, la
Av. Cardenal Vidal i Barraquer, 30
93 357 72 59

Font del Gos
Camí de Cal Notari, s/n
93 428 20 42

Font d'en Fargues
Pedrell, 69, baixos
ffargues@hotmail.com

Horta, barri d'
La Plana, 10, 1r
93 407 20 22
- Centre de Serveis Personals
Plaça Santes Creus, 8
- Centre Cívic Matas i Ramis
Feliu i Codina, 20

Ciutat Meridiana
Rasos de Peguera, 210 bis
93 276 30 94
- Centre Cívic Ciutat Nord
Rasos de Peguera, 19-25

Guineueta
Rambla Caçador, 1-3
93 428 46 23

Porta, barri de
Estudiant, 26-28
93 359 44 60
- Centre Sóller
Plaça Sóller, s/n
- Ateneu la Bòbila
Estudiant, 1

Prosperitat
Baltasar Gracián, 24-26
93 276 30 15
- Casal de Barri de Prosperitat
Pl Àngel Pestaña, s/n
- Casal de Joves de Prosperitat
Rio de Janeiro, 100

Roquetes
Canteres, 57, baixos
93 359 65 72
- Ateneu Popular de 9Barris
Port Lligat, s/n

Torre Baró
Escolapi Càncer, 1
a.vecinostorrebaro@hotmail.com

Torre Llobeta-Vilapicina
Santa Fe, 5, 1r, 4a
93 429 07 06
- Centre Cívic Torre Llobeta
Santa Fe, 2, bis
- SESE
Joan Alcover, 6

Trinitat Nova
Pedrosa, 21
93 353 88 44

Turó de la Peira
Passeig de la Peira, 37, local 12
93 407 21 70
- Can Basté
Passeig de Fabra i Puig, 274

Vallbona
Avinguda Alzinar, 6
93 354 89 82

Verdum
Artesania, 96, baixos
93 276 02 30

DISTRICTE VIII

Can Peguera
Vilaseca, 1
93 357 13 33
- IGOP-UAB
Passeig d'Urrutia, 17
- Casal de Barri de Can Peguera
Biure, 1
- Punt d'informació juvenil
Plaça Eivissa, 17, pral.

Joan Maragall del Guinardó
La Bisbal, 40-42, baixos
93 347 73 10
- Cooperativa Rocaguinarda
Xipré, 13

Montbau
Roig Soler, 31, baixos
93 428 29 34

Parc de la Vall d'Hebron
Pl. Joan Cornudella, 13
93 428 68 66

Sant Genís dels Agudells
Naïm, 5, tenda 1
93 417 03 67

Taxonera, la
c/del Besòs, 17 (Hotel d'Entitats)
93 429 68 43

DISTRICTE IX

Bon Pastor
Sant Adrià, 101, baixos
93 346 46 18

Congrés, el
Felip II, 222
93 340 70 12
- Casal de Barri del Congrés
Acàcies, 26

Meridiano Cero
Torroella de Montgrí, 11
93 274 02 72

Navas, barri de
Biscaia, 402, baixos
93 340 51 85

Pi i Margall
Passeig Guayaquil, 53
93 311 41 93

Sagrera, la
Martí Molins, 29
93 408 13 34
- Biblioteca Marina Clotet Camp del Ferro, 1.3
- Nau Ivanov
Hondures, 28-30

Sant Andreu Nord-Tramuntana
Pg Torres i Bages,101-103
93 274 03 34

Sant Andreu del Palomar
Dr. Balari i Jovany, 14
93 345 96 98
- Bar Versalles
Gran de Sant Andreu, 255
- Biblioteca Ignasi Iglesias Segadors, s/n
- Can Guardiola
Cuba, 2
- Centre Cívic St. Andreu
Gran de Sant Andreu, 111
- Districte de Sant Andreu
Plaça Orfila, s/n
- Ateneu l'Harmonia
Carrer de Sant Adrià, 20

Sant Andreu Sud
Virgili, 24, 1a planta
93 346 72 03

Trinitat Vella
Mare de Déu de Lorda, 2
93 274 19 58
- C. Cívic de Trinitat Vella
Foradada, 36-38

DISTRICTE X

Clot-Camp de l'Arpa
Sibelius, 3, baixos
93 232 46 10
- Casal Joan Casanelles
Pl. Joan Casanelles, s/n
- Foment Martinenc
Provença, 595

Diagonal Mar
Selva de Mar, 22-32
93 307 91 20

Front Marítim de Bcn
Taulat, 144, 5è A
frontmaritimbcn@telefonica.net

Gran Via-Perú-Espronceda
Gran Via, 1.002, 8è, 2a
93 308 77 34

Maresme
Rambla Prim, 45
93 266 18 56

Palmera Centre, la
Maresme, 244, baixos
93 313 30 78

Paraguay-Perú
Gran Via, 1.144, baixos
93 278 06 93

Parc, del
Llull, 1-3
93 221 04 87

Pau, barri la
Concili de Trento, 320
93 313 28 99

Poblenou
Rambla del Poblenou, 49
93 256 38 40
- El Tio Ché
Rambla del Poblenou, 44-46
- Farmàcia
Bolívia, 19
- Llibreria Etcètera
Llull, 203

Provençals de la Verneda
Dr. Zamenhof, 25, baixos
93 307 46 95

Sant Martí de Provençals
Andrade, 176
93 314 17 04
- C. Cívic de Sant Martí
Selva de Mar, 215

El Besòs
Rambla de Prim, 64-70
93 278 18 62

Verneda Alta, la
Campo Arriassa, 99
93 314 58 13
- Complex Esportiu Verneda
Binèfar, 10-14

Vila Olímpica
Jaume Vicenç Vives, 6
93 221 93 93

Un nou **CARRER** a internet www.favb.cat

Modificacions: 93 412 76 00

El pròxim número de **CARRER** sortirà al mes de febrer

La Favb tindrà nova web a partir del gener

JUNTA DE LA FAVB

Des de fa temps tenim la percepció que el ric enrenou del moviment veïnal que hi ha en la nostra ciutat no té la visibilització que mereix i som conscients que, en part, és per culpa nostra. Per tal de corregir aquesta situació, la Favb ha engegat una pla de comunicació que reforçarà la seva presència en les xarxes socials, sobretot Facebook i Twitter, i renovarà totalment l'antiquada web per una de més nítida, més actualitzada i més interactiva.

En la nova web trobareu, per una banda, una constant presència de les notícies de la Favb, un reflex de les activitats i convocatòries veïnals

tant a nivell de ciutat com de barri, i tota la informació que necessiteu de la Federació i de les seves entitats. I per l'altra banda, la web es

> La nova web vol ser un reflex del ric moviment associatiu i convertir-se també en el portal digital de la revista 'Carrer'

convertirà en el portal digital de la revista que teniu entre mans.

Tothom és conscient dels canvis en l'àmbit comunicatiu que hi ha hagut d'ençà que fa 25 anys va sortir el primer número de *Carrer*. La revista no ha de renunciar a la seva presència física en paper en molts espais de la ciutat i en les taules de les cases dels seus subscriptors, però aquesta vocació no està en contradicció amb què es transformi en un mitjà de comunicació capaç de moure's àgilment per les xarxes socials, per tal de reforçar una presència molt més viva entre nosaltres.

Estem davant d'un gran repte. Per endavant, us agraïm la vostra implicació perquè ara més que mai, i així ho entenem des de la Favb, la comunicació és més un espai a compartir que no una direcció a seguir.

La Favb informa

Quan es criminalitza la resistència legítima

COMUNICAT DE LA PAH, L'OBSERVATORI DESC I LA FAVB

El 25 de juliol de 2011 van ser desnonats de manera violenta de casa seva en el barri del Clot la Verónica i l'Eliseo, un matrimoni amb tres fills que feia 26 anys que vivia en aquell pis amb un contracte de renda antiga i no podia assumir que els doblessin el lloguer. El propietari els va demandar i va acabar guanyant el judici, abocant-los al carrer després de pagar puntualment tots aquells anys. L'Observatori Desc i la Favb ho denunciàvem el mateix dia amb un comunicat que descrivia el que va passar:

"El fets, colpidors, han trobat ampli ressò en els mitjans de comunicació: un desplegament policial digne d'una operació d'alt risc (desenes de furgonetes dels Mossos d'Esquadra i mig centenar d'antiavalots), empentes, càrregues, veïns ferits, prop de quaranta persones identificades, un company de l'AV del Clot retingut durant més d'una hora, la policia que accedeix al pis escalant un balcó... i la família, finalment al carrer, que ha de contemplar com s'enduen els seu mobiliari a un magatzem municipal. Tota una jornada de tensió que ha sacsejat el barri."

No tenint prou amb l'escarni a la dignitat de les persones que la policia va protagonitzar aquell dia, la Conselleria d'Interior de la Generalitat considera que l'oposició

ARXIU

Desnonament de la Verónica i l'Eliseo, al Clot

mostrada per la família afectada i el veïnat és motiu de denúncia. En concret, en el judici que se celebrarà els pròxims 14 i 15 de desembre la Generalitat demana penes de presó d'entre dos anys i dos anys i tres mesos per als desallotjats, la Verónica i l'Eliseo, i d'entre quatre i cinc anys i tres mesos de presó per a tres veïnes que els hi donaven suport. Molt per sobre del que demana la mateixa Fiscalia, que sol·licita una pena que no suposa ingrés a presó pels encausats.

Entenem que aquesta brutal i injustificada actitud de la Generalitat de Catalunya només obeeix a la voluntat d'imposar un càstig exemplar que serveixi d'avís a tota a aquella gent que posa en dubte la seva autoritat.

L'Associació de Veïns i Veïnes del Clot ha fet petició de reunió al President de la Generalitat, Carles Puigdemont, per demanar-ne explicacions. El desitjable seria que quan es produeixi la trobada, el president Puigdemont anuncïi la retirada de les acusacions. En cas de no ser així, la petició de dimissió del Conseller Jordi Jané serà inevitable.

Davant d'uns fets tan injustos, les organitzacions sotasignats empenyem el conjunt de les forces polítiques a exigir la retirada dels càrrecs sobre els encausats. Els representants d'un país "normal" no poden permetre que aquesta gent vagi a la presó. Mai acceptarem la criminalització de la defensa dels drets socials bàsics, com és el dret a l'habitatge".

Revistes de barri

Neix el digital 'l'Exprés de Sant Andreu'

REDACCIÓ CARRER

El barri de Sant Andreu de Palomar va ser l'escenari triat per a la presentació d'un nou diari digital i independent, *L'exprés de Sant Andreu*. El nou mitjà neix de la mà del jove periodista David García Mateu, coordinador durant tres anys de la revista d'informació veïnal *Sant Andreu de cap a peus*, una publicació degana del districte que acaba de complir els 35 anys d'existència. El David també és company i col·laborador de la revista *Carrer*.

El nom de la revista recorda la publicació *Sant Andreu exprés*, desapareguda el 1998. Però només es tracta d'una coincidència. El nou diari digital, amb un agradable disseny, va ser presentat en un acte públic el passat 9 de novembre a la Fabra i Coats amb la presència d'una setantena de persones. A la taula van participar, entre altres, el periodista Antonio Baños, col·laborador del programa "Codi de barris" de BTV i Meritxell M. Pauné, periodista de *La Vanguardia* i també companya de la revista *Carrer*. A l'acte es va portar a terme un animat col·loqui sobre la premsa de barris i la professió periodística.

En la seva curta existència, *l'Exprés* ha marcat el seu caràcter local: pura premsa de barris. Ha seguit la festa major del barri, aixecant acta que l'intendent de la Guàrdia Urbana del districte estava de vacances durant els concorreguts actes festius. Va informar sobre l'encadenament dels veïns reivindicant les obres d'adequació de l'estació de Sant Andreu Comtal, com ho va fer també sobre la jornada festiva i reivindicativa dels barris de l'entorn de la Meridiana, que demanen una via més humana. En el moment d'escriure aquestes línies s'informa minut a minut sobre la detenció d'Ivan Altimira, el conseller del districte de la CUP-Capgirem Barcelona, acusat de cremar fotografies del rei Felip VI. Desitgem al David i els seus companys d'equip i col·laboradors un gran èxit en aquesta travessa. Se'l mereixen.

EL COR ROBAT

JOSEMI, EMPANADERO Y PERIODISTA

Estatua de Colón

Representa al navegante, "famoso por haber realizado el 'descubrimiento' de América", según la *Wikipedia*

"No me gustaría tener el final de la estatua del dictador decapitado, si eso ya me bajo yo sola"

El 1 de junio de 1888, en el marco de la Exposición Universal de Barcelona, fue inaugurada la estatua de Cristóbal Colón. *Carrer* le entrevista a raíz de la polémica que ha suscitado su presencia.

— ¿Qué sintió, señor Colón, cuando se enteró que pedían retirar su estatua?

— Desamparo y desconcierto. A nadie le gusta que le echen de su casa, y yo llevo aquí ¡128 años! ¡Soy parte del *sky line* de la ciudad, de su imagen internacional!

— ¿Y qué piensa hacer?

— Si me dejaran, seguiría el lema de la PAH: un desahucio, otra ocupación. Creo que quedará libre la plaza del esclavista Antonio López.

— No se sabe si la quitarán, su familia niega ese pasado del que se le acusa.

— A nadie le gusta reconocer las sombras de sus antepasados, que son sus propias sombras.

— Pues a usted lo acusan de cosas muy serias: genocidio, expolio...

— Desde los romanos, los imperios siempre se han impuesto *manu militari* y cortando cabezas. Que se lo pregunten a los pueblos de América del Norte -que no son los blanquitos antepasados de Trump-, o a los de América del Sur que sufrieron invasiones y dictaduras impuestas por USA. Nosotros no fuimos una excepción. Decía Plutarco: "La bebida apaga la sed, la comida apaga el hambre, pero el oro jamás apaga la avaricia", y nuestros barcos -al igual que hoy la banca-, iban cargados de codicia.

— Nunca le gustó hablar de sus orígenes. ¿Es usted gallego?

— ¿Por qué lo pregunta? Pues depende. ¡Carallo!, a lo mejor es por eso que les llaman *gallegos* a todos los españoles en Argentina, Uruguay y Cuba.

— ¿Es usted catalán?

— ¿Qué gano yo contestando a eso? Soy catalán de *soca-rel*. Por eso se habla la lengua de Pompeu i Fabra en toda América Latina desde hace 500 años, como asegura sin rubor algún tertuliano en TV, que dice que lo mio fue una empresa catalana.

— ¿Es usted genovés, portugués, griego, inglés, corso, sardo, noruego, croata, vasco, sevillano, guadalajarense, placentino? Hay quienes defienden esos orígenes.

— Usted diga que tengo un problema de personalidad múltiple, que para ser sincero, creo que la tengo. En realidad, ¿qué importa mi origen? Seguiré siendo universal, y los que me atacan, lo seguirán haciendo, salvo aquellos que sienten ese orgullo provinciano de ser mis paisanos.

— ¿Hacia dónde apunta su dedo, señor Colón?

— ¡Vaya broma! Unos dicen que señalo al mar, como metáfora, pues América está en la dirección contraria. Otros que a Génova o a Mallorca. La verdad, no señalo a ningún sitio, porque no veo ni torta. ¡Acuérdese que confundí América con las Indias!

— Usted ha sido testigo del paso de tres siglos.

— He visto sustituir las viejas cámaras de fuelle por los insufribles *selfies*. Siempre ha habido borrachos pero ahora vienen y van gamberros que lo ensucian todo y berrean toda la noche. ¡Así no hay quien duerma! Antes había tiendas de barrio; ahora están siendo sustituidas por franquicias, locales de diseño, comida prefabricada y negocios de cartón piedra, para un turismo que se cansará de su propia masificación.

— ¿Algo que añadir?

— En realidad solo soy una estatua de bronce, que ha visto de todo. Me visitan 180.000 personas al año. Me han casado ¡legalmente!, con la Estatua de la Libertad; eso sí, no he consumado la relación. No ha habido una paloma que no haya pasado a dejarme su recadito. Los golpistas del 36 me utilizaron como enclave, aunque las milicias obreras recuperaron esa posición. Luego vendría una etapa muy gris. Lo que no me gustaría es tener el final de la estatua del dictador decapitado. Si eso, prefiero bajarme yo sola, e irme a otro lugar, si acaso a Tortosa.

Parlant del
CARRER
i de la ciutat

Josep Ferrándiz
Pepus

Activista ambiental
i veïnal

MARC VILLORO
ENTREVISTA

DANI CODINA
FOTOGRAFIA

"Hi ha gent que és electrosensible i no ho sap"

Tot i que es va jubilar fa dos anys, Josep Pau Ferrándiz Prats, conegut com a *Pepus*, no ha deixat de banda un activisme que va començar de molt jove i que avui encara manté ben viu al costat dels *iaioflautes* o amb la seva tasca a l'Associació de Veïnes i Veïns de Prosperitat, barri al qual va arribar l'any 1977. Va néixer el 1954 a unes masies que ja no existeixen a Virrei Amat, al costat de l'església de Santa Eulàlia de Vilapicina, i sempre ha estat vinculat al moviment veïnal. Primer a l'antiga AV Turó de la Peira, Vilapicina i Ramon Albó -avui AV Turó de la Peira-, després a l'AV Trinitat Vella i posteriorment a Prosperitat. Amb 14 anys va començar a treballar en una empresa de maquinària d'arts gràfiques on era ajustador matricer i també estudiava a l'Escola Tècnica Professional del Clot, on aprenia electromecànica. A la feina i els estudis hi afegia la seva activitat a l'Agrupació Escolta de Trinitat Vella. El sobrenom de Pepus li van posar allí i des d'aleshores l'ha acompanyat.

Són els anys 60 del segle passat, els darrers d'una dècada que encara es trobava sota el franquisme, però amb focus creixents de resistència com l'Escola del Clot la qual, com altres centres de formació, era un punt important del moviment obrer. Ferrándiz militava a la Jove Guàrdia Roja, el sector juvenil del Partit del Treball de Catalunya, i va ser detingut el 1971 arribant a passar un mes a Via Laietana i un any a la presó Model. Com assegura, "va ser dur, però teníem una gran voluntat i estàvem segurs que teníem la raó. Vam patir allò amb molt de sofriment, però amb molt d'orgull i amb la sort que teníem a la Model, que al pres polític se li tenia un respecte".

Va fer tot tipus de feines fins que l'any 1991 es va incorporar a Parcs i Jardins a través d'una oferta pública d'ocupació. Era auxiliar jardiner, va afiliar-se al sindicat UGT i va formar part del comitè d'empresa. També va realitzar estudis de Tècnic de Prevenció en Riscos Laborals en grau mig i llavors fou delegat de prevenció. "Hem passat per tots els camps perquè la lluita i la defensa d'un servei públic de qualitat i de servei a la ciutadania van implícites".

Sempre implicat en causes diverses, una qüestió que el preocupa i ocupa ara són els efectes de les radiacions electromagnètiques sobre la població. Tot va començar uns anys enrere quan era vocal de medi ambient a la Favb i al Casc Antic els veïns desconfiaven de la telefonia mòbil en un moment en què començaven a instal·lar-se antenes als edificis. Com diu Pepus, "com que també sóc tècnic de prevenció en riscos laborals, una de les coses que més m'ha preocupat són els efectes de les radiacions en l'ésser humà. I sóc partidari del principi de precaució, que engloba moltíssimes propostes en una lluita que és llarga i constant".
Avui hi ha una plataforma a Catalunya que es va muntar mitjançant la Confavc per abordar el tema de les radiacions electromagnètiques de la telefonia mòbil, però també dels comptadors de la llum de nova generació. "Això també es farà amb els comptadors de l'aigua i el gas, és a dir, cada vegada tindrem més radiacions dins de casa. L'objectiu prioritari que tenim és com a mínim paralitzar la instal·lació d'aquest tipus de comptadors, com ja s'ha fet a Alemanya. Una altra de les coses que demanem és la derogació de la llei actual i fer una de nova, d'acord amb la resolució 1815 del Parlament Europeu, que demana el principi de precaució i dóna unes normatives per fer. Creiem que això és fonamental per protegir la ciutadania".

I és que "no estem en contra de la tecnologia, però sí que creiem que se n'ha de fer un ús adequat, i en aquests moments estem saturadíssims de radiacions, cosa que passarà factura a la salut de molts ciutadans". Un fet a tenir en compte és que aquestes radiacions no afecten tothom de la mateixa manera, ja que hi ha gent que és electrosensible i, per tant, hi té una predisposició. Segons Ferrándiz, "hi ha un percentatge de la població (8-10) que és electrosensible i no ho sap. Cada vegada estem més exposats perquè hi ha més antenes, ordinadors, aparells elèctrics i totes les instal·lacions elèctriques transmeten radiacions electromagnètiques.

L'avenç imparable i constant de les noves tecnologies i com la població les incorpora a la seva quotidianitat amb tanta rapidesa com arriben fa que potser no siguem conscients del que suposa viure envoltats d'aparells electrònics, especialment en el cas dels més joves. "Tothom fa servir la telefonia mòbil, que és indubtable que és un bon sistema de comunicació, però no en fem un ús racional. Tenim nanos que porten aparells electrònics des que són molt petits, amb una sobreexposició de radiacions que en un futur tindrà conseqüències".

Amb un breu passeig per la Prosperitat es pot constatar que en Pepus és molt conegut al barri i diversos veïns el saluden pel seu sobrenom. I és el barri en si mateix i la seva gent allò que més li agrada de Prosperitat. "Som un poble, un poble gran, però ens coneixem tots. Igual que fem les lluites fem les festes (Prospebeach, San Xibeco...) i això fa que el barri es compenetri i que la gent que ve de fora no s'hi senti estranya".

Sal i pebre

La pobresa mata

La Rosa tenia 81 anys i va morir cremada al dormitori de casa seva, a Reus, quan les espelmes que feia servir per fer llum van incendiar-li el matalàs. Des de *Carrer* volem sumar-nos a la indignació que ha provocat una mort que no és aïllada, però sí que és única. La Rosa portava 10 mesos sense poder pagar el lloguer del pis. Els serveis socials i municipals, que es feien càrrec del rebut de l'aigua des de feia un any, no havien detectat que portava mesos a les fosques. ¿Falta de recursos? ¿Descoordinació? Gas Natural Fenosa, companyia presidida pel conegut empresari Isidre Fainé, li va tallar el subministrament elèctric sense comunicar-ho a l'Ajuntament, tal i com està obligada per llei. Les grans companyies només pensen en els resultats econòmics. Les administracions van assenyalar la companyia i aquesta va assenyalar les administracions, en un bucle nerviós d'acusacions que feia sentir vergonya. El bombers porten anys avisant que darrere de molts incendis domèstics s'amaga la pobresa, especialment durant els mesos hivern. ¿Quants casos com el de la Rosa s'hauran de repetir per posar-hi remei?

Zeta

L'acudit

AZAGRA I REVUELTA